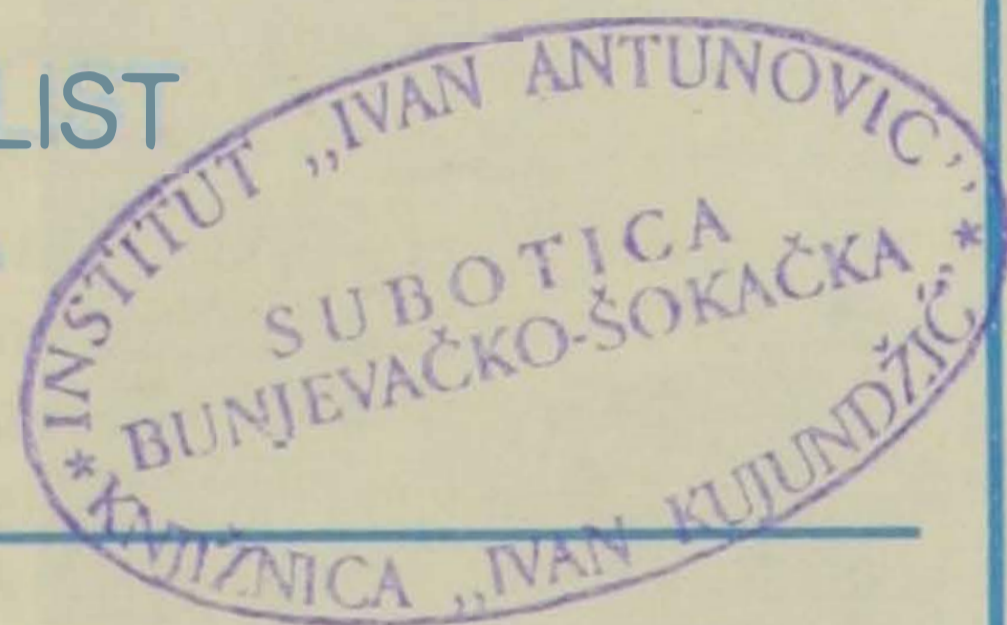

Bačko klačje

VJERSKO – INFORMATIVNI LIST
GOD XX. BR. 64; 8. IX. 1991.
CIJENA: 20 DINARA

OSAMDESET LITA DUŽIJANCE

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: *br. 1/96.* ZP

*Svemogućem Bogu, Stvoritelju života
Prinosimo krunu, spletenu od žita.*

*Osamdeset lita običaj je stari
Da se Dužijanca u crkvi slavi.*

*Bože, obilno si naša polja blagoslovio,
Svima si trud i muku nagradjivo.
Nek Ti danas svaki hvalu daje
Za kišu i sunce što nam sjaje.*

*Rodilo je žito, imat ćemo kruva,
Više od sveg triba nam Božjeg duha.
Imamo svega, kada pogledamo,
Zato braći u bijedi pomoć svima dajmo.*

*Imamo svega, ali nemamo mira...
Za mir Te molimo, to nas uči vira.
Svemoguću Bože, mir nam udili,
O, Gospodine, mir smo uvijek želili.*

*Molimo Isusa, samog Božjeg Sina,
Koji nas čuva kroz šesto godina...
Nek u budućnosti nad gradom nam bdi je
I zaštita svete Dvice Marije.*

Kata Ivanković
Subotica, 15. VIII 1991.

SADRŽAJ

Čudan umor...	2
Žetvene svaečanosti	8
Dužijance	12
Dani kruha i riječi	16
Diskriminacija od rođenja	21
Subotica pod Turcima	23
Prilog mladih	23
Vijesti iz Baje	29
Vijesti iz Rumunjske	31
Još jedno kontemplativno zvanje iz Bačke	32

Uobičajeno godišnje hodočašće u Mariju Bistricu na posljednji vikend u mjesecu rujnu, što bi ove godine palo 28. i 29. rujna, radi ratnoga stanja u Hrvatskoj, ove godine obavit ćemo u svetištu Majke Božje na VODICI KOD BAJE i to u subotu 28. rujna 1991. godine sa slijedećim programom: 9,30 sati svečani ulaz. U 10 sati pokorničke bogoslužje i osobna ispovijed. Po završetku ispovijedi sv. misa. Poslije mise objed na prostranoj livadi oko svetišta. Oko 14,30 sati križni put i završetak hodočašća. Hodočasnici neka blagovremeno uredi svoje putne isprave. U povratku kratko razgledanje kulturnih i povjesnih znamenitosti Baje.

ORGANIZATORI HODOČAŠĆA

ČUDAN UMOR U OVA TEŠKA VREMENA

I ovaj uvodnik moramo započeti tužbalicom, jer se u neobjavljenom ratu mrtvi broje na stotine, računavajući u to i one masovne grobove kao iz vremena II svjetskoga rata i neposredno poslije njega koje smo upravo pred kratkim vremenom počeli otkrivati po dubokim špiljama ili jamama, a mi smo se nadali da je to vrijeme daleko za nama. Te se masovne grobnice prave na očigled svega kulturnoga svijeta. Na stotine ranjenika leži po bolnicama, redovito je cvijet naše mladosti, no ni oni nisu tretirani čak ni po postojećim ratnim konvencijama jer se puca po sanitetnim vozilima ili se na barikadama ista vozila ne propuštaju da prevezu ranjenike do najbliže bolnice. Uskraćuju se helikopteri da prevezu ranjenog novinara, koji od zadobijenih rana umire radi neljudske okrutnosti. Ubijaju se novinari, puca se po članovima misija dobre volje, ne pripušta se međunarodna javnost da svijet dozna istinitost stvarnog stanja. Ne puca se samo na vojne i policijske formacije, puca se i ubija običan svijet, ljudi, žene, djeca pa i starci. I civile odvođe kao taoce, koje nalaze nakon nekoliko dana izmasakrirane i ubijene. To civilizirani svijet na koncu dvadesetog stoljeća ne poznaje i nije vidio.

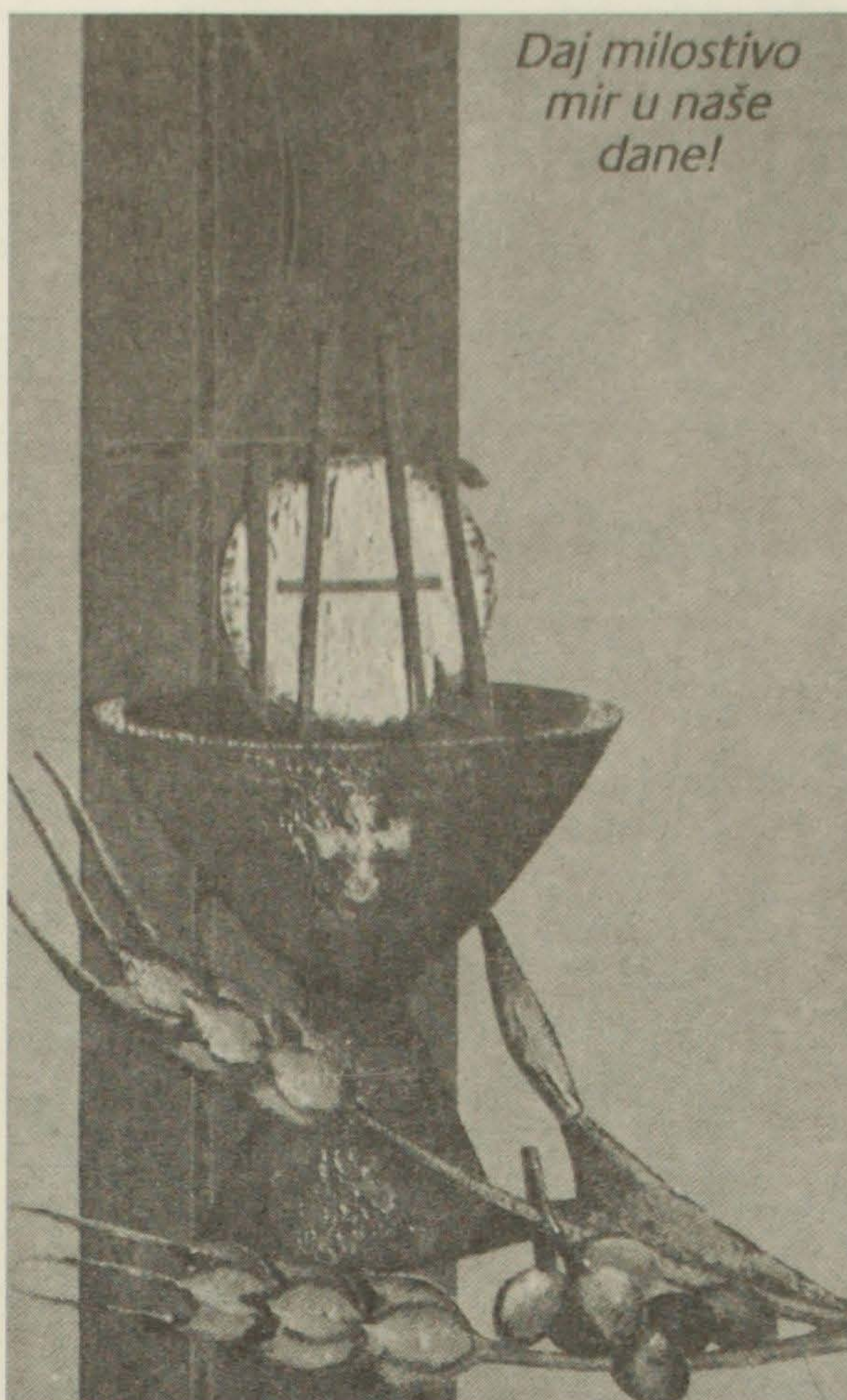
Ruše se topli obiteljski domovi, sravnjuju se sa zemljom cijela sela, puca se na naseljene četvrti gradova i na industrijske zone. Broj se izbjeglica penje na preko trideset tisuća. I što je najljepše sve se to događa na teritoriju svoje vlastite domovine. Mislim da će sve ovo ući u anale povijesti kao jedinstveni slučaj. I što je od svega gore to je neprestano širenje i poticanje mržnje. Neke izdavačke kuće i televizijski centri su se u tom poslu specijalizirali do najvišeg stupnja, a sve tobože u zaštiti jedinstva države i mira!? Kako oni predstavljaju tu zajednicu koja bi se na takovim načelima izgradila? To bi mogao biti koncentracijski logor, Gulag ili Goli otok! Zahvaljujemo na takvim perspektivama.

Ono što nas posebno boli da naša Bačka postaje poligon sa kojega se planiraju i na žalost izvode takve akcije i to često uz pomoć naših sinova, koje pozivaju silom zakona u "rezervni sastav".

Glasovi upozorenja da to ničemu ne vodi ne samo da nisu dobro primljeni nego se tretiraju kao neprijateljski. Crkva i svi razumni ljudi znaju da se sva pitanja među dobronamjernim ljudima mogu rješavati putem dogovora. Čini se da baš u tom i jest sav problem, jer u nedostatku argumenata najbolji dokaz je puška.

Zašto je toliko neželjena arbitraža sa strane europskih ili svjetskih promatrača? Zato jer u njih nema dvije istine kao u našim sredstvima priopćavanja. Opća Crkva na čelu s papom Ivanom Pavlom II čini zbilja sve kako bi urazumila ljude ovih naših prostora da se sjedne za pregovarački stol i lijepo ljudski i kršćanski dogovori o svemu.

Sve to ne nailazi na odgovarajući odjek, pa i kad se potpišu neki dogovori toga se napadačka strana ne drži i izmišlja sve načine kako da taj pisani sporazum izigra i to po mogućnosti da dobije što ljepšu vanjsku formu, radi vanjskoga svijeta, koji je, čini se, prozreo cijelu igru. Treba se nadati da će Europa i cijeli miroljubivi svijet učiniti sve da se čim prije zaustavi ovo krvoproliće i sramni masakr u srcu Europe na koncu 20. stoljeća. Dok se to ne zbude, dužnost je svakoga poštenog čovjeka, a napose kršćanina, glasno upozoravati i osuđivati nemoralno ponašanje

*Daj milostivo
mir u naše
dane!*

svih okupatora na hrvatskom tlu. No, ono što je još daleko važnije, da se organizira cijela molitvena mreža svih ispravnih i dobronamjernih ljudi, koji će moliti za mir, jer kako nedavno reče Papa: "Bogu ništa nije nemoguće". Te akcije bi trebalo organizirati po svim našim crkvama, da se svaki dan prije sv. Misa ili drugih pobožnosti moli krunica. Tim čudesnim lancem zdravih marija izvojevane su mnoge ratne pobjede u prošlosti Crkve i čovječanstva. U tu akciju bi se trebale uključiti i obitelji, dobri susjedi, da umjesto kavice izmole po jednu krunicu. Na ovu prljavu vojnu treba odgovoriti vojnom molitva, iz ljubavi prema vlastitom narodu, ali iz ljubavi i prema tim zaslijepjenim skupinama kojima su u glavama fašistički ideali, koje je povijest davno pokopala, da shvate da nema gospodujućih i služećih ili potlačenih nacija, nego da smo svi jednakopravne osobe sa punim dostojanstvom djece Božje.

Crkva bi tu trebala više se zauzeti svojim evangelizacijskim naviještanjem i svim sredstvima koja su joj na dohvat. Međutim, stječe se dojam da se ova naša mjesna Crkva sve više uvlači u se i zabavlja se svojim sitnim ljudskim radovima. Pozitivne akcije, koje su u njoj krenule, koče se svim mogućim sredstvima. Slični smo domaćinu koji pali svijeću da je poklopi loncem. Otvorili smo katoličku gimnazi-

iju, a nismo je oglašili ni u jednoj crkvi, ni u jednom listu (osim u "Bačkom klasju"). Postoji izričita odluka Biskupske konferencije da svaka biskupija treba imati svoj "caritas", a u nas osim nekoliko značajnijih župskih karitasa, sve stoji na mrtvoj točki. A o evangelizacijskim pothvatima, da bi se riječ Božja prenosila preko sredstava javnog priopćavanja, nitko i ne misli. Pravoslavna makedonska Kičevsko-debarska mitropolija u Ohridu prije nekoliko mjeseci uvela je redovitu emisiju na lokalnom radiju u duljini od dva sata, u kojima sistematski i smišljeno iznosi nauk evanđelja i učenje Crkve. Što se to događa sa nama? Dobiva se dojam da naša Crkva postaje poput Trnoružice, koja je od jednog uboda zaspala, ona sama, ali i cijeli grad. Dobro se zna kome je u interesu da Crkva drijema! Možemo li dopustiti takvo stanje?! Apatija raste iz dana u dan. I to u ova teška vremena, kada bi Crkva poput majke i učiteljice trebala stajati i bdjeti nad svim što se zbiva kako bi poticala, hrabrila i moralno podržavala. Crkva je na II Vatikanskom koncilu zauzela jasan stav i živo dozvala u svijest, da je ona "sakrament svijeta", tj. vidljivi znak Božje prisutnosti u ovom svijetu i to ne samo u svojim strukturalnim formama, nego svaki kršćanin to treba biti na svom mjestu. To od nas očekuje suvremeni svijet. Sjećam se jednog ateiste, mađarskog novinara, koji je došao na skup katoličkih novinara sa jedinom željom da vidi što Katolička crkva može pomoći duhovnoj obnovi njegovog mađarskog naroda. To je jedan od onih koji su znali izreći ono što veliko mnoštvo izgubljenog svijeta u ova postkomunistička vremena očekuju od Crkve, kao jedinog vjekovnog duhovnog centra, koji je tokom stoljeća u svakom razdoblju imao duhovne snage obnoviti sebe i pomoći obnovu naroda u kojem je živjela.

Ova kruta stvarnost u kojoj živimo, ova ratna razaranja i ozbiljnost vremena i njihovih zahtjeva, koja nas danomice pritišću, trebala bi nas razdrmati iz te pospanosti, dok nas nekakav teži udarac ne probudi, ali bi tada možda moglo biti i kasno! Ne daj Bože

DUŽIJANCA RATNE GODINE 1991.

Dužijanca godine Gospodnje 1991. Dužijanca ratne i krizne godine 1991. Došli smo Bogu reći hvala, a znam da Vam je mnogima pri srcu kao ono našem hrvatskom bunjevačkom pjesniku Aleksi Kokiću kad je promatrao seljaka kako:

*Rukama miluje klasje, stišće ga na srce vruće.
Zaboravlja brige, muke i svoje nevolje razne,
misli kako će skoro zlatnim i teškim zrnjem
napunit ambare prazne.*

Ali, odmah zatim:

*Vraća se na salaš okružen stablima vitkim,
u dušu tuga se opet uvlači kada se sjeti:
dugove namiriti mora, porez platiti teški...
Kome je orao jadnik, kome će sada žeti?*

Znam da Vam je mnogima pri srcu tako, i teško. Ovrli ste valjda već svi. Rod je kakav takav, ali korist - kakva?! Napunili ste magacine i silose "Fidelinke", "Zrnomaga", i tko zna čije još, svojim žitom, darom Božjim, plodom zemlje i rada Vaših ruku... Novce još niste dobili, ili ste dobili samo dio, pa ako ste i sve dobili - to je tako malo da stvarno, kad platite porez i radove koristi nećete imati baš nikakve. Čemu i za koga ste radili?!

A još kad se prisjetite da su i između Vaših žitnih polja prošli tenkovi i vojni kamioni, na kojima su bili možda i Vaši muževi, sinovi ili braća. I kad se prisjetimo prizora krvlju poprskanog žita, onda Vas sigurno salijeću crne misli. I ja se pitam stoga s Pjesnikom: Tko će i tko Vas može utješiti; tko će razvedriti umorno lice i sjedom i mladom gazdi i tko će dati odgovor na pitanje; "zašto ljudi kraj pšeničnog mora, pokraj bogatstva zemlje moraju siroti biti...?"

Sva su ova razmišljanja toliko normalna i toliko ljudska i čovjek s pravom traži odgovore na ova teška pitanja. No u traženju odgovora mora poći od sebe. Moramo se pitati koliko smo mi krivi da je to tako. Koji je moj udio u ovom ludilu koje je zahvatilo našu domovinu i prijete da nas uništi i dovede do glada i prosjačkog štapa.

Prisjetimo se samo dobrih i bogatih godina. I prisjetimo se vremena kad je cijena žita bila dobra, kad smo napredovali i bogatili se. Kakvi smo tada bili? Jesmo li tada bili bolji? Bogu zahvalniji? Jesmo li manje grijehili? Jesmo li bili pošteniji? Jesmo li bili darežljiviji prema siromašnijima? Jesmo li tada više u Crkvu išli? Jesmo li više Boga molili, češće se i pobožnije ispovijedali i pričešćivali?

Moramo priznati da smo i mi krivi za ovakvo stanje i za ovu situaciju, iako možda ne neposredno. Koliki su naši ljudi zbog časti, vlasti i bogatstva Boga zaboravili. Koliki zbog fotelje i crvene knjižice nisu u crkvu išli. Koliki se nisu u crkvi vjenčali. Koliki zbog toga djecu nisu krstili. Tada mnogima Bog nije trebao jer dobro im je išlo. Koliki su se odrekli vjere, svog naroda i jezika svoga - da bi bili moderni i da se nikom zamjerili ne bi...

Bojimo se rata i zgražamo se zbog svih strahota koje gledano na TV svaki dan. Normalno je to, ali upitajmo se koliko smo i mi u ovaj svemir, na ovu zemlju na kojoj živimo, iz svog srca ispustili grijeha i zla. Koliko se iz mog srca mržnje izlilo? Koliko je iz mojih usta psovke otišlo na nebo i na zemlju? Koliko je bilo bračnih i obiteljskih "ratova" koji su završili rastavama? Žalimo za svakim izgubljenim životom na ratištu i zbog svakog ranjenog suze prolijevamo, ali koliko je pobačajima ubijeno najnevinijih među nevinima. Kad bismo odjednom čuli njihove jauke ova zemlja bi se raspukla od jada... Koliko smo mi rana zadali svom bližnjemu, bratu-čovjeku u raznim obiteljskim i komšijskim svadama? Kolike smo otrovne strijele odapeli na svoga bližnjega sa svoga jezika kroz ogovaranja, plećkanja, klevete i osude?

O, da, i ja sam kriv za more mržnje među našim narodima i ja sam kriv za rat u našoj domovini...

To su činjenice. Tužne činjenice. No nije vrijeme za jadikovanje, nego je vrijeme za obraćenje.

Kao što se od ujeda zmijske otrovnice liječi protuotrovom, tako se protiv zla u svijetu moramo boriti dobrotom. U more mržnje mora se sliti more ljubavi iz naših srdaca. U more grijeha mora se čistih srdaca, izmirenih s braćom ljudima i s Bogom po sakramentu sv. ispovijedi. Zna se šta - svijet se počinje mijenjati onoga trenutka kad se promijenim ja. Svijet postaje bolji onog časa kad ja postanem bolji. Zato naprijed. Krenimo u borbu za mir, ali pođimo od sebe. Izmirimo se s Bogom, izmirimo se sa svima s kojima smo posvađani. Oprostimo svima...

Nepravdi, laži, mržnji, grijehu, zlu, sotoni - nožu, puški, tenku, bombi oduprimo se molitvom, pokorom, dobrim djelima. Manje gledajte TV, a više molite! Jer sve se može izmijeniti molitvom. Moli i vjeruj i doživjet ćeš čudesa Božja. Bogu je sve moguće. Samo učinimo i mi svoj dio. Budimo vojska molitelja. Odazovimo se pozivu našeg biskupa. Sabirimo se na molitvu i klanjanje jedanput u tjednu u crkvi, ali molimo zajedno i u svojim obiteljima i sami, na svakom koraku. Kucajmo na Božje milosrdno srce. On može učiniti čudo. Obraćajmo se za zagovor Gospi našoj dragoj, Kraljici mira!

Netko je prigovorio ovih dana Katoličkoj crkvi u Bačkoj što poziva na molitvu na mir. Očito je to bio netko tko misli da je rat od nas daleko. Ali to nije istina. On je tako blizu. I mi ćemo moliti i dobro činiti dokle god ginu naša hrvatska braća i sestre i dokle god gine u glupom ratu brat bilo koje vjere ili naroda bio, jer mi smo za mir, za radost, za ljubav, za dobrotu, ali i za pravdu i protiv svakog nasilja i agresije...

Vratimo se Bogu. Nek naše crkve budu pune svake nedjelje, ali ne ostavimo ih praznima ni običnim, radnim danima. Samo se molitvom i dobrotom možemo oduprijeti zlu u svijetu i pripremiti se za nevolje koje nas mogu zadesiti. Dani koji su pred nama bit će teški, jer politika razuma i srca bez Boga, i svaki besmisleni rat nužno vode u propast, u bijedu, jad i glad. I zato se oboružajmo milosrdnim i darežljivim srcem da budemo spremni pomoći bratu čovjeku u nevolji i u potrebi. Prisjetimo se onoga što piše u svakom našem molitveniku: djela milosrđa su: gladna nahraniti, žedna napojiti, siromaha odjenuti, bolesnike i utamničeničke pohoditi, zarobljenike i prognanike (izbjeglice) pomagati, mrtve pokopati... ali i neuke poučiti, i zavedene lažima dovesti k istini, i mržnjom zahvaćene poticati na ljubav. I ne zaboravimo da i neprijatelje svoje moramo ljubiti i da moramo moliti za one koji nas progone i koji nam čine zlo.

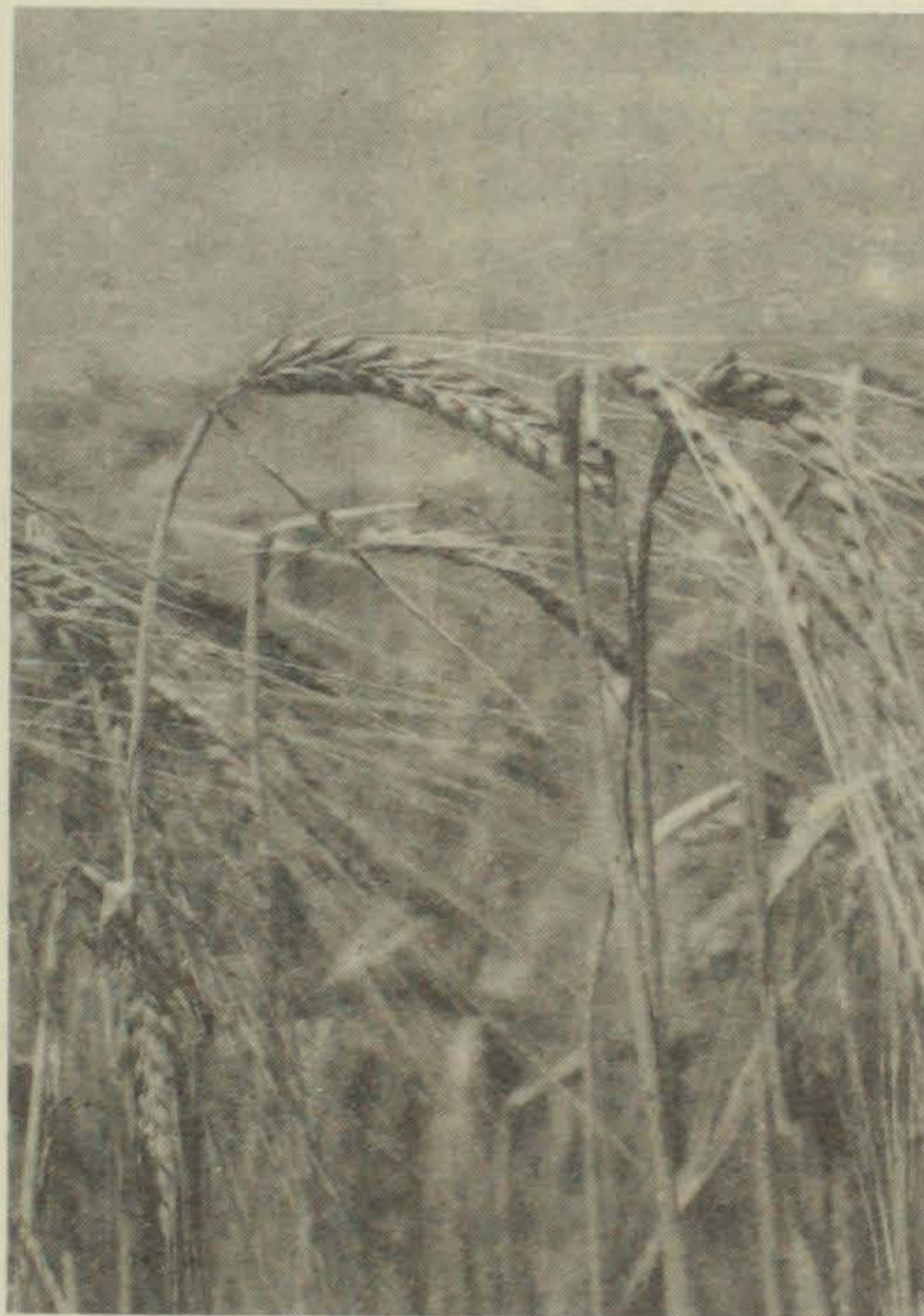
Neka nam ova dužijanca nemirne, ratne i krizne godine Gospodnje 1991. godine promijeni srce. Neka nas potakne da budemo bolji; da obnovimo svoju ljubav prema Bogu i prema bratu čovjeku.

I nek nam ovogodišnja žetva krvlju poprskana u nekim krajevima naše domovine izvuče iz srca osjećaje našega pjesnika Alekse Kokića koji je opisao viđenje svoje sestre o raspelu u srid žutog klasja. On piše:

*Iz žutog se klasja raspelo uzdiglo nebu,
klasovi vitki, sjajni od zrnja jutarnje rose
svoje su teške glave naslonili na križ
i Isusove krvave noge.*

Neka krv svih nevinih koji su pali u žitu naše ravnice urodi mirom i donese slijedećih godina puno sjajnih i zlatnih klasova, koji će nam davati kruh svagdašnji bolji i slađi, od kojeg ćemo dobivati snage za svako dobro djelo i neka nam klasovi krvlju poprskani dadu dovoljno kruha za hostiju bijelu i malu koju ćemo primati od sada čistim srcem svake nedjelje na sv. misi, u pričesti. Nek ta hostija osvoji našu dušu i dušu svakoga koga ćemo susretati. Bit će to i najbolja zahvala Bogu, jer najveća zahvalna molitva je euharistija što je Crkva upravlja Bogu u ime čitavoga čovječanstva kad se kršćani okupe na misno slavlje.

Andrija Anišić

S PAPOM IVANOM PAVLOM DRUGIM

Ovo dvomjesečno razdoblje Papina djelovanja obilježeno je sa nekoliko značajnijih događaja u životu opće Crkve. To su prije svega dva apostolska putovanja, jedno u domovinu njegova rođenja, a drugo u susjednu nam Mađarsku, te drugi boravak u Poljskoj u svetištu u Jasnoj Gori kraj Čenstahove u svezi sa VI.međunarodnim danom mladih. Kreacija 22 nova kardinala, što je ponovno dalo novi pečat katoliciteta kardinalskog zbora, koji je obogaćen nekolicinom muževa posebno iz bivših ili sadašnjih komunističkih zemalja, koji bi sigurno u prvoj Crkvi bili obilježeni imenom "priznavaoca - svjedoka vjere". Ako se i za jedno razdoblje djelovanja pape Ivana Pavla II moglo reći da je obilježeno brigom za zemlju i Crkvu Hrvata i Slovenaca, onda je to sigurno upravo ovo razdoblje i na ovo razdoblje zaista se mogu primijeniti riječi nadbiskupa Taurana: "Sveta Stolica Vam je danas bliža nego ikada."

ČETVRTO PAPINO PUTOVANJE U SVOJU DOMOVINU POLJSKU

Kako su sva Papina putovanja pastoralnog karaktera, prije polaska u posjet bilo kojoj Crkvi, Papa temeljito prostudira, uz pomoć tamošnjih biskupa i svojih najbližih suradnika crkvenu, društvenu, ekonomsku i nadasve moralnu situaciju u kojoj se nalazi narod zemlje koju pohađa. Da je to tako svjedoči ovaj četvrti posjet pape Ivana Pavla II svojoj domovini, dapače ovaj posjet je zapravo organski nastavak njegovih ranijih posjeta. U prvim posjetima, kada se narod još borio za ostvarenje svoje samobitnosti, demokracije i državne samostalnosti, taj narod je trebalo hrbariti i poticati da ustraju i ne klonu u borbi. No, sada kada je samostalnost zemlje osigurana, kada je demokracije definitivno pobijedila, trebalo je početi na liječenje uočenih moralnih i društvenih problema zemlje i Crkve Poljaka. Zato je ovaj posjet Ivana Pavla II sav u znaku tumačenja deset Božjih zapovjedi, kao temelja istinske obnove svakog naroda i svake civilizacije. U tom kontekstu treba razumjeti Papine poticaje na zauzetiji, sustavniji i djelotvorniji rad. Jedno od posebno ruiniranih područja morala u zemljama bivšeg komunističkog sustava jest upravo rušenje temelja radnog morala u stilu devize "Malo raditi, dobro zaraditi" ili "Ne možete nas tako slabo platiti, kako ćemo mi slabo raditi!" Jednom riječju, već su to pokoljenja ljudi koji su, radi izrabljivanja i neodgovornog odnosa društva i države prema radu, potpuno izgubili zdravi smisao za rad kao temelj svakog ljudskog blagostanja. Sada nakon "nježne revolucije", treba se ozbiljno prihvatiti rada i na tom polju uzeti inicijativu u svoje ruke. Radnici, a još više seljaci, jednostavno nemaju ni volje, ni razumijevanja za tu veliku potrebu i zakonitost života, da se uz Božji blagoslov gradi svaka civilizacija i blagostanje.

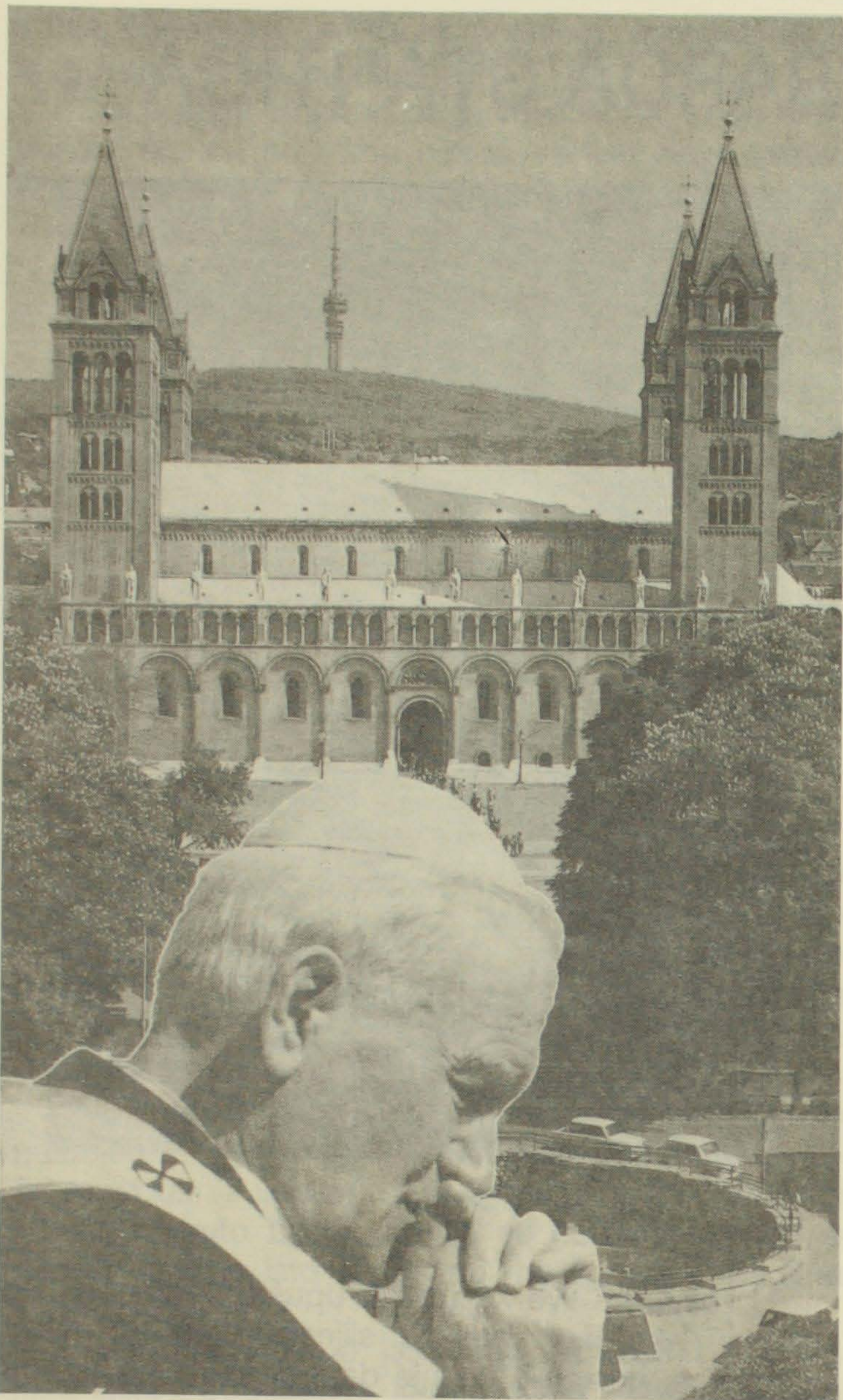
Smanjivanjem broja rođenih, sa sve većim brojem po- bačaja, potkapaju se temelji ne samo pojedinih obitelji nego naroda i Crkve u njemu. Zato je toj tematici posvetio nekoliko svojih velikih pastoralnih pobudnih nagovora, makar je zbog toga i bio dosta kritiziran. To su nepopularne teme, ali ako ih prešutimo, bit ćemo sukrovci izumiranja vlastitog naroda i Crkve u njemu.

Još je jedan veliki problem poljskog naroda i Crkve pokušao riješiti, a to je pomirenje između Poljaka, te Ukrajinaca i Bjelorusa na drugoj strani. Poznato je da su se poljske istočne granice nekoliko puta brisale i nekoliko puta pomjerale. To je svakako ostavilo traga u međuljudskim odnosima u tamošnjem miješanom pučanstvu. Papa je

pokušao imenovati biskupe za cijelo područje Sovjetskog Saveza, kako one zapadnog (rimskog) obreda, tako i one istočnog (grčkog) obreda, napraviti red u samoj katoličkoj zajednici, on je bio otežan time što grkokatolici nisu bili priznati, a ni rimokatolici nisu imali svojih biskupa, pa su se time i međunacionalni odnosi silno pogoršali. To je bilo potpirivano od strane komunističkih vlasti. Sređivanje tih odnosa u Poljskoj između grkokatolika i rimokatolika dogodilo se time što je obnovljena grkokatolička hijerarhija u istočnim dijelovima Poljske i vraćene im neke crkve koje su ranije uživali rimokatolici, postavljeni su temelji duhovnog izmirenja katoličkih Poljaka i Ukrajinaca, te Bjelorusa. To će svakako imati pozitivni utjecaj i na ekumenske odnose sa pravoslavnim Ukrajinacima i Bjelorusima.

DVADESETDVA NOVA KARDINALA

Svako Papino imenovanje novih kardinala izaziva interes svijeta, ali neka imenovanja upravo zaintrigiraju svjetsku javnost. Ovoga puta to su imenovanje dvojice kardinala iz bivšeg komunističkog svijeta, koji su svjetskoj i crkvenoj javnosti malo bili poznati, radi poznatog terora i pritiska, a posebno činjenica, da je na ovom konzistoriju Papa otkrio ime onoga kardinala kojega je imenovao na svom prvom konzistoriju 30.lipnja 1979. godine, ali kojega je zadržao "In pectore" - "u srcu", sve do ovog konzistorija. Riječ je o biskupu Šangaja u Kini, mons.Ignaciju Kung Pin-mei, koji ima 90 godina života i nakon 25 godina zatvora u Kini sada boravi u izbjeglištvu u SAD. Spomenuta dvojica prelata iz komunističkog svijeta su nadbiskup Fagaraša i Alba Julije, bizantsko-rumunjskog obreda, mons.Alexandru Todea, koji je 41 godinu svoga biskupovanja proveo u zatvorima i teškoj ilegalni. Drugi je biskup najčasnije slovačke biskupije Nitre, isusovac Jan Chrizostom Korec, legendarna osobnost Crkve i naroda Slovaka. Sa svega 27 godina života postaje biskupom. Nakon rastjerivanja redovničkih zajednica (1950.) postaje najprije fizički radnik u jednoj kemijskoj tvornici, pa noćni čuvar. Zatim provodi osam godina u zatvoru. Po povratku iz Rima (1969.) gdje mu je papa Pavao VI. dao osobna biskupska insignija (križ, mitru i bakulum) i nakon tzv. "normalizacije" - pada Dubčekove vlade, ponovno radi kao obični radnik i umirovljen je kao majstor koji popravljiva dizala. Kroz svo to vrijeme, a osobito poslije umirovljenja, biskup Korec se posvećuje intenzivnom radu i tzv. "podzemnoj Crkvi". Organizira pastoralni rad brojnih skupina, kojima je bio inicijator poznati hrvatski isusovac p.Stjepan Poglajn, u Slovačkoj poznat pod pseudonimom Tomislav Kolaković, koji su razvijali veliku duhovnu djelatnost među mladima, intelektualcima, obiteljima i radništvom. Kasnije će se toj aktivnosti pridružiti mnoge redovničke zajednice sa svojim svjetovnim ograncima. A u poslijednja desetljeća pridružit će se brojna katolička gibanja koja su se potihom uvlačila u te prostore sa Zapada i iz naših prostora. No daleko važniji bio je rad biskupa Koreca na dogoju svećeništva, prije svega redovničkog, organizirajući "putujuće" teološke škole na kojima je veliko mnoštvo mladića završilo svoje teološke studije, a on ih je kasnije dozvolom sv.Stolice redio za svećenike. Kada se sve to sabere i prostudira, bit će to materijal za jedan temeljiti studij. Uza sav taj organizacioni posao, on je koordinirao sav posao koji javni biskupi nisu mogli, jer dobrim dijelom i nisu znali za svu tu djelatnost. Biskup Korec je poznat kao duhovni vođa i savjetnik stotinama mladih ljudi, od kojih se velika većina posvetila pastoralnoj djelatnosti u Crkvi. Kroz

ove Crkve. Druga dominantna misao Papinih homilija bila je suživot različitih naroda koji žive na mađarskom teritoriju, ali i sa susjednim narodima s kojima ih veže dugo povijesno iskustvo suživota. Jer, samo iz zdravog suživota u kojem se poštivaju prava svakog pojedinog naroda, može se rađati i rasti ekumenski dijalog tako značajan za Crkvu, ali i jedan od temelja na kojima se može graditi budućnost jedne ujedinjene Evrope.

PAPINA SKRB ZA CRKVU I NAROD HRVATA

U malo kojem razdoblju svoga pontifikata papa Ivan Pavao II bio je toliko zabrinut za sudbinu hrvatskog naroda, napose onog koji živi u matičnoj domovini, u Republici Hrvatskoj, radi neobjavljenog rata koji u njoj plamti već godinu dana, a posebno posljednja dva mjeseca. Od onoga vremena od kada je sv. Otac primio predsjednika Hrvatske dr Franju Tuđmana (25. svibnja), a osobito nakon proglašenja samostalnosti Republike Hrvatske, suglasno devedesetoprocentnom referendumu pučanstva Hrvatske i poznatim događajima koji su uslijedili poslije toga, to jest invazija jugoslavenske vojske na Sloveniju i Hrvatsku, Papina skrb za naš narod i Crkvu u njemu postala je još intenzivnija. Papa šalje telegram kardinalu Kuhariću u kojem "upućuje poziv da odmah prestane upotreba sile, da se stvore uvjeti za iskreni dijalog kako bi se pronašla pravedna rješenja sadašnjih problema u poštivanju prava i legitimnih težnji hrvatskoga naroda". Dan ranije sakupljenoj masi vjernika na uobičajenoj "audijenciji srijedom" Papa je rekao: "Međunarodna zajednica upravo ponavlja svoje apele za prestanak bratoubilačkoga i beskorisnog rata. Mi svojim molitvama pratimo te napore. Neka Bog prosvijetli sve odgovorne i potakne ih da čuju glas pučanstva one zemlje, poštujući njihova prava i zakonite težnje." Kako se situacija nije smirivala, nego su i u Vatikan pristizali odjeci teških napetosti i terorističkih čina, što siju smrt u Hrvatskoj, Papa je iskoristio i nedjeljni anđeoski pozdrav, da potakne ljude na molitvu da se to stanje čim prije smiri, a kršćane u tim prostorima ovako opominje: "Pozivljem kršćane, katolike i pravoslavne, da se znadnu priznati braćom u Kristu i da iz zajedničke vjere izvuku snagu za prevladavanje podjela i suprotnosti. Neka njihovi pastiri postanu neumornim promicateljima oproštenja i pomirbe." Skupini mladih hrvatskih hodočasnika govori; "Dok se vaša domovina, unatoč velikim teškoćama zalaže za obranu slobode i demokracije, znajte sačuvati ljudsko i kršćansko dostojanstvo. Oduprite se stoga svakom obliku izazivalaštva, koji su nijekanje čovječnosti i civilizacije... ne prestanite zajedno moliti Mariju Kraljicu mira, jer Bogu ništa nije nemoguće."

A kada ni to nije pomoglo, odlučio se poslati svog osobnog izaslanika ministra vanjskih poslova Vatikanske države mons. Jean-Lois-a Tauran-a, da na licu mjesta ohrabri prije svega hrvatske pastire - biskupe na čelu sa prvim biskupom naše Crkve kardinalom Franjom Kuharićem, da im u oduljem govoru izloži očinsku skrb sv. Oca za Crkvu i narod Hrvata. (Smije se ovako ustvrditi, jer kod posljednjeg popisa pučanstva od 77,9 % hrvatskog pučanstva 76 % se izjasnilo da pripadaju katoličkoj vjeri!) Zatim se u zagrebačkoj prvostolnici obratio prisutnom mnoštvu hrvatskoga puka, a preko njih zapravo cijelom narodu, uvjeravajući nas da Papa dobro pozna našu situaciju i da podržava pravedna nastojanja hrvatskoga naroda. To je sv. Otac u svom obraćanju Hrvatima u Pečuhu potvrdio. Stoga neka nas nosi svijest da su naše nevolje i želje pohranjene u srcu onoga kome je Bog po službi proširio srce da se u njega smjeste svi problemi naroda i svijeta.

PAPA U SUSJEDNOJ MAĐARSKOJ

Dne 16. kolovoza o.g. papa Ivan Pavao II. spustio se na budimpeštanski aerodrom. Za vrijeme svog petodnevnog boravka papa Ivan Pavao II dotakao je bolne probleme crkvenog života u Mađarskoj. To je prije svega velika nestašica crkvenih, svećeničkih, redovničkih i misionarskih zvanja što predstavlja poseban problem i poteškoću za rast

ŽIVOTNI PUT O. GERARDA STANTIĆA

5. STUDENT BOGOSLOVLJA U ĐURU (GYÖR) U MAĐARSKOJ

Od 27. rujna 1897. pa sve do travnja 1903. godine mladi brat Gerard od sv. Stjepana kralja živi u karmelskom samostanu u Đuru (Dyor) i tamo prima svoje daljnje oblikovanje kako u duhovnom tako i u intelektualnom značenju te riječi. Đurski samostan, koji je osnovan 1867. godine, bio je tada jedini samostan na teritoriju Mađarske i u njemu su uglavnom studirali bogoslovi Provincije iako je ponekada studij bio upriličen i u Linzi, već prema okolnostima i mogućnostima. (1)

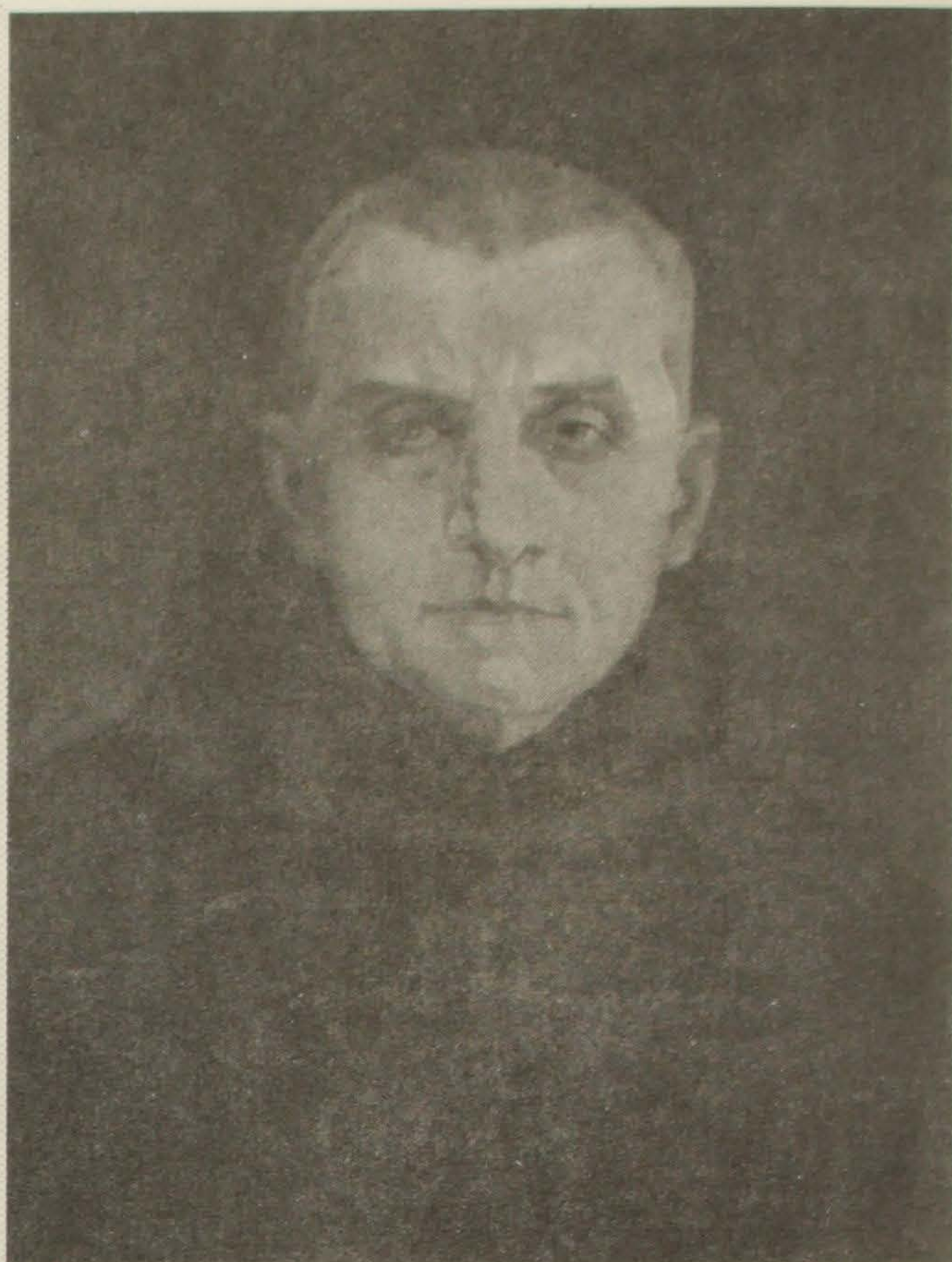
Đurska zajednica nije bila velika. Sastavljena je redovito od sedam do osam svećenika i u isto tolikom broju studenata teologije. Uz braću pomoćnike zajednica je jedva prelazila broj dvadeset redovnika. (2)

Duhovna formacija, koja nastavlja onu započetu u novicijatu, odvija se prema odredbama ustanova onoga vremena. Određeno je da imaju svakoga tjedna duhovni nagovor, česte osobne razgovore sa svojim odgojiteljem (magistrom), vježbe u krepostima koje se biraju svakoga tjedna, potiče ih se da žive neprestano u Božjoj prisutnosti, da se tjedno ispovjedaju kod svoga magistra. Jednom riječju, opsluživanje svega toga ima služiti da se ne odstupa od novačke gorljivosti i da sve služi za razvijanje duhovnog života što su u novicijatu naučili i prakticirali. (3)

Veliki utjecaj u odgoju od godine 1899. pa dalje imao je Priručnik općeg redovničkog prava i posebno Prava karmelićana, što je napisao u dva toma belgijski karmelićanin Anđeo od Presv. Isusova Srca, na latisnkom jeziku 1899. godine. (4)

Kopija toga priručnika je iz đurskog samostana prenesena u Sombor, i bez sumnje je na o. Gerarda utjecao u cijelom njegovu životu kao što je utjecalo na cijelo usmjerenje i Mađarske provincije, kojoj je kao sin pripadao sve do 1924. godine. Kako su taj Priručnik i Komentar ustanova vrijedili sve do 1928. godine, smatram da je važno nešto podrobnije o tom Priručniku reći, jer se jasno razabire da je O. Gerardu puno značio uz djela sv. Terezije Avilske i djela sv. Ivana od Križa. (5) Priručnik se predstavlja kao pravno-moralni komentar karmelskog pravila i ustanova iz 1631. tada na snazi, a naglasak je stavljen na vjerno opsluživanje svakoga propisa i smjernice kojih je bilo jako puno u samim ustanovama. (6)

Taj je Priručnik uvelike utjecao u karmelskom redovničkom odgoju mladoga Gerarda, a i kasnije, u Somboru, sve do novih ustanova iz 1928. godine koje se predstavljaju kao prilagodba smjernicama Kanonskog prava iz 1917. godine, koji u propisima se neće puno izmijeniti. (7)

U kakvu se sve kazuistiku upušta spomenuti Priručnik neka nam pokaže slijedeći primjer. Autor, primjerice, postavlja pitanje da li se redovnik karmelićanin, pozvan na objed kod biskupa ili uglednika, smije služiti epikejom i jesti meso? Iako u odgovoru navodi da ima karmelskih autora koji daju pozitivan odgovor on se ipak opredjeljuje za one autore koji tvrde da je bolje da ne jede, jer će time više saziđivati sustolnike. (8)

Slugi Božjem će ovaj Priručnik biti putokaz i kasnije u životu iako se neće, kako ćemo kasnije vidjeti, zadržavati samo na materijalnoj vjernosti, no o tome će biti govora kasnije kada budemo govorili o zreloj duhovnosti O. Gerarda i njezinim vlastitostima.

Na temelju zapisa mladoga bogoslova Gerarda iz njegova kleričkog doba možemo otkriti da se njegov duhovni život usmjeruje na Krista i na vježbu u krepostima, a što znači da je opsluživanje za njega samo okvir i stil života, ozračje u kojem raste njegova povezanost s Kristom koja se očituje kroz vježbu u solidnim krepostima. Slijedeći navodi to očituju i potvrđuju. Krist mu je središte života. Piše: "Volim Krista, jer je s njim slatko drugovati" (9). "U trpljenju mislit ću na Krista... u neimaštini i oskudici ravnat ću se riječima sv. Pavla: zaklinjem vas braćo, milosrđem Božjim, da prinesete sebe kao žrtvu živu, svetu i ugodnu Bogu." Odlučuje u "svim zauzetostima ili iskušenjima obratiti se Isusu, osobito putem razma-

tranja, časoslova, sv.Misom, učenjem, priredbama, u blagovanju, rekreaciji, kušnjama". (10)

"Što budem smatrao da je volja Božja, to ću činiti unatoč što ću pri tome morati savijati svoju narav. Koliko više volju Očevu vršim, toliko Isusov primjer slijedim." (11)

U njegovim kreposnim vježbama iz ovoga vremena naglašena je ljubav prema bližnjemu koja poprima razne oblike. Prije svega naglašena je motivacija ljubavi prema bližnjemu, a koja se nalazi u tome što je u bližnjemu odražena Božja dobrota i zato što u bližnjemu stanuje Bog. (12) Odlučuje da neće suditi bližnjega i da neće ulaziti u sukob s bližnjim i radi toga odlučuje šutjeti ili nešto pobudnoga reći. (13) Odlučuje pomagati bližnjemu kad se nađe u poteškoćama, ali to želi tako učiniti da bude diskretan i vrlo obazriv. "Nastojat ću biti vrlo uslužan, jer ću po uslužnosti moju subraću obradovati, a sebi pomoći u samozataji. Tako ću biti ugodna žrtva Bogu." (Utemeljuje svoju odluku na riječima Sv.pisma: "Sin čovječji nije došao da bude služen, nego da služi." (14)

Uz okretanje Kristu i bližnjemu smatra da je vrlo važno da radi nad sobom. Kako je po naravi bio primaran tip, kako ćemo kasnije vidjeti, on odlučuje "biti uvijek smiren jer se u uzrujanosti lako može uvrijediti Bog." (15) Odlučuje da će nastojati u svojim dužnostima tako postupati da sve bude savršeno izvršeno, a ako odstupi od odluke, da će odmah nastojati revnije pristupiti vježbi. Želi biti revan jer je "revnost ukras ljubavi". (16) Sve vježbe želi povezati ljubavlju i zato bilježi: "Želim se ozbiljno vježbati u ljubavi, a to je isto što revno moliti, učiti i drugima služiti." (17)

Po svemu ovome jasno se razabire da mladi karmelski bogoslov, karmelićanin vrlo ozbiljno shvaća svoj život u Karmelu. On se želi povezati s Kristom. Radi Krista želi biti pun ljubavi prema svojoj subraći.

Može se zaključiti da mladi Gerard vodi jedan duboki duhovni život u kojem ima natprosječnosti. Kada se prisjetimo da je slabog zdravlja, onda ovakav život zaslužuje divljenje. (18)

*o. Ante Stantić
(Nastavit će se)*

- (1) U raznim dokumentima Prov.savjeta Austrijske provincije spominje se da u Linzu žive studenti Reda koji uče filozofiju
- (2) Chronica Carmel.Conv.Jaurinensis, tomus VI. Skoro na kraju svake godine navodi se personalno stanje samostana
- (3) Constitutiones Fratrum Discalceatorum Congregationis s. Eliae, Ordinis Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo, Romae, izdanje 1873., pogl. 8.
- (4) Manuale juris communis Regularium et specialis Carmelitarum Discalceatorum, auctore R.P.Angelo a SS.Corde Jesu, Gandae, 1899.
- (5) U svojim zapisima O.Gerard piše da za karmelski duh, uz Konstitucije, potrebno je proučavati djela sv.Terezije i sv.Ivana od Križa
- (6) Tekst konstitucija iz 1631., u tipičnom izdanju godine 1876. je O.Gerard vjerno čitao i proučavao. Primjerak se nalazi u biblioteci somborskog karmelskog samostana
- (7) Regula et Constitutiones fratrum Discalceatorum Ordinis B.M.Virginis de Monte Carmelo, Romae, 1928.

PROSLAVA "DANA O. GERARDA"

Ovogodišnja proslava "dana" Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića proslavljena je svačanije nego obično, a razlog je svakako i u tome što ove godine pada mali jubilej, naime, 35. obljetnica smrti Sluge Božjega.

Proslava je započela dan ranije, 23. lipnja u Durđinu, rodnom mjestu o. Gerarda. Za tu zgodu, mjesni župnik g. Marijan Đukić, dao je izraditi i postaviti križ na rodnom salašu. Uz prisustvo lijepog broja Durđinčana križ je blagoslovio i ujedno predvodio euharistijsko slavlje o. Mato Miloš, vicepostulator kauze o. Gerarda, karmelićanin iz Sombora. Isti je održao i prigodnu propovijed. Na slavlju su sudjelovali i četvorica karmelićanskih novaka iz Sombora.

Glavno slavlje u svetištu Majke Božje Karmelske u Somboru, gdje je grob o. Gerarda, odvijalo se u okviru svečane sv. mise u 18 sati koju je predvodio mjesni biskup Msgr. Ivan Péntzes. Uz biskupa je u konceleciji sudjelovalo 13 svećenika. Slavljem je ravnao o. Mato Miloš.

Prigodnu, vrlo nadahnutu i sugestivnu, propovijed izrekao je katedralni župnik g. Stjepan Beretić, Somborac i sam poznavatelj o. Gerarda iz mladenačkih dana. Slavlje je uljepšao svojim nastupom katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

Uz svečani prinos darova jedna je djevojka iz Durđina recitirala svoju pjesmu o. Gerardu. Crkva je bila ispunjena vjernicima iz Sombora i okolnih župa. Iz Subotice je došao jedan autobus hodočasnika i nekoliko osobnih automobila.

Na svršetku slavlja u svečanoj povorci otišli smo do groba o. Gerarda gdje je biskup izmolio prigodnu molitvu.

o. Anto Knežević

- (8) Manuale iuris communis Regularium et specialis Carmelita rum Discalceatorum, auctore R.P.Angelo a SS.Corde Jesu, Gandae, 1899., tomus I, str.509, br.573
- (9) Zapisi iz doba klerikata, Arhiv Vicepostulature u Zagrebu, I bilježnica, str. 37
- (10) Ondje, str. 30
- (11) Ondje, str.22, 49
- (12) Ondje, str.49
- (13) Ondje, str.Duhovne vježbe, ondje, str.30, 136, 49
- (14) Ondje, str.35
- (15) Ondje, str.14, 30
- (16) Ondje, str.13
- (17) Ondje, str.30
- (18) Za vrijeme klerikata prebolio je upalu pluća, što je u ono doba bila ozbiljna bolest. Tvrdi se da je bio vrlo slaba zdravlja za vrijeme cijelog života tako da su se poglavari pomirili i rekli: "Neka se barem zaredi za svećenika, pa neka umre kao svećenik."

NAŠI OVOGODIŠNJI JUBILEJI

80 GODINA DUŽIJANCE - BLAŠKO RAJIĆ

"Inter arma silent musae"- "U ratu šute muze" poznata je stara latinska uzrečica. Uistinu muze bi morale zašutjeti u ova preteška i bolna vremena kada se usred Evrope, na koncu drugog tisućljeća od Kristova dolaska, na neljudski način u našoj domovini Hrvatskoj prolijeva nedužna krv i ruše topli obiteljski domovi. Ljudi u vlastitoj domovini moraju napuštati svoja ognjišta kao u vremena najezdi Huna, Tatara, Turaka ili drugih pohoda divljih plemena koja su nekada uništavala u civilizirani svijet. Ruše vrijednosti kulturne baštine, a negdje se i sam povjesni spomen želi zatrti. U vremenima kada se čuje plač siročadi, naricanje udovica i majki i izdisaji bezkućnika, uistinu treba čovjek zašutjeti u dubokoj ljudskoj i kršćanskoj sućuti. No "Dani

Kruha i Riječi" nisu zamišljeni kao neka narodna veselica, nego kao dani susreta u kojima kao crkveno-narodna zajednica želimo, vjerni prastaraj tradiciji naših dalekih predja, zahvaliti Bogu prije svega za dar vlastitog postojanja, želimo zahvaliti za sve darove Riječi koja je izrasla iz one slatke materinjske hrvatske riječi koju su nam sa svojim mlijekom ulijevale naše bunjevačke nane.

U tu slatku hrvatsku riječ utjelovila se pred ravno trinaest i pol stoljeća vječna Očeva Riječ, koja je u Nazaretu "Tijelom postala" i koja je sebe u ljudsku riječ pretočila. Od tada, iz toga drugovanja vječne Božje Riječi i ove naše slabe ljudske riječi, rodilo se sve ono što se zove hrvatskom kulturnom baštinom.

Ta Baština postala je sastavni dio našeg narodnog bića i tko to napada ili ne priznaje, čini atak na isto to narodno biće, lomi ga i uništava. Neposredni povod svake godine za ove dane zahvale jest završetak žetve, kao znak osiguranog kruha bez kojeg nema života.

Zato je naša narodna tradicija zabilježena još u prošlom stoljeću kao "prastari običaj" koji se svake godine slavio u svakoj zemljodjelskoj obitelji.

Na dan završetka žetve kada su se risari oprali i obukli, došli su da zajedno sa domaćinom zahvale Bogu za dar ljetine, ali i za sretno obavljeni posao žetve, koji je u Bačkoj uistinu bio velik i težak posao. Tom zgo-

dom je uz uobičajene molitve bila izgovorena i koja živa riječ zahvale, ne samo u smislu zdravice, nego zahvale Bogu i ljudima, a nerijetko je to bivalo u stihu.

Plele su se krune i perlice kojima su se kitili risari, te bandaš i bandašica. Nikada nije uzmanjkala ni "pisma bunjevačka", "zasvirala je tamburica jasna", a uz nju su zaigrale noge mladenačke.

Ravno prije 80 godina, svete uspomene, naš veliki svećenik Blaško Rajić, ne bez nadahnuća Duha Svetoga, taj lijepi običaj "doženjaka", dožetvene svečanosti, koju smo kasnije prozvali "dužijanca", uveo je u župnu crkvu sv. Roka. Kao crkveno-narodnu svečanost povezaju je s misom i tako zahvalu pretvorio u pravu zahvalu jer misa-euharistija-je grčka riječ koja znači zahvala. Zahvalu za kruh svagdašnji povezao je sa onim Kruhom koji je sa neba sišao da bude "za život svijeta", da oni koji ga budu blagovali "žive po njemu" i da ih konačno uskrisi u posljednji dan".

No, i taliturgijska proslava od samog početka dobila je i svoje daljnje kulturne sadržaje. "Krune", tj. izrada "kruna" od slame i vlača, postala je prava umjetnost, koja nam je pronijela slavu po cijelom kulturnom svijetu. Procesija, osim one teoforične, koja je sačuvala svoj sakralni karakter, na dolasku i odlasku postala je pravo etnografsko bogatstvo. Njegova prezentacija pred kulturnom javnošću, prvenstveno mislim na onu gradsku dužijancu, koja je sedamdesetih godina ovog stoljeća imala sve šanse da postane i turističko-folklorna atrakcija evropskog značaja. No, kao i toliko puta u toj našoj dugoj povijesti bila je likvidirana, jer je bila trn u oku, jer je bila onakva kakva je mogla biti - hrvatska. Neke od tih manifestacija npr. ona 1936.godine bila je pravi velesajam hrvatske, bunjevačko-šokačke kulturne i etnografske baštine u Bačkoj. Prije desetak godina Dužijanca je dobila još jedan svoj konstitutivni element, a to je upravo ova književna večer, jedina hrvatska kulturna manifestacija u dugom razdoblju od 46 godina. Ona je uspjela sačuvati svoj kontinuitet za svih ovih dvanaest godina samo zahvaljujući tome što je bila u rukama crkvenih ljudi, doduše od nekih samo tolerirana. Neka bude rečeno i to da je Crkva bila ona koja je ovaj narodno-crkveni običaj sačuvala i pronijela kroz

dva svjetska rata i teško razdoblje totalitarizma. Iz ove djelatnosti sve je više rasla skupina kulturnih pregalaca koji su u veoma oskudnim mogućnostima, jedva tolerirani, ipak uspjeli realizirati proslave tristote obljetnice našeg doseljenja u ove prostore, te stotu obljetnicu smrti našeg velikog preporoditelja biskupa Ivana Antunovića. Na kraju je rezultiralo osnutkom Instituta "Ivan Antunović", kao ustanove koja treba tu baštinu duha, koja se uz sve muke i nevolje radala i rodila u ovdašnjem hrvatskom življu, sačuvati, proučavati, propagirati i njegovati. Ne ide to bez poteškoća, ali nas to tješi, jer Božje stvari nikada ne idu glatko. Sve veliko rađa se u mukama, a to nam svjedoči i sva naša kulturna prošlost. I sama osoba organizatora crkveno-narodnih proslava dužijanci svećenik Blaško Rajić, jasno nam govori uz koliko žrtve i napore je uspio to ostvariti i kakvu je cijenu za to platio. Mislim na progone, batnanja, zatvore, što je konačno rezultiralo i njegovom smrću, koja se dogodila ravno prije 40 godina. Mislim da bi već bilo vrijeme da počnemo razumijevati da kulturna autonomija, na koju ima pravo svaki narod, pa i oni najmanji, ne ugrožava nikoga, nego da je ona izraz bića svakoga naroda. Protiviti se tomu i to onemogućavati znači silom braniti ruži da bude ruža i htjeti je napraviti smokvom, a to je protuprirodno i zato zabranjeno i kažnjivo od same prirode, a još više od njezina Tvorca. Ako kulturna autonomija ne nađe mjesta u ovim našim prostorima i ne postane most susreta pojedinih kultura i naroda, onda umjesto suživota možemo očekivati ono što vidimo na prostorima gdje toga nema. A Crkva koja je Majka i Učiteljica naroda i koja je uvijek bila čuvarica i odgojiteljica različitih oblika kulture, dužna je osobito u nacionalno miješanim sredinama potpomoći dijalog sa svijetom kulture, kroz slične ustanove, na što ju obavezuje i koncilski dokumenat "Radost i nada" (59), jer time "obogaćuje i sebe i različite kulture".

U okviru ovogodišnjih "Dana Kruha i Riječi" ne možemo zaboraviti još neke značajnije obljetnice iz naše kulturne baštine.

PERE TUMBAS HAJO

Prije svega, ove se godine napunja ravno sto godina od rođenja našeg poznatog interpreta i skladatelja, osobito naše bunjevačke tamburaške glazbe, Pere Tumbasa

Haje. Ovaj je čovjek svojim umjetničkim zalaganjem, komponiranjem, a još više interpretacijama prezentirao Suboticu i bačke Hrvate-Bunjevce u vrhu Evrope, da pače i svijeta na međunarodnom festivalu folkloru u Langolenu u Engleskoj. Tu je 1952. godine dobio prvu nagradu toga festivala. Naš katedralni zbor "Albe Vidaković", a još više tamburaški zborovi pod vodstvom Jelene i Stipana Jaramazovića, sa dužnim poštovanjem čuvaju i njeguju tu bogatu Hajinu tradiciju, izvodeći njegove kompozicije sa mladim naraštajima.

MIROLJUB

Prije ravno 70 godina u plemenitoj varošici Slavonije u Valpovu umro je Ante Miroljub Evetović, svećenik i pjesnik, rođeni brat bačkoga prepozita i istaknutog političkog i kulturnog radnika Ivana Evetovića, župnika u Baču. Obojica su nećaci i učenici našeg velikog narodnog preporoditelja biskupa Ivana Antunovića. Smijem ustvrditi da je Miroljub pjesnik, koji je uspio zaživjeti u svijesti naroda kroz svoje stihove, kako one uglazbljene, tako i one koji su se nekada mogli naći u školskim priručnicima. Dovoljno se sjetiti poznate pjesme: "Jorgovane, jorgovane..." No, o Miroljubu će se još govoriti tokom ove godine, samo ne znam smijemo li se nadati da će Meštrovićeva bista, koja ravno 50 godina čami po muzejskim skladištima, osvanuti na mjestu, odakle je maknuta 1941. godine?

S. MIRJAM

Kada već spominjemo značajne datume naših kulturnih radnika, u brizi da ne ostanemo dužni mrtvima, često nam se događa da zaboravljamo, a nekada i smišljeno "pokapamo" svoje živuće kulturne pregaoce. Ove se godine napunja 25 godina redovničkih zavjeta s. Mirjam Julijane Pandžić, dugogodišnjeg zborovođe i osnivačice katedralnog zbora u Subotici, koji nosi ime našeg skladatelja Albe Vidakovića. Teško je vrednovati taj tihi i prenapregnuti rad ove redovnice, koju uz orgulje i ostala glazbala vidimo kao vrhunskog interpretu, ali je istovremeno vidimo kao karitativnog radnika, kao sabiratelja i bez dvojbe dušu zbora "Albe Vidaković". Nadam se da će se naći srce vještije i spretnije da sakupi sav ovaj veliki trud, kojega s. Mirjam ulaže za naš vjerski i kulturni život, ne samo subotičke katedrale, ne samo grada Subotice, nego i cijele Bačke. Bog neka je za to obilato nagradi, jer od ljudi, pa ni onih koji su bili dužni, nije baš primila puno pohvala, ali je zato primila puno podvala. No, to samo uvećava njezine zasluge i pred Bogom, ali i pred objektivnim sudom povijesti, koji je doduše spor, ali uvijek pravedan i neumoljiv.

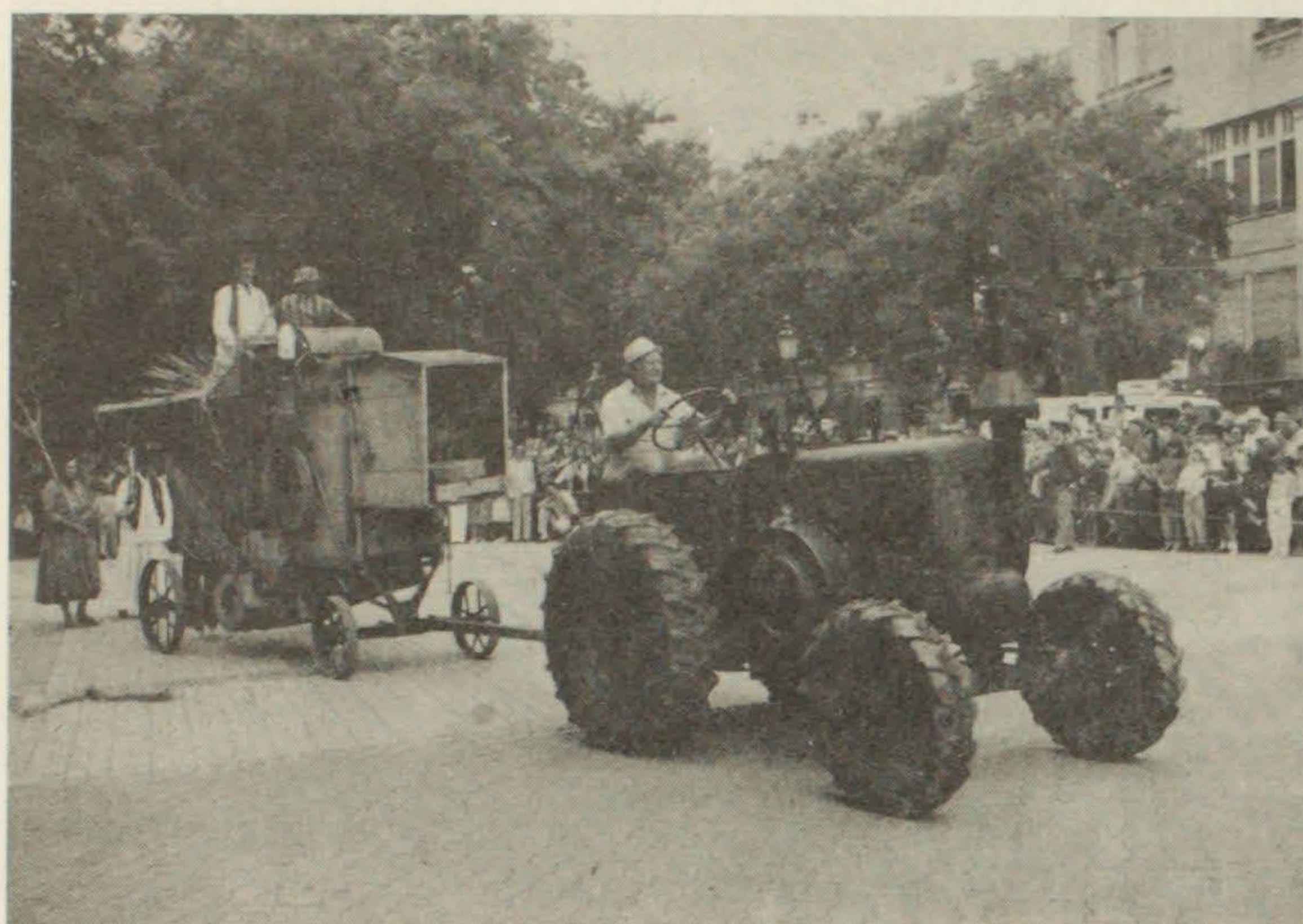
ANTUŠOVA NAGRADA

Da ljudi nisu gluhi i neosjetljivi za sav ovaj kulturni rad među Hrvatima u Bačkoj svjedoči i plemenita odluka jednog za sada anonimnog rodoljuba koji je ustanovio "Antušovu nagradu", a koju preko Instituta "Ivan

Antunović" želi dodijeliti. Nagrade dobijaju tri osobe, koje su se u proteklom razdoblju svojim radom istakle u radu za skupljanje, njegovanje i očuvanje bunjevačko-hrvatske kulturne baštine u Subotici i cijeloj Bačkoj. Posebna petočlana komisija iz Vijeća Instituta donijela je odluku o dodjeli te nagrade za ovu godinu, što će naknadno biti i objavljeno. Tako vidite i Institut, unatoč tolikim zaprekama, sve se više uprisutnjuje u životu našeg naroda i Crkve u njemu.

600. GODINA SUBOTICE

I ne na posljednjem mjestu. Težište ovogodišnjih "Dana Kruha i Riječi" jest proslava 600 godina prvog pisanog spomena imena Subotice, koja će se danas obilježiti posebnim referatom. No, općenito moram reći da nismo previše oduševljeni tokom obilježavanja ove velike obljetnice. Drugi gradovi obilježavajući ovakve jubileje daleko su više učinili da se taj jubilej obilježi,

Stara vršalica u centru grada

ne samo manifestacijom, nego prije svega znanstvenim i kulturnim skupovima, gdje se zapravo nastoji iznijeti što su sve stanovnici jednoga grada donijeli na zajednički stol suživota šire ljudske i narodne zajednice. Poznate su nam mnoge otežavajuće okolnosti, ali ima tu dosta i nebrige, a ona je uvijek znak manjka ljubavi i zauzetosti. Naš hrvatski doprinos ovom gradu je veoma značajan, a danas se to nastoji minimalizirati ili čak prešutjeti i zato vjerujemo da mnogi istinski ljubitelji ovoga grada, njegove prošlosti, ali i sadašnjosti, smišljaju u svojim srcima, mole svom snagom svoje vjerničke duše, pišu i perom i srcem skupljajući sve veliko, plemenito i ljudsko, a nadasve Božje u ovom gradu. Treba da ono zasja ne samo u ove dane kada proslavljamo ovaj jubilej, nego kad sve to dobro bude kumulirano na jedno mjesto da se u prikladnom trenutku aktivira i postane zalog ljepšeg i sretnijeg sutra za sve ljude i narode koji žive u ovom plemenitom gradu i smatraju ga svojim domom. S tom željom otvaram ovogodišnje "Dane Kruha i Riječi" da i oni postanu kamičak u mozaiku zdravog ljudskog i kršćanskog suživota u Subotici.

*Lazar Ivan Krmpotić
U Subotici, 13.kolovoza 1991.
(Uvodno predavanje na književnoj večeri
u Katoličkom krugu, 13.VIII 1991.)*

SUBOTIČKE ŽETVENE SVEČANOSTI "DUŽIJANCA" 91"

Dužijanca kao žetvena svečanost ima svoje daleke korijene u obiteljskoj proslavi završetka žetve na bunjevačkim salašima.

Gradski bandaš i bandašica

Od ove obiteljske svečanosti razvila se javna proslava Dužijance, koja se sačuvala do naših dana. Subotički župnik Blaško Rajić u suradnji sa Katoličkim divojačkim društvom organizirali su prvu Dužijancu u crkvi sv. Roka, 6. VIII 1911. god.

Organizacioni odbor je 1968. god. priredio prvu gradsku Dužijancu u Subotici, popraćenu sa nekoliko priredaba.

Tokom godina te dvije Dužijance priredjivane su paralelno. Ove godine došlo je do suradnje dva odbora. Objavljen je zajednički program i plakat gdje su navedene sve priredbe crkvene i gradske Dužijance. Takodjer je bilo uzajamno gostovanje bandaša i bandašice na obadvije Dužijance.

PROGRAM:

29.VI 20,30 s. - U sinagogi svečani koncert Subotičkog Tamburaškog orkestra povodom 100. godišnjice rođenja našeg umjetnika na tamburici Pere Tumbasa Haje. Nastupili su pionirski, omladinski i veliki ansambl. Pored djela Pere Tumbasa Haje izvedene su i druge kompozicije.

14.VII 8 sati - Takmičenje risara u Tavankutu

Sudjelovalo je 10 pari risara i to iz Male Bosne, Starog Žednika, Tavankuta, Đurđina.

Pobijedio je risarski par Ivan Gedović i Rozalija Bajić. Drugi su bili Stipan i Klara Kujundžić. Treći su bili Stipan Vujević i Marija Matković. Poslije kosidbe prikazan je rad stare vršalice.

18. VII - Takmičenje aranžera izloga u Subotici sa motivima o Dužijanci.

19. VII - Otvaranje likovne izložbe Cecilije Milanković u holu Radničkog univerziteta na temu: Bunjevačke narodne nošnje "Svilu nosi". Izloženo je preko 20 slika koje su svjedočanstvo ljepote i bogatstva narodnog duha, izraženog u umjetničkom stvaralaštvu naše slikarke.

20. VII 18 sati - Otvaranje Likovne kolonije naive u tehnici slame i akademija u Zadružnom domu, koju je priredila sa učenicima s. Beata Zebić u Tavankutu.

20. VII 20,30 sati - U Subotici na stadionu malih sportova priredba "Veliko kolo" sa izborom bandaša i bandašice i njihovih pratilaca za gradsku Dužijancu. Izabrani su Ivica Miković i Aleksandra Šarčević između 35 kandidata, koji su bili srdačno pozdravljeni od publike koja je bila oduševljena ljepotom mladosti i bogatstvom bunjevačke narodne nošnje. Također su predstavljeni crkveni bandaš i bandašica Dragoslav Peić Gavran i Suzana Vukov. Bandaš je bio u vojnoj rezervi i zamijenio ga je brat Dragomir. U folklornom programu su sudjelovali KUD "Rokoko" iz Čikereje u Mađarskoj, KUD "Jedinstvo-Egyseg" iz Bajmoka, KUD "Bratsvo-jedinstvo" iz Svetozar Miletića, KUD "Sever" i ŽKUD "Bratstvo-jedinstvo" i KUD "Bunjevačko kolo" iz Subotice kao organizator ove priredbe.

Nastupili su i pjevači amateri Bernardica Evetović i Josip Miljački uz pratnju tamburaškog orkestra KUD "Bunjevačko kolo" pod ravnanjem Laze Malagurskog. Ljepota narodne nošnje, polet narodnih igara i pisama za trenutak nas otrgnulo od svakodnevnih briga i zlih slutnji u ovo neizvjesno vrijeme.

27. VII 20,30 sati - Skupština risara, koja sklikovito prikazuje pripreme na bunjevačkom salašu prije početka žetve. Sudjelovali su svi risarski parovi sa takmičenja u Tavankutu. Domaćini su bili Nikola i Ljiljana Ivankov. Na prostranoj bini postavljen je bunjevački salaš sa svim potrebnim detaljima. Izveden je bogat folklorni program, a uz druge nastupili su KUD "Bunjevačko kolo", "Ivo Lola Ribar" i "Aleksandrovo", svi iz Subotice. Velika grupa gledalaca je oduševljena ljepotom narodnih igara, a razveselili su ih svojom pjesmom Bernardica Evetović, Josip Miljački i Bela Francišković uz pratnju tamburaškog orkestra KUD "Bunjevačko kolo" pod ravnanjem Lazara Malagurskog.

28. VII 10 sati - Svečana povorka "Dužijanca 91" od hipodroma do centra grada na Trgu Slobode, gdje je postavljena velika bina i "salaš".

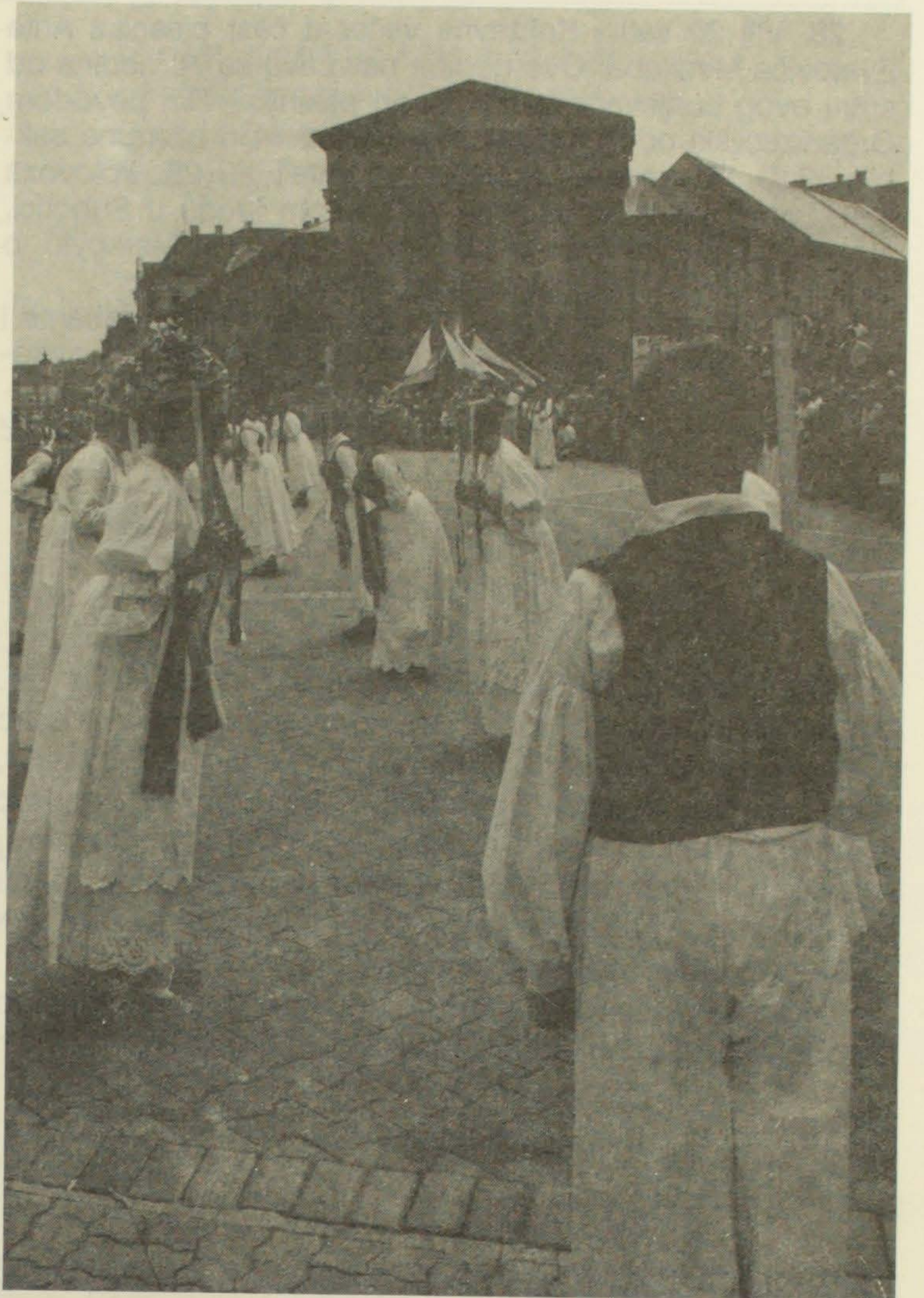
Zbog kiše svečanost je održana 4. VIII 1991. god. U povorci su nastupila pojedina kulturno-umjetnička društva iz Subotice. Također su slikovito prikazani poljski radovi od sjetve do vršidbe. Nastupilo je tri grupe po osam "kraljica" premda to nije u vezi sa Dužijancom, ali želio se pokazati taj stari duhovski narodni običaj.

Uz druge okićene karuce, na jednim su bili crkveni bandaš i bandašica, a za njima gradski bandaš Ivica Miković sa žitnim vijencem na šeširu i bandašica Aleksandra Šarčević. Pobjednički risarski par je predao krov od novog žita subotičkom gradonačelniku Kasza Jozsefu, koji je zahvalio svim učesnicima na ovoj svečanosti i svima koji su pomogli da se uspješno obavi ovogodišnja žetva. Ali, istakao je, da sa žalošću moramo reći da nedaleko od nas, preko Dunava, žitna polja su tenkovima pogažena ili krvlju poprskana.

Poslije ovih tužnih riječi ipak se uhvatilo veliko kolo, koje su povelili svi risari i risaruše, bandaši i bandašice, njihovi pratioci. Doista, to je kolo poletne igre koja nas oduševljava svojim ritmom i zanosom.

Sve priredbe u okviru gradske Dužijance vodio je Organizacioni odbor, koji je imenovalo KUD "Bunjevačko kolo". Osim toga Općina je imenovala Koordinacioni odbor.

28. VII 15 sati - Konjičke trke "Dužijanca 91" na subotičkom hipodromu. Zbog kiše priredba je održana 4. VIII 1991. god.

13. VIII 18 sati - Književna večer u Katoličkom krugu sa glavnom temom "Šest stoljeća Subotice" koju je obradio župnik Stjepan Beretić. Recitatori su čitali pjesme, posvećene našoj kulturnoj metropoli. Nastupio je tamburaški orkestar prateći katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić, a pjevane su kompozicije o Subotici.

14. VIII 18 sati - Izložba "Iz crkvenih riznica" u sjemeništu "Paulinum". Postavku su obavili Bela Duranci, Milovan Miković i Andrija Kopilović, a otvaranje je obavio biskup Ivan Penzes.

14. VIII 19,30 sati - Meditativna večer u katedrali - bazilici. Voditelj večeri bio je vlč. Andrija Kopilović. Tekst recitala napisala je Vita Grunčić. U izvedbi su sudjelovali recitatori, tamburaški orkestar i katedralni zbor "Albe Vidaković".

15. VIII 10 sati - Na Veliku Gospu, u katedrali - bazilici Dužijanca uz sudjelovanje velike grupe mladeži u narodnoj nošnji. Euharistijsko slavlje je predvodio biskup Ivan Penzes. Istog dana uveče bilo je veliko kolo u dvorištu župnog stana župe sv. Roka (u Keru).

24. VIII u 19 sati - U subotu, u predvečerje proštenja bilo je večernje bdijenje na Bunariću, koje se sastoji od službe pokore, križnog puta i procesije sa svijećama, a iza toga je sv. Misa.

25. VIII 10 sati - Proštenje na Bunariću je poznato među vjernicima od davnina. U 8 sati je bila biskupska sv. Misa na mađarskom jeziku, a u 10 sati biskupska sv. Misa na hrvatskom jeziku.

28. VIII 20 sati - Književna večer u čast pjesnika Ante Evetovića Mirosljuba. Ove godine navršava se 70 godina od smrti ovog bunjevačkog hrvatskog pjesnika. Tim povodom Organizacijski odbor gradske Dužijance 91. i Literarna sekcija KUD "Bunjevačko kolo" organizirali su 28. kolovoza 1991. god književnu večer u Katoličkom krugu u Subotici. Na programu je bilo predavanje s. Leonore Merković o pjesniku uz recitacije njegovih pjesama.

To je bilo subotičko ljeto, bogato kulturnim priredbama i duhovnim okupljanjima, svima na radost i duševno zadovoljstvo.

Bela Gabrić

DUŽIJANCA U ŽEDNIKU

Ovogodišnja dužijanca u Žedniku održana je 14. srpnja. Svečanu sv. misu zahvalnicu za žetvu godine Gospodnje 1991. predvodio je vlč. Željko Augustinov, bački župnik. Posebnost žedničke dužijance ove godine bila je u tom da su svi prisutni sudjelovali u zahvalnoj procesiji s Presvetim oko crkve. Na taj način su na vidljiv način pokazali spremnost hoda za Isusom i s Isusom u ovim teškim vremenima.

Nažalost nismo primili nikakvu opširniju vijest o ovom slavlju, pa je stoga i ovaj izvještaj krnji.

PRVA DUŽIJANCA U TAVANKUTU

Prva dužijanca u Tavankutu održana je 1928. god. Misao da se priredi ova crkveno-narodna svečanost potekla je od mladih koji se sastajali u kolu koje se održavalo kod Pere Stipića-Klanera (tamo se danas nalazi bife "Bunjevka") i kod Paje Šokčića (na mistu današnje "samousluge"). Isto tako, svake nedilje posli mise mladi su se prid crkvom vidjali, divanili i tako se dogovorili da se u crkvi u Tavankutu održi dužijanca.

Prvi bandaš je bio Grgo Stantić iz Tavankuta, a prva bandašica bila je Mariška Mačković sa Čikerije. U to vrime mladi su se na izbiranje žita i pletenje vinaca i perlica kupili kod Cilike Balažević.

Na dan dužijance kod bandaša su se skupili jahači i karuce pa su zajedno sa bandašom očli rad bandašice. Zatim su svi zajedno pošli na njivu koja se nalazila na mirgeškom putu. Tamo je bandašu i bandašici pridani žitni vinac. Onda su prošli tavankutskim šorovima i došli prid crkvu, di su ji dočekali crkveni općinari.

Svi su svečano ušli u crkvu na sv. misu. Posli mise na podne bila je užna u mijani. Tamo je bilo i kolo, koje je počelo oko četiri i trajalo je do deset sati uveče.

Nikoliko godina kasnije počeo je običaj da su užna i kolo kod bandašice.

Tako je i sada, od kako je dužijanca u Tavankutu obnovljena prije pet godina.

Ivan Ivković Ivandekić

DUŽIJANCA U TAVANKUTU

I ove godine DUŽIJANCA je u našoj župi proslavljena najsvečanije u nedjelju 21. srpnja. Sve što diše i osjeća bunjevački i vjerski, ujedinili su znanje i snage, da radosno i ponosno proslave ovaj narodno-crkveni običaj.

Već nedjelju dana prije crkvene DUŽIJANCE, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo "Matija Gubec", odnosno njegova Znanstveno-istraživačka sekcija, organizirala je demonstraciju kosidbe i vršidbe. Željelo se otrgnuti od zaborava i mladima ostaviti u spomen kako se nekada kosilo i vrlo. Posebno je zanimljiva bila vršidba žita. Stari traktor i još starija vršalica radili su bez greške. Posluživali su risari i

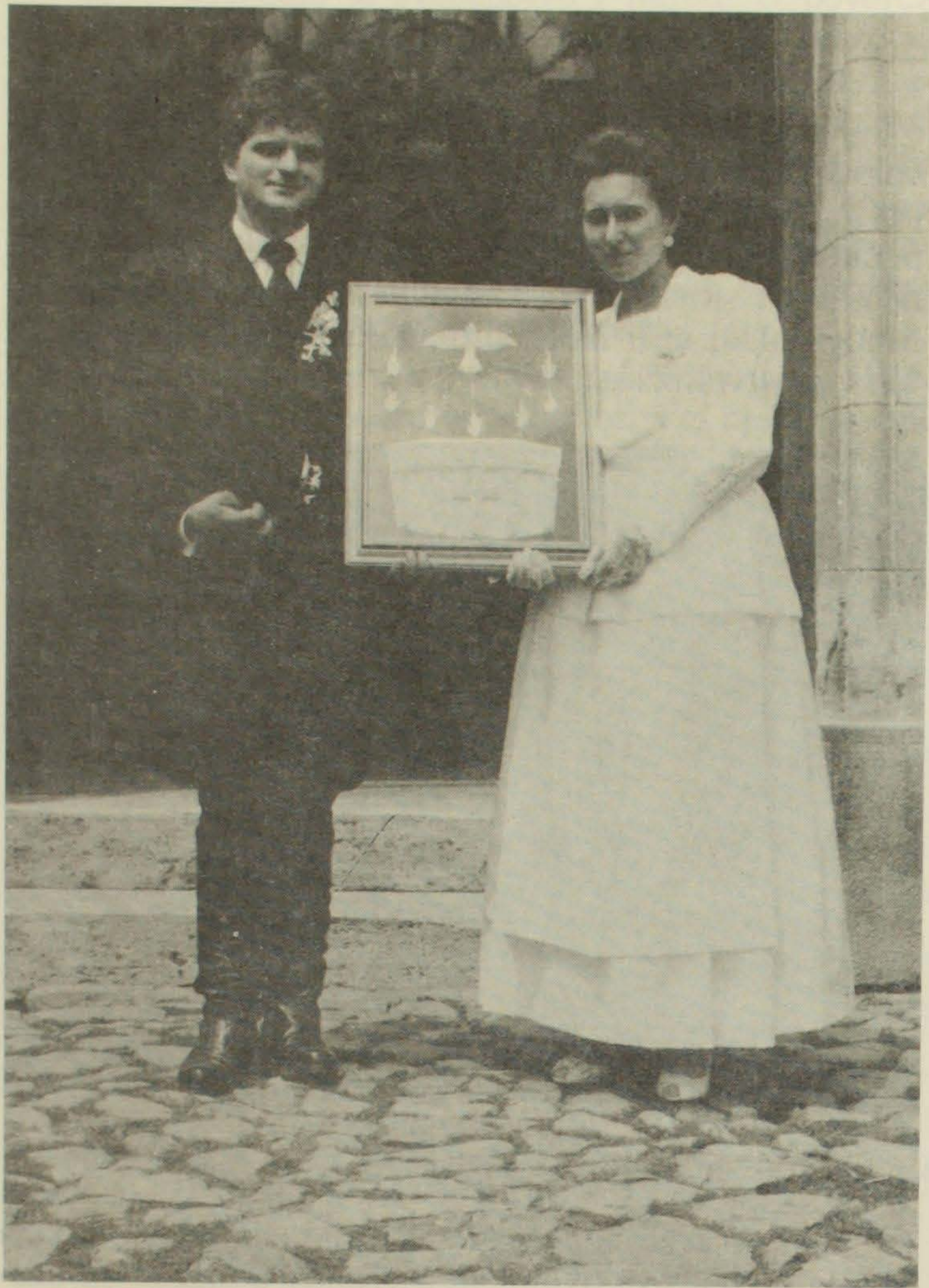

risaruše očigledno vični ovom poslu. Žito je teklo, foto-aparati škljocali, televizijske kamere zujale. Nema šta, bila je demonstracija za pamćenje.

Crkvena DUŽIJANCA odvijala se u tri faze i tri dana. U petak smo imali Službu riječi i ispovijed. Skupili su se svi mladi, koji su na bilo koji način sudjelovali u DUŽIJANCI. Službu pokore predvodio je preč.g. Andrija Kopilović, koji je u biblijskim čitanjima našao puno nadahnuća da mlade što bolje pripravi na sakramenat pokore.

U subotu navečer smo imali svečanu AKADEMIJU u tavankutskom Domu kulture. U zajednici sa Hrvatskim kulturno-prosvjetnim društvom "Matija Gubec", sa Kolonijom slamarki i dječjim crkvenim zborom "Raspjevane zvjezdice", složen je veoma lijep i zanimljiv program. Bile su to zborne pjesme, recitacije pjesama naših bunjevačkih pjesnika, šaljivi skečevi u bunjevačkom žargonu. Puna dvorana naše vjerne publike burnim pljeskom nagradila je učesnike i zaželjela da ih vidi i čuje i češće.

Nedjeljno jutro svanulo je tmurno. To nije omelo bandašicu Svetlanu Rudić i bandaša Josu Nimčevića da okupe svoje risare i risaruše i u svečanoj povorci krenu prema crkvi. Naprijed četiri jahača, za njima osam pari risara i risaruša u karucama okićenim vijencima žita. Pred crkvom ih je dočekala mladost u narodnim nošnjama i mnoštvo svijeta. Uz zvonjavu zvona i zvuk orgulja ulaze u okićenu, rasvijetljenu crkvu i redaju se u impresivnu sliku na velikom oltaru. Tu su bijeli šlingeraji, prekrasne svile i mlada

*U ruki svako po klas žita drži
i osmih krasi svačiji obraz,
i prid oltarom klasovi su žita
kao prikaz i naše zafalnosti odraz.*

*Ovo je svečanost kruva i žita,
običaj našeg bunjevačkog svita,
zafalnost Bogu za sve darove
koje smo dobili i ovoga lita.*

*Dužijanca, cvat drveta bunjevačkog,
obnovljena, peti put se slavi
u svečanoj nošnji, uz radost didova naši
pod njevim nebom što se nad nama plavi.*

*Čeljadi, ostavite brige za vama
bar ovaj dan, ovi par sati,
uvatite se u dužijancino kolo,
i igrajte, jer naše kolo ne smi stati.*

*Tavankut, 21.7.1991.
Petar Vuković
učenik*

DUŽIJANCA U ĐURĐINU

i ponosna lica 22 para nošnji. Svečanu zahvalnu Euharistiju predvodi preč. g. Blaško Dekanj uz asistenciju vlč. gg. Josipa Miloša i Antuna Gabrića, dok ceremonijama ravna preč. g. Andrija Kopilović. Zanosnu propovijed prč. g. Dekanja puna crkva saslušala je s velikom pažnjom. Naš dječji zbor pod ravnanjem s. Beate pjevao je naše divne crkvene pjesme. Veoma veliki broj mladih a i ostalih vjernika pristupio je sv. Pričesti. Na kraju je domaći župnik zahvalio svima koji su pridonijeli da ovo slavlje DUŽIJANCE bude ovako veličanstveno.

Euharistijska procesija po našem crkvenom parku odvijala se u najljepšem redu, pa je to bila i prilika da se vidi povorka naše mladosti u narodnim nošnjama.

Pored domaćih vjernika, koji su napunili crkvu, zapažen je i veliki broj uglednih gostiju iz Subotice i okolice. Bandašica i bandaš priredili su na bandašicinom salašu svečanu užnu, a poslije podne i navečer veliko kolo.

A. Gabrić

DUŽIJANCA

*Rasplakana rosom, nasmijana suncem,
u žitne vince uvijena cila
spokojno, mirno, čeka nas crkva
i radosno prima medju svoja krila.*

Đurđinčani su još jedanput potvrdili svoju vjernost vrijednostima kulturne baštine Hrvata-Bunjevaca. Dne 4. kolovoza održana je u Đurđinu dužijanca. Iako se isti dan u Subotici održavala povorka povodom gradske proslave dužijance, broj prisutnih Đurđinčana, Tavan-

kućana i Subotičana kao i vjernika iz okolnih župa bio je izuzetno velik. Brojni mladići i djevojke u bunjevačkim nošnjama, kao i brojna za ovu priliku svečano okićena karuca, pokazali su koliko je ova manifestacija čvrsto ukorijenjena u našem narodu.

Svake godine dužijanica svojim sadržajima u prvom redu religioznim, ali jednako tako i kulturnim, folklornim kao i zabavnim, povezuje tradiciju s aktualnim trenutkom. Tako je bilo i ove godine u Đurđinu. Rat u Hrvatskoj je naša tragična stvarnost. Žrtve za obranu domovine su svakodnevnice. Dostojanstvenošću ovogodišnje dužijance Đurđinčani su izrazili svoje suosjećanje s tim žrtvama. O tome je u svojoj homiliji veoma nadahnuto govorio ovogodišnji gost p. Leopold Rochmes, franjevac iz Beograda.

Povodom dužijance održana je i već tradicionalna akademija, koja je ove godine bila posvećena velikanu hrvatske književnosti Tinu Ujeviću. Njegove stihove recitirali su mladi iz Đurđina, a glazbene točke izvodili su mladi iz katedralnog zbora "Albe Vidaković" iz Subotice.

Bila je ovo zahvala Gospodinu za žetvu, a ujedno i molitva da u lijepoj našoj Domovini ponovno zavlada mir. Bogu hvala, a Đurđinčanima čestitka.

Julije Skenderović

DUŽIJANCA U MALOJ BOSNI

Po već ustaljenom redu posljednja seoska dužijanica bila je u župi Presv. Trojstva u Maloj Bosni. Na ovu svečanu zahvalu Gospodinu za ovogodišnju žetvu skupio se lijepi broj vjernika ove župe kao i iz Subotice i okolnih mjesta. Sv. misu zahvalnicu, na otvorenom prostoru ispred crkve, služio je domaći sin iz Hrvatskog Majura, vlč. Andrija Anišić, tajnik biskupije. On je na početku sv. mise pozdravljajući sve prisutne podsjetio da je dužijanica prastari i prekrasni običaj Hrvata - Bunjevaca koji se u crkvi slavi već 80 godina. On je ujedno na početku mise pozdravio i dosadanjega župnika vlč. Ivicu Prčića i novoimenovanoga župnika ove župe vlč. Lazara Novakovića. Osobiti pozdrav uputio je ovogodišnjem bandašu Branku Vukoviću i bandašici Miri Skenderović i malom bandašu Marinku Nadheđeši i bandašicama Snežani Skenderović i Gordani Olka, kao i svim mladima i djeci u narodnim nošnjama, ističući kako su oni predstavnici nekadašnjih risara i risaruša, a danas svih marljivih muževa i žena koji znojem lica svoga i radom svojih ruku privređuju kruh svagdašnji mnogima.

"Kruna" odnosno slika od slame za ovogodišnju dužijancu prikazuje crkvu sa snažnim natpisom "bili smo, jesmo i bit ćemo".

Poslije sv. mise bila je procesija s Presvetim, koja je završila svečanom zahvalnicom Bogu za ovogodišnju žetvu.

Bandašovi i bandašicini roditelji priredili su za mlade i djecu koji su išli u narodnim nošnjama kao i za ostale svoje goste ručak u vjeronaučnoj dvorani župe. U večernjim satim u crkvenom dvorištu bilo je kolo.

A.

Sombor - Bezdanski put

Ovogodišnja žetvena svečanost u prigradskoj somborskoj župi sv. Nikole Tavelića bila je u znaku zahvalnosti Bogu na udijeljenim plodovima njiva. U srcima prisutnih vjernika osjetila se tjeskoba i zabrinutost zbog neizvjesne situacije na našim prostorima i Domovini. Mnogi mladi nisu mogli biti sudionici dužijance jer su bili u rezervnom sastavu.

Svečanost dužijance održana je dne 21. srpnja. Sv. misa započela je u 10,30. Djeca i mladi u narodnim nošnjama u svečanoj povorci ušli su u župnu crkvu koja je bila premala za okupljene vjernike. Ovogodišnji bandaš Franjo Delija i bandašica Ana Budimčević prikupili su lijepi broj djece i mladih koji su se obukli u narodne nošnje. Sv. misu predvodio je župnik Franjo Ivanković, a pjevanjem i sviranjem ravnala je Snježana Dorotić iz Sombora. U propovijedi je naglašena potreba zahvaljivanja Bogu na dobročinstvima koje nam u svojoj dobroti neprestano dariva.

Zahvaljujući mladima, osobito bandašu i bandašici, poslije sv. mise je u dvorištu crkve priređen agape uz prikladnu narodnu glazbu za igranje. Svi prisutni su se dulje vremena zadržali u prijateljskom razgovoru.

U sklopu dužijance održana je u večernjim satima igranka u domu koji se nalazi u neposrednoj blizini crkve. Mladi su se odazvali u lijepom broju.

Tako je naša dužijanica održana i ove godine ali u odnosu na prijašnje u malo izmjenjenom obliku kako bi zadržali ono izvorno. Svima nam je bilo lijepo i željeli bi smo da ovaj naš lijep običaj dalje živi u našem narodu.

F.I.

SOMBOR

Dne 4. kolovoza u Somboru je održana dužijanica, gradsko-crkvena zahvala za žetvu u našem gradu.

Zahvaljujući lipov vrimenu, dužijanica je započela svečanom povorkom mladih i dice u narodnim nošnjama, koja je krenula iz Hrvatskog doma ulicama do crkve Presvetog Trojstva gdje je održano svečano misno slavlje. Na vratima crkve svečanu

povorku dočekalo je svećenstvo i narod. U povorcu su sudjelovali djeca od 2 godine i stariji; mladi iz Sombora: Bezdanskog puta, Gradine, Nenadića, Lugova, mladi KUD-a "Vladimira Nazor" i gosti Hrvati iz Kačmara /Madžarska/. Pri kraju povorke išli su bandaš i bandašica sa Bezdanskog puta, a za njima bandaš Zorislav Kalmar i bandašica Snežana Dorotić. Svečanu krunu koju su ispleli mladi sa Bezdanskog puta nosili su bandaš i bandašica.

Svečanu svetu misu zahvalnicu predvodio je o. Marijan Kovačević, franjevac iz Subotice. Uz njega su bili

župnik Josip Pekanović i novi kapelan László Fuderer. Ravnatelj ceremonija bio je župnik sv. Križa, Franjo Ivanković. Pivanjem i sviranjem ravnala je s. Julija Crnković.

Sveta misa je započela ulaznom procesijom kroz sredinu crkve i pozdravom župnika domaćina. U sv. misi su sudjelovali mladi u narodnim nošnjama. Oni su čitali čitanja, pjevali psalam, čitali molitvu vjernika, molili i pjevali. U prikaznoj procesiji bandaš i bandašica prinijeli su veliku samun kruva od novog brašna, dvoje dice vodu i vino, a bandaš i bandašica sa Bezdanskog puta hostije. Na kraju sv. mise zajednički smo otpivali "Tebe Boga hvalimo..." i primili blagoslov s Presvetim Sakramentom.

Ispraćeni svečanim postpredludijem povorka dice i mladih uputila se u Hrvatski dom gdje su mladi u narodnim nošnjama zaigrali kolo. Posli kraće stanke i fotografiranja bila je prigodna zakuska za dicu, a za mlade je upriličena zajednička užna u velikoj sali doma.

Mladi su se posli užne zadržali još nekoliko sati u razgovoru i igranju. Igranka u večernjim satima /"kolo"/ nije održana u znak naše solidarnosti sa svojim sunarodnjacima u ovim teškim vremenima.

Snežana Dorotić, bandašica

Prigodna kraljička pisma

OSAMDESET LITA

Danas nam je, rode.
 Danas nam je, rode - Ljeljo
 Lip dan osvanio,
 Lip dan osvanio - Ljeljo
 Osamdeset lita,
 Osamdeset lita - Ljeljo
 Na Veliku Gospu,
 Na Veliku Gospu - Ljeljo
 Svake se godine
 Svake se godine - Ljeljo
 Naša dužijanca,
 Naša dužijanca - Ljeljo
 Slavi u veselju,
 Slavi u veselju - Ljeljo
 Mi krunu pletemo,
 Mi krunu pletemo - Ljeljo
 U crkvu nosimo,
 U crkvu nosimo - Ljeljo

Bogu hvalu dajmo,
 Bogu hvalu dajmo - Ljeljo
 Na lipome daru,
 Na lipome daru - Ljeljo
 O, naš mili rode,
 O, naš mili rode - Ljeljo
 Sačuvajmo blago,
 Sačuvajmo blago - Ljeljo
 Blago Bunjevaca,
 Blago Bunjevaca - Ljeljo
 Običaje stare,
 Običaje stare - Ljeljo
 Bunjevačke grane,
 Bunjevačke grane - Ljeljo

(*"Kraljice" su pivale ovu pismu
 na proslavi Dužijanice u subotičkoj katedrali,
 15. VIII 1991.)
 Vojmir*)

SUBOTICA

1. KNJIŽEVNA VEČER

Institut "Ivan Antunović" u Subotici organizirao je 13. kolovoza književnu večer koja je posvećena našim jubilejima. Priredba je održana u dvorani Katoličkog kruga sa početkom u 18 sati.

Predsjednik Instituta, Lazar Ivan Krmpotić, u svom uvodnom predavanju je istakao da ove godine slavimo 100. obljetnicu rođenja Pere Tumbasa Haje, našeg velikog umjetnika na tamburici. Prije 70 godina (1921.) umro je župnik u Valpovu, u Slavoniji, bunjevački hrvatski pjesnik Ante Evetović Miroljub. Prošlo je 40 godina od smrti subotičkog župnika sv. Roka, Blaška Rajića, našeg poznatog političkog i kulturnog radnika. On je sa Katoličkim divojačkim društvom organizirao prvu proslavu Dužijance u svojoj župi prije 80 godina (6. kolovoza 1911.). Prije 50 godina u Bačkom Monoštoru je umro šokački hrvatski pjesnik Stipan Bešlin.

Kako vidimo, ova godina je doista bogata jubilejima, ali među njima je najveći i najvažniji: 600. obljetnica prvog spomena Subotice u pisanim dokumentima (1391.). Zato je ovaj jubilej bio glavna tema ove književne večeri.

Katedralni župnik Stjepan Beretić je pročitao predavanje "Šest stoljeća Subotice", koje će u cjelosti biti objavljeno u "Subotičkoj Danici" za 1992. godinu.

Od rodoljubnih pjesama naših pjesnika recitirane su: Ante Evetović Miroljub: "Subatica bijela", Aleksa Kokić: "Subotica", Jakov Kopilović: "Toranj gradske kuće (u Subotici)", Vita Grunčić: "Draga Subotica".

Subotički hrvatski kompozitor Milan Asić uglazbio je pojedine zavičajne pjesme naših pjesnika. Na ovoj priredbi katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić uz klavirsku pratnju Alena Kopunovića, pjevao je kompoziciju "Subatica bijela" (stihovi Ante Evetovića Miroljuba).

Zbor je također pjevao kompoziciju M. Asića uz pratnju tamburaškog orkestra pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić "Domovina" (stihovi Jakova Kopilovića).

Za proslavu jubileja našeg voljenog grada na sjeveru Bačke naša pjesnikinja Kata Ivanković napisala je pjesmu "Alaj volim varoš Suboticu". Ona je skladala i melodiju, a pjevao je zbor mladih i djece uz pratnju tamburaškog orkestra.

Mi volimo našu bačku ravnicu s kojom smo povezani dubokim korijenom kroz stoljeća. Zato je zanosno odjekivala kompozicija M. Asića "Blagoslovljena ova zemlja moja" u izvođenju katedralnog zbora uz pratnju tamburica, našeg najmilijeg bunjevačkog narodnog instrumenta.

Zbor mladih uz pratnju tamburaša pjevao je pjesmu "Bačka" (stihovi A. Kokića, uglazbila Zdenka Kočonda).

Muzičke aranžmane za sve tamburaške pratnje, koje su te večeri izvođene, uradio je Stipan Jaramazović.

Mali tamburaši su pod ravnanjem Jelene Jaramazović svirali stare bunjevačke igre: cupalica, babačko i slamarsko kolo, a kao dodatak zbor mladih i djece, uz pratnju tamburaškog orkestra, izveo je "Žedničko kolo" (tekst i glazba dr Josipa Andrića).

Predavanja, recitacije i pjevanje činilo je skladnu cjelinu, pa su prisutni doživjeli bogatstvo informacija i glazbenih dojmova. Svi su se poslije toga susreta osjećali zadovoljnijima, jer su pored svih briga doživjeli nešto lijepo i korisno.

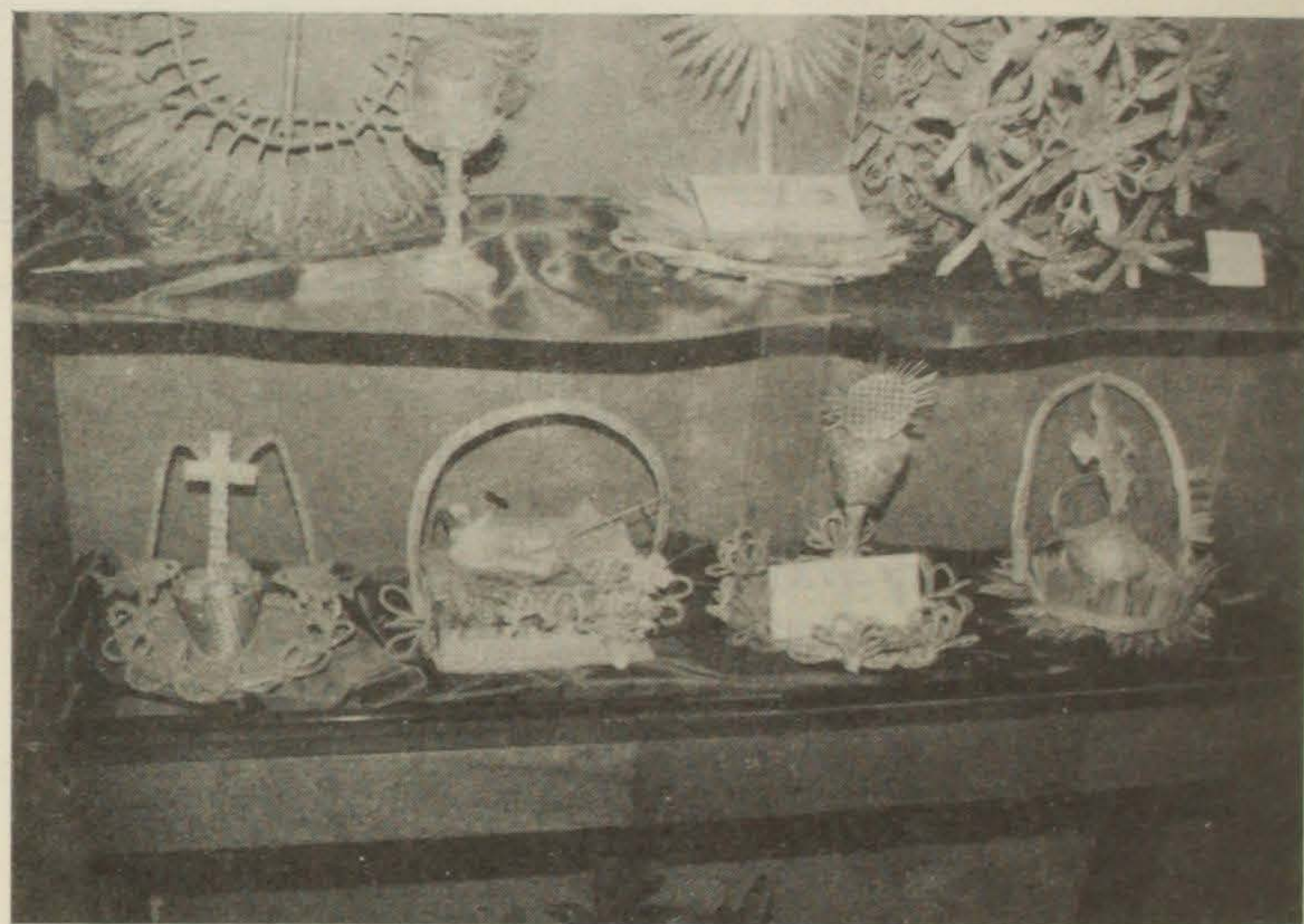
Dodjela "ANTUŠOVE NAGRADE"

Na književnoj večeri, 13. VIII 1991. u Katoličkom krugu u okviru priredbe Dani kruha i riječi prvi puta je dodijeljena "Antušova nagrada" Instituta "Ivan Antunović" u Subotici. Ova nagrada je utemeljena zahvaljujući anonimnom donatoru.

Želimo da bude još mnogo ovih nagrada koje su namijenjene pojedincima i grupama našeg mladjeg naraštaja, koji se ističu u radu na kulturnom, znanstvenom, umjetničkom i društvenom području pa tako pomažu u očuvanju nacionalne samobitnosti Hrvata - Bunjevaca u Bačkoj.

"Antušovom nagradom" želi se podsticati pripadnike našeg mladjeg naraštaja na istraživački, znanstveni i stvaralački rad za kulturno-društveni napredak i jačanje nacionalne svijesti Hrvata u Bačkoj.

Da svi budu upoznati sa ovom nagradom, bit će u "Bačkom klasju" objavljen Pravilnik o dodjeli "Antušove nagrade", a sljedeće godine, dva mjeseca prije dužijance, bit će objavljen natječaj.

Simboli izrađeni od slame

Ove godine dvije prve nagrade po 2.000 njemačkih maraka u dinarskoj protuvrijednosti dobili su: Tamburaški orkestar "Hajo" u Subotici i Branko Ištvančić, predsjednik Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva "Matija Gubec" u Tavankutu.

Drugu nagradu od 1.000 njemačkih maraka u dinarskoj protuvrijednosti dobio je Grgo Piuković iz Subotice, za svoj rad na sakupljanju i čuvanju bunjevačke nošnje i za svestranu pomoć u organiziranju dužijance u subotičkoj katedrali tokom niz godina.

Tamburaški orkestar "Hajo" je nagrađen jer svojim nastupima pomaže upoznavanju i popularnosti bunjevačkih narodnih pisama i igara. Imali su mnogo nastupa u Subotici i širom Domovine i pred hrvatskim iseljenici-

ma u Njemačkoj. Objavili su kasetu "Podvikuje bunjevačka vila."

Branko Ištvančić je nagrađen, jer je obnovio rad KUD "Matija Gubec" u Tavankutu. Uspio mu je vratiti staro ime koje je imalo prilikom osnivanja 1946. godine: Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo "Matija Gubec" sa zadatkom da njeguje izvorne bunjevačke narodne igre i običaje. U tu svrhu Branko Ištvančić je organizirao Istraživačku sekciju.

Svim nagrađenima čestitamo i zahvaljujemo za sve što su učinili za očuvanje i njegovanje naše narodne tradicije i kulturne baštine. Želimo im još mnogo uspjeha u tom plemenitom radu.

2. IZLOŽBA "IZ CRKVENIH RIZNICA"

U povodu 600. obljetnice prvog spomena Subotice u pisanim dokumentima i Dužijance '91. postavljena je ova izložba u sjemeništu "Paulinum" pod pokroviteljstvom subotičkog biskupa msgr. Ivana Penzesa. Izložbu su pripremili i postavili Bela Duranci, historičar umjetnosti, Milovan Miković, književnik i Andrija Kopilović, svećenik.

G. Bela Duranci govori na otvorenju izložbe

Uz uvodne i pozdravne riječi Bele Durancija i biskupa Ivana Penzesa u prisutnosti gradonačelnika Jozsefa Kasze i brojnih gostiju izložba je otvorena 14. kolovoza u 18 sati, a zatvorena je 24. kolovoza.

Izložbu je podijeljena u tri osnovna dijela: liturgijski predmeti, radovi od slame i slike.

U prvu grupu ubrajamo liturgijsko posuđe i liturgijska odijela. Kod liturgijskih predmeta (kalež, monstranca, ciborij) treba istaći vrijednosti i ljepotu umjetničke izrade. Prikazana su misna odijela u svim liturgijskim bojama sa zlatovezom neprocjenjive vrijednosti. Posebno želim istaći velik svileni barjak Sakramentskog društva, koji je izrađen u prekrasnom zlatovezu.

Dijecezanski muzej u Subotici ima vrijednu zbirku radova od slame, koje su izradile naše umjetnice kao simbole za proslavu dužijance u katedrali tokom proteklih godina. Između dva rata bile su žitne krune, a u novije vrijeme imamo pojedine simbole i slike (reljefe) od slame.

Između dva rata bile su poznate Đula Prčić i Đula Matković. U novije vrijeme poznate su naše umjetnice, koje rade u tahnici slame: Ana Balažević (Tavankut), Ana i Teza Milodanović (Stari Žednik), Matija Dulić, Kata Rogić, Marija Ivković Ivandekić (Đurdin) i druge. Izradile su djela koja imaju trajnu vrijednost i vezana su za naš zavičaj kao nešto posebno naše.

U treću grupu spadaju slike zavičajnih umjetnika od najstarijih nepoznatih autora do novijih hrvatskih i mađarskih slikara iz našeg kraja.

Ova izložba prikazala je samo mali dio kulturne baštine, koja se čuva u našim crkvama i u Dijecezanskom muzeju. Može biti podsticaj za priređivanje sličnih tematskih izložbi s posebnom željom da se proširi rad Dijecezanskog muzeja.

3. MEDITATIVNA VEČER

Ove godine slavimo 600. obljetnicu prvog povijesnog spomena Subotice. Zato je i meditativna večer posvećena razmatranju o gradu kao zajednici ljudi i o tom što je sve potrebno da ta zajednica bude sretna i da živi u miru.

Recital je imao nekoliko tematskih cjelina. Prvo je iznesena misao iz Sv. pisma, slijedilo je razmatranje o tome, zatim recitacija pjesme naših pjesnika o toj temi i poslije toga glazbena točka uz nastup zbora ili tamburaškog orkestra.

Na taj način obrađeno je pet tematskih cjelina od kojih je u posljednjoj opisan grad prema knjizi Otkrivenja (21. i 22. poglavlje).

Voditelj večeri bio je preč. g. Andrija Kopilović, koji je govorio o pojedinim temama ovog razmatranja. Tekst recitala napisala je Vita Grunčić. U izvedbi su sudjelovali recitatori, tamburaši i katedralni zbor "Albe Vidaković" (zbor mladih i mješoviti zbor) pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. (Tamburaški orkestar uvježbali su Jelena i Stipan Jaramazović).

Nadahnute riječi voditelja, misli iz Sv. pisma, odlomci recitala i recitacije uz glazbene točke dalo je lijepu cijelunu, koja je imala bogatstvo misli i puninu duhovnih doživljaja. Sve je to moglo da ponese naše duše do oduševljenja.

Misaonost izgovorenih ljudskih riječi dopunili su poletni glasovi zborova i sklad tamburaškog orkestra mladih. Opet, nažalost, moramo konstatirati činjenicu da je odaziv vjernika bio slab.

Za vrijeme izvođenja programa oko glavnog oltara formirala se živa slika: mladi u svečanoj bunjevačkoj nošnji.

Pred oltarom je bio ovogodišnji simbol dužijance. Zbog jubileja našeg grada, za ovu priliku je urađena maketa od slame: tvrđava sa 12 kula. To je slika "nebeskog Jeruzalema" iz knjige "Otkrivenja" (21. poglavlje).

Ovogodišnji simbol za dužijancu izradila je Kata Rogić iz Đurdina i tako je priložila novo djelo svojim dosadašnjim uspješnim ostvarenjima. Zajedno s Marijom Ivković Ivandekić izradila je nekoliko simbola za našu dužijancu, koji ostaju kao trajna vrijednost naše kulturne baštine i svjedok hrvatskog narodnog stvaralaštva u Bačkoj.

4. DUŽIJANCA

Ove godine dužijanca je 15. kolovoza, na Veliku Gospu, proslavila svoj jubilej - 80. obljetnicu. Župnik Blaško Rajić uz suradnju Justike Skenderović i drugih članica Katoličkog divojačkog društva organizirao je proslavu prve dužijance u subotičkoj crkvi sv. Roke, 6. kolovoza 1911. godine. Prvi bandaš i bandašica bili su Ive Prčić i Marija Prčić.

Prvi dio ovogodišnje proslave dužijance bio je stoga u crkvi sv. Roke. I odatle je krenula povorka mladih u narodnim nošnjama i karuce. S. Eleonora Merković izabrala je ovogodišnjeg bandaša i bandašicu. Uz suradnju mladih izabrani su Radoslav Peić Gavran i Suzana Vukov. (Mali bandaš Josip Šipop, mala bandašica Silvija Rudinski).

U samostanu časnih sestara Kćeri Milosrda obukla se velika grupa mladih u narodnu nošnju uz pomoć s. Eleonore i drugih koji su bili na usluzi. Troje djece obučeno je u starinsku dječju nošnju sa šlingovanom kapicom na glavi sa špencelom. U šokačkoj i posavskoj narodnoj nošnji bilo je po četiri djevojke. Dvanaest pari bilo je u bunjevačkoj narodnoj nošnji (šlingovano ili svila), a mladići u čizmama.

Premda nije u sklopu dužijance, ipak su na ovoj svečanosti sudjelovale dvije grupe po osam "kraljica" da se pokaže ovaj stari duhovski običaj. Spremila ih je s. Eleonora, a pomagale su joj s. Silvana Milan i Anka Pešut.

U 9 sati bila je Služba riječi u crkvi. Poslije uvodnih riječi župnika Blaška Dekanja recitirana je pjesma Stipana Bašića: "Sačuvajmo ikavicu iz Lijepe naše" (Glas ravnice, 1991., br. 11, str. 18), a "kraljice" su pjevale kraljičku pismu Ivana Prčića: "Tristo lita" (Subotička Danica, kalendar za 1987., str. 135-136.).

Zatim je bilo predviđeno da od crkve sv. Roka prema katedrali krene povorka od osam karuca. Prve karuce (bačo i nana: Bela i Jelisaveta Miljački). Troje karuce (tri para risara i risaruša u bunjevačkoj narodnoj nošnji). Karuce sa gradskim bandašom i bandašicom (Ivica Miković i Aleksandra Šarčević). Dvoje karuce sa dva para pratilaca u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Na kraju okićene karuce sa crkvenim bandašom i bandašicom. Po tradiciji, bandašica je u bijelom ruhu, a bandaš u crnom svečanom odijelu sa čizmama.

Ovoj povorci karuca pridružila bi se velika grupa mladih u narodnoj nošnji. No ovaj lijep plan nije mogao biti ostvaren zbog kiše koja je uporno padala cijelo prije podne. Ipak, bilo je i upornih pa su pošle troje karuce. Svi ostali su na razne načine došli do katedrale.

U Katoličkom krugu spremala se druga velika grupa mladih u bunjevačkoj narodnoj nošnji raznih vrsta, od starije do novije. Njih je organizirao i spremio Grgo Piuković, a pomogle su mu Doca Piuković, Ruža Šimić i druge vrijedne pomagačice koje su bile na usluzi.

Zbog kiše nije se mogla formirati uobičajena povorka pa da svečano uđe u katedralu. Na našu veliku žalost izostao je najljepši i najsvečaniji dio proslave dužijance kada duga povorka u narodnim nošnjama, a za njima svi bandaši i bandašice sa svojim simbolima ulaze u crkvu dok sav puk pjeva marijanske pjesme. Taj svečani

Ovogodišnji bandaš i bandašica

ulazak se ponavlja svake godine na proslavi dužijance, naše najveće bunjevačko-hrvatske svečanosti.

Svečani ulaz je zbog kiše izostao. Grupa mladih u narodnim nošnjama sredinom crkve načinila je špalir povorci. Na čelu te male povorke bili su bačo i nana, Bela i Jelisaveta Miljački sa unukom Tanjom, koja je nosila starinsku sliku Srca Marijina. Za njima su išli bandaš i bandašica iz Đurdina i Tavankuta, gradski par i crkveni par bandaša i bandašica.

Poslije blagoslova novoga žita bila je sv. Misa zahvalnica koju je prikazao biskup Ivan Pénzes u konceleciji sa subotičkim župnicima. Propovijedao je katedralni župnik g. Stjepan Beretić. Na početku je govorio o svetkovini Velike Gospe, a zatim se obratio mladima:

"Koliko ste nam danas lijepi! Kako ste nam danas dragi! Dragi ste nam zato što ste znak mladosti naše i što ste mladost naša! Zaodjenuli ste se svilom vaših majka, u čizmama ste svojih didova. Njihovim se trudom obukoste. Njihova ljepota bljeska s vaših očiju, njihova mladost vašim korakom živi. Danas smo tako ponosni na svoju rič, na svoje ime, na svoju nošnju, na svoj grad. A i rič naša, i ime naše, i nošnja naša, i grad naš divan je po vama. Divan je po vama, jer ste vi budućnost riči naše, imena našega, nošnje naše, i grada našega. Dragi mladi vjernici!"

Zatim je propovjednik govorio o slici u sv. Pismu: "Znamenje veliko pokaza se na nebu: Žena zaodjenuta suncem. Mjesec joj pod nogama, a na glavi vijenac od dvanaest zvijezda".

"Mariju je Bog suncem zaodjenuo, Mariju je Gospodin okrunio. Mariji je za prijestolje Mjesec darovan. To je veličanstvena apoteoza žene. Tu je žena do neba uzvišena. A žena obučena u Sunce, to je Isusova želja - naša je Majka". (...)

"Ona je iz svoga krila rodila začetnika svakog života. Drage majke naše! Drage djevojke naše! Život je i u vašim rukama. Drage majke naše, vi žive i one pokojne, hvala vam što ste ljubeći život pomladile novim životima Suboticu našu, salaše naše. Što da vam danas poželim, nego da i vas Gospodin suncem svoje milosti i ljubavi zaodjene!" (...)

Poslije toga župnik se osvrnuo na jubilej Subotice:

"Na ovoj dužijanci zahvaljujemo Bogu za sva stoljeća našega grada. Kad kažemo: šest stoljeća Subotice, u našim je srcima veliki ponos. Dičimo se starinom i

ljepotom svoga grada. (...) Svako je stoljeće Subotice okupano beskrajnom tugom ljudi koji su ostavljali svoju kuću, svoj grad samo da život spase". (...)

"A zaljubljenici ovoga grada uvijek su imali volje i smjelosti. Znali su bezbroj puta od zgarista polaziti. Zato danas zahvaljujemo precima svojim, zahvaljujemo Bogu: - A mi, puk Tvoj slaviti ćemo Te do vijeka, kazivat ćemo od koljena do koljena Tebi hvalu za žetvu našu, za rad naš, za uspjehe naše, za stoljeća naša. - Što ćemo to Bogu za uzdarje dati? Što da mu darujemo kad 80. dužijancu slavimo, kad 600 godina svoga grada obilježavamo?"

"Recimo svome Bogu: Prinosimo Ti Djevicu - Majku! (...) Prinosimo Ti i sebe. Prinosimo Ti što više od novca vrijedi - bogatstvo prave vjere". (...)

Propovijed je završena molitvom Gospi našeg velikog franejvca o. Bonaventura Dude:

"Sveta Marijo, Majko Isusova i Majko naša! (...) Tebi poklanjamo i ove godine svoju dužijancu i s njom Ti poklanjamo sav ovaj lijepi naš cvijet - svu mladost i radost Subotice, bijele golubice, svu mladost naše ravne Bačke. S njim Ti predajemo sve ljude ovoga grada i ovoga kraja i domovine i cijeloga svijeta, kojega god roda bili, koje god vjere pa i nevjere". (...)

Izmoli nam u svoga Sina, našega Gospodina, da ovaj narod dušu ne izdade. (...) Da život provodimo zajedno sa svim ljudima ove ravne Bačke, nikada jedni protiv drugih, uvijek jedni za druge i jedni s drugima! (...)

Prije propovijedi kraljice su pjevale psalam "S desna Ti je kraljica...", a grupu je uvježbala i pripremila s. Mirjam Pandžić.

Poslije sv. mise zahvalna procesija je bila po crkvi zbog kiše. Tako je završena ova proslava dužijance kao izraz zahvalnosti vjernog puka za primljene darove u žetvi.

I pored kišnog vremena katedrala je bila ispunjena i oko 170 mladih svih uzrasta bilo je u narodnoj nošnji. To pokazuje koliko naš narod voli dužijancu i to je pokazatelj da je ona naša najveća narodna i crkvena svečanost. Naša mladež voli dužijancu i ništa ju nije moglo spriječiti da se pridruži proslavi. To je nada za našu budućnost, jer dok naša mladež voli svoju dužijan-

Ove godine je i gradonačelnik išao u procesiji

cu, ona će biti sačuvana za nove naraštaje i nikada neće nestati.

Zato kažemo: Koliko bi bilo naroda i mladeži u povorci da nas je poslužilo lijepo vrijeme.

Svečani ručak za bandaša i bandašicu i za ostale uzvanike bio je u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka, a na pozornici te dvorane priredena je lijepa izložba. Postavljena je bunjevačka soba i bunjevačka obitelj sa petoro djece. Tako je uz proslavu dužijance prikazan i jedan dio naših etnografskih vrijednosti. (Izložbu je postavila s. Eleonora Merković, a pomagala je Jelisaveta Miljački, čiji je veliki broj esponata.)

Istu večer bilo je veliko kolo u dvorišti župnog stana župe sv. Roka i to je bila prilika za druženje i zabavu velikog skupa mladih i prigoda da se zaigraju bunjevačke narodne igre.

Bela Gabrić

KNJIŽEVNA VEČER - 70. OBLJETNICA SMRTI ANTE EVETOVIĆA MIROLJUBA

U srijedu, 28.08.1991. u velikoj dvorani gradske knjižnice u Subotici, u sklopu Žetvenih svečanosti, održana je književna večer posvećena pjesniku Anti Evetoviću-Miroljubu, povodom 70. obljetnice smrti. Književna večer je otvorena stihovima iz njegove pjesme "Žetva", nakon čega je voditelj književne večeri, Vojislav Sekelj, poznati književnik i predsjednik literarne sekcije KUD "Bunjevačko kolo", kratkim govorom pozdravio sve prisutne. O životnom putu i književnom djelu Ante Evetovića-Miroljuba govorila je sestra Eleonora Merković, nastojnica samostana časnih sestara Kćeri Milosrđa. Da bi priča o njegovom životu bila potpunija, pobrinula se grupa djevojaka i mladića iz župe sv. Roka (i Isusova

Uskrsnuća) u Subotici, koja je uljepšala večer recitiranjem stihova iz njegovih najljepših i najpoznatijih pjesama. Zahvaljujući pjesmama Ante Evetovića-Miroljuba, koje su inspirirale i kompozitore, prisutni su imali priliku čuti vokalnu solisticu Tereziju Jegić, koja je uz pratnju Jasne Jegić otpjevala pjesmu "Jorgovane, jorgovane".

Književno djelo ovog pjesnika, koje inače pripada nekom drugom vremenu, ostavilo je vrlo lijep dojam na prisutne, što se moglo zaključiti po općem raspoloženju nakon pripremljenog programa.

Slavica

ODGOJ DJELO LJUBAVI (8)

KAKO RAZGOVARATI S DJETETOM

I plač je govor

Bilo je već spominjano u ovoj rubrici da posve maleno dijete govori svojim smijehom, gukanjem ili plačem. Nisu to životinjski glasovi, nego glasovi inteligentne osobe (iako je ta inteligencija tek u razvoju). Tako, djetetova majka zna vrlo dobro razlikovati ovaj djetetov govor. I plač je govor. Dijete plačem dojavljuje da je gladno, mokro. Plačem dijete upozorava da ne želi više biti samo...

Kako dijete uči govoriti

Dijete počne učiti ljudski govor oponašajući zvukove oko sebe. Ono najprije pokušava ponoviti sve što čuje, pa i sebe samoga: mumlja, čavrlja, guče. Neki psiholozi su utvrdili da je dijete sposobno savršeno oponašati i izvesti i najčudnije glasove oko sebe. Ovu vještinu dijete gubi poslije šeste godine života i teško se privikava na točne glasove tuđeg jezika. (Ne znači li to da se između 3 i 6 godine udaraju temelji učenju stranih jezika?!).

Jeste li znali?!

Većina roditelja nije svjesna zašto dijete izgovara najprije riječi kao što su: mama, tata, papa, nana, dada, teta. Naime, najlakši su usmeni suglasnici: m,b,p; zatim zubni: n, d, t; a najlakši je samoglasnik "a". Tu je tajna prvih djetetovih riječi. Stoga većina jezika ima u nazivu oca i majke te najlakše glasove. Nije dakle, potrebno pridavati preveliku važnost tomu da li je dijete najprije reklo "mama" ili "tata". Dijete pomalo otkriva da neki sklopovi glasova označuju osobu ili predmet. Svjesno i s razumijevanjem dijete najprije nazove vjerojatno onoga tko se s njim najviše bavi.

"Čist" govor od početka

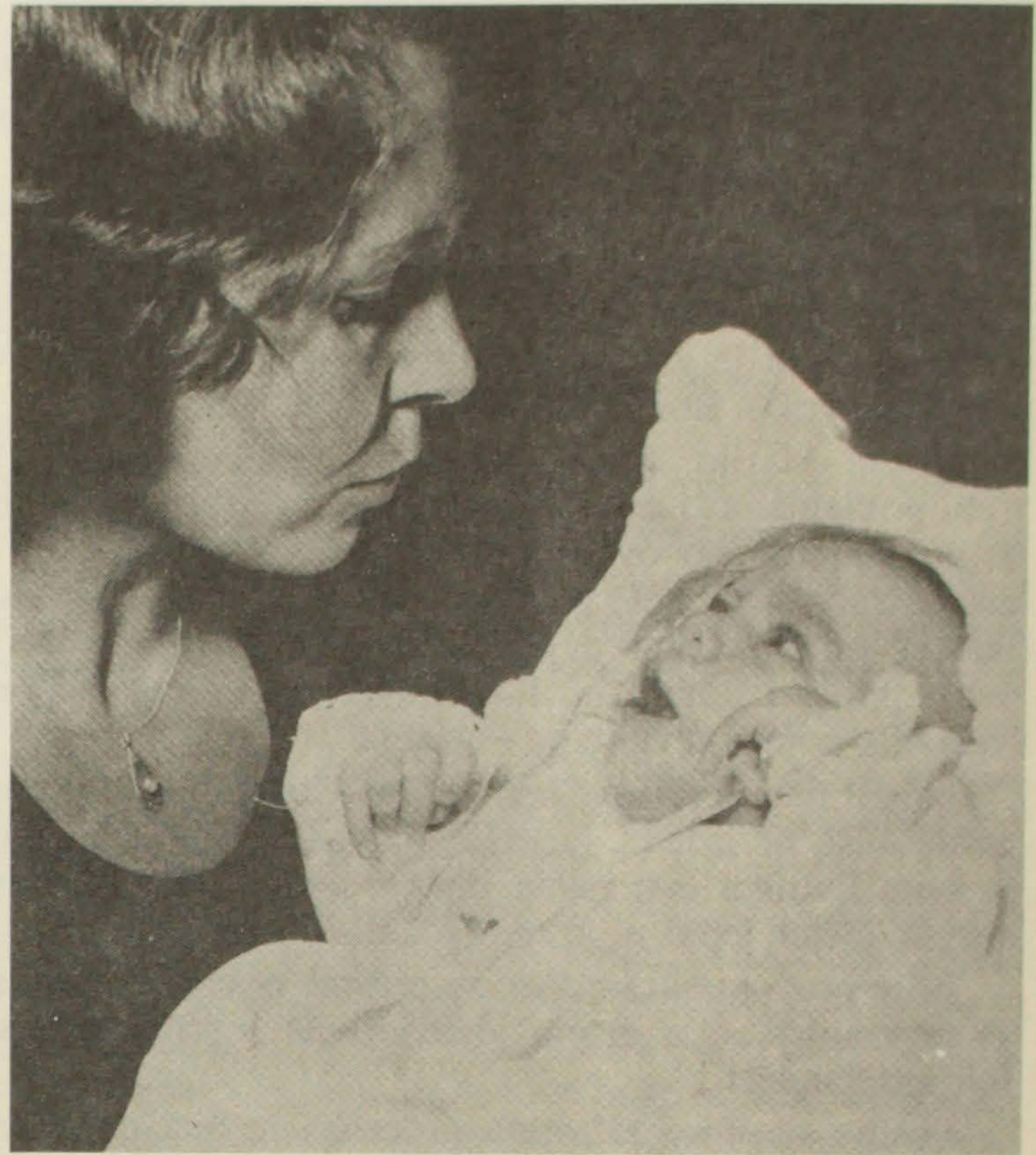
Prve djetetove riječi izgovorene s kakvim takvim razumijevanjem su zapravo čitave rečenice. One izriču njegove želje. Imenovani predmet ili osoba je ono što u tom trenutku želi. Tek u trećoj godini dijete će smoći snage da o sebi govori "ja". Do tada je ono što mu drugi kažu: "kiki", "nina", "bobo", "maja"...

Roditelji i svi koji su u dodiru s djetetom ne smiju oponašati dijete u njegovu govoru. Moraju se potruditi da ga ispravljaju, ali ne grubo. Moramo pustiti dijete da ono nas oponaša, a ne da mi oponašamo njega. Treba strpljivo razgovarati s djetetom. Pustiti ga da do kraja kaže što želi, premda, možda, shvatimo što hoće nakon druge riječi. U obitelji u kojoj ima starije djece, ono najmlađe lakše će ispravno naučiti govoriti. Dijete često brblja igrajući se. To nam može koji put biti dosadno, ali treba ga pustiti. Tako on vježba govoriti.

U četvrtoj godini dijete je pitalac. Zna se već lijepo izražavati i obasipa nas najčudnijim i najrazličitijim pitanjima. Treba odgovarati mudro, tako da ne osjeti da se smijemo njegovu pitanju, ali ne previše opširno, tek toliko da dademo dovoljno materijala njegovoj mašti.

Dijete dobro razumije "govor" pohvale, nagrade ili kazne

Budući da još nije sposobno biti dobro radi same dobrote koja čovjeka usrećuje, dijete može biti dobro radi pohvale i zadovoljstva roditelja koji ga vole i koje on voli. Osobni odnos roditelja s djetetom

temelj je ispravne savjesti. Dijete će usvojiti kao svoje ono što mu govore roditelji. Zato je jako važno što mu odobravamo, a za što ga prekoravamo. Za dijete će to biti kasnije mjerilo dobra i zla i, u konačnici, glas roditelja bit će i "Božji glas". Bude li glas roditelja glas jake ljubavi, pametan, umjeren i snažan, dijete neće u svom čudorednom razvoju doživljavati težih kriza. Bude li, pak, taj glas pretjeran i divlji, bunit će se protiv njega. Bude li tiranski i pun prijetnji, dijete će se ukočiti i drhtati pred njim i duševno će oboljeti od nerazumljivih strahova i tjeskoba. Bude li čudljiv i nestalan ili dijete bude prepušteno svojim hirovima, neće se prava savjest ni razviti.

Bolje je hvaliti učinjeno djelo nego hvaliti dijete. Ako nema djela, onda treba hvaliti djetetov napor da nešto učini i hrabriti ga da će to jednom moći učiniti iako još sada ne može. I pred drugima bolje je hvaliti djetetova djela i napore nego li njega samoga.

Pohvala je bolja od nagrade. Pohvala uključuje razgovor s djetetom a ne samo davanje stvari i zato je korisnija. Lakše je djetetu reći: ako budeš dobar (dobra) dobit ćeš igračku, čokoladu... nego li ga uvjeravati i tumačiti zašto je važno da bude dobro. Nek shvati da igračke dobiva zato što su mu potrebne za igru. To spada u njegovu trenutnu životnu zadaću, i slatkiši također.

Ne smijemo dijete naviknuti da se cijeli svijet vrti oko njega. Ono mora biti uvaženi član obitelji, ali ne središte oko kojega se svi i neprestano vrte.

No, što učiniti u slučaju kad razgovor i uvjeravanja ne pomažu? Najprije treba ispitati jesmo li sve dobro učinili. Što smo od djeteta zahtjevali? Je li ono sposobno shvatiti naše zahtjeve kao dobre? Ako je tu sve bilo u redu, znači da se radi o neposlušnosti i da govor i uvjeravanje nije uspjelo, pa treba primjeniti kaznu. O tome drugi put.

Priredio: Andrija Anišić

DISKRIMINACIJA OD ROĐENJA

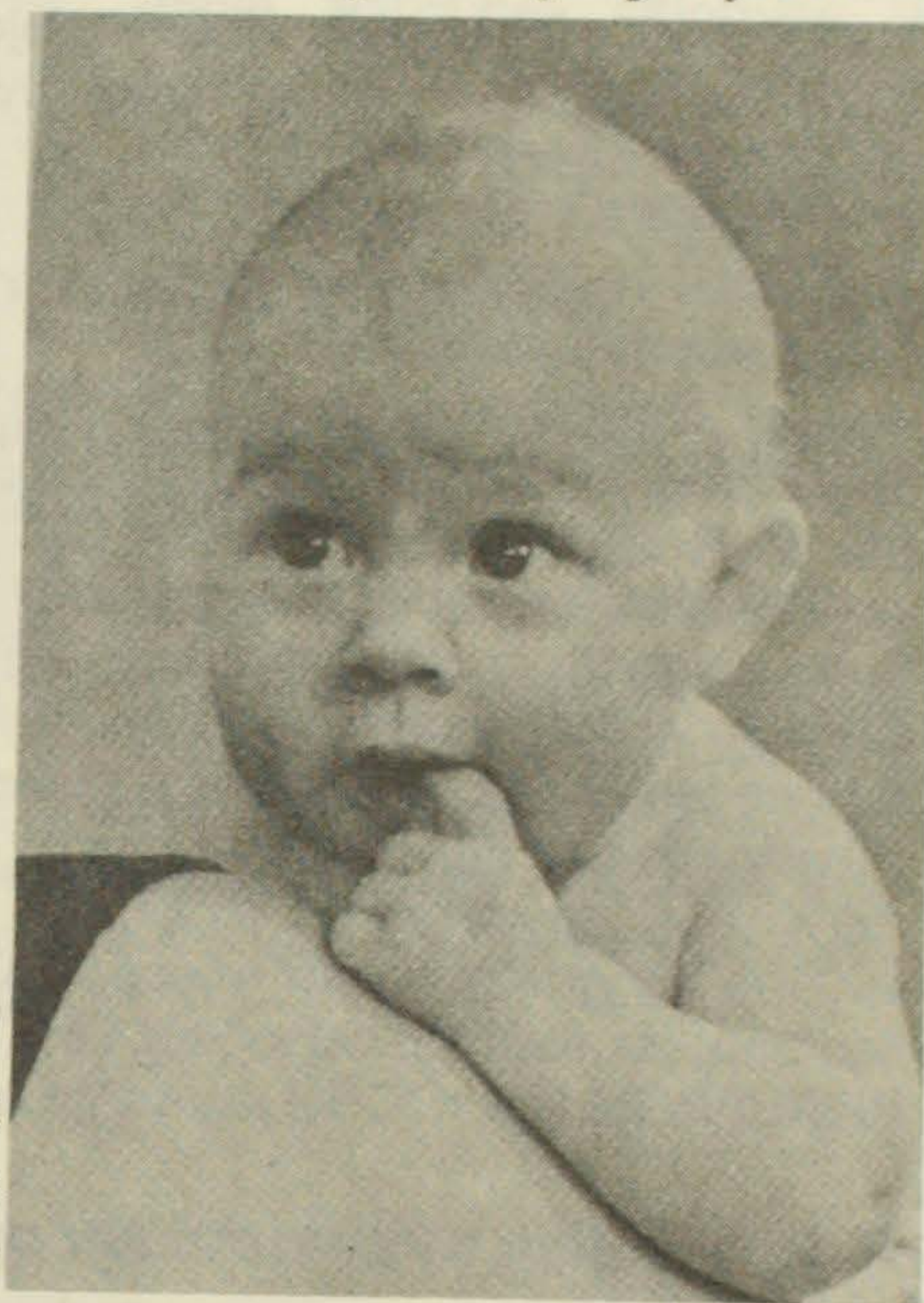
Uf! Ponovo moram o teškim temama, a već sam se ponadala da ću konačno moći početi pisati o nečem vedrijem. Strašno sam iznenađena, šokirana i ogorčena. Naime, novi zakon o porodiljskom bolovanju i dječjem doplatku u Republici Srbiji određuje da treće dijete u obitelji automatski ima pravo na dječji doplatok, a majka ima 24 mjeseca porodiljsko bolovanje. A četvrto, peto, šesto... dijete ima pravo na dječji doplatok prema prosjeku, a majka ima samo 9 mjeseci porodiljskog bolovanja. Tako čitam u Subotičkim novinama od 23. 08. 1991. na str. 4. razgovor s Julijom Pančić, šefom "Službe dodatka na decu" subotičke općine: - "Treće dete u porodici automatski ima pravo na dodatak. - Da, bez obzira na primanja u porodici. Treće dete mesečno dobija iznos od 480 dinara. Ali, tu ima dosta zabune.

*JA SAM TREĆA!
Imam dječji dodatak.
Moja mama bila je sa mnom
dvadeset četiri mjeseca!*

starimo, kako izumiremo... I onda, sastali se političari i odlučili tako kako je. Stvarno, pamet čovjeku stane.

No, da ne bih i ja samo jadikovala nad ovim Zakonom. On postoji i po njemu će se morati ravnati svi - ali, svi prijatelji života i svi prijatelji malenih, nemojmo ostati nijemi i gluhi. Treba reagirati. Majke i očevi koji imate četvoro ili više djece oglasite se. Nek se čuje Vaš glas i u novinama i na radiju i na TV i u skupštini. Svi ljudi dobre volje, osobito bogataši! Napravimo akciju protiv ovakvog nepravednog Zakona. Neka sve brojne obitelji budu naša posebna briga. Obiteljima sa četvoro i više djece, u ovim teškim vremenima, bit će osobito potrebna materijalna pomoć. Ne budimo srca tvrda. Znajmo cijeniti ljudski život, jer čovjek je najveće blago čovječanstva. Na ovom mjestu zgodno je prisjetiti se

*A JA SAM ČETVRTI!
Nemam dječji dodatak. Mama
će biti sa mnom samo devet
mjeseci!*

Roditelji su razumeli da ovo pravo mogu da ostvare i sa četvrtim ili petim detetom, a nije tako. Dakle, pravo na dječji dodatak pripada samo trećem detetu bez obzira na primanja u porodici, a ako u familiji ima manje ili više dece dodatak se ostvaruje samo u zavisnosti od prihoda".

Kako je to strašno. I nije ni čudo što tu "ima dosta zabune". Roditelji koji imaju više djece i svaki normalni čovjek koji logički razmišlja zaključio bi da oni koji imaju više djece trebaju još više pomoći i treba im posvetiti još više brige, a ne ovako. To je diskriminacija djece od rođenja. Ne shvaćam! Zar je ono četvrto ili peto dijete manje vrijedno od onog trećeg? Zar je ovima manje potrebna majčinska nježnost i briga?! Koji to zakon može odrediti da je trećem djetetu potrebna osobita majčinska skrb 24 mjeseca poslije rođenja, a četvrtom da je dovoljno svega 9 mjeseci?! Ili, kako to majka za treće dijete kao nagradu dobiva 24 mjeseca odsustva s posla, a ona koja je rodila četvrto ili peto treba biti kažnjena što je to učinila. Grozno. Očajna sam...

Ponadala sam se da će u ovom vremenu oživljavanja demokracije i nerođeni, kao i najmlađi članovi ljudske zajednice imati više prava. Osobito sam to očekivala stoga što svi kukaju kako je natalitet malen, kako

naše narodne poslovice: "Nije gazda 'ko ima volova već je gazda 'ko ima sinova". Sva blaga cijeloga svijeta nisu ništa u usporedbi s čovjekom. Društvo pokazuje koliko cijeni čovjeka i po tom koliku važnost pridaje natalitetu; kako zaštićuje nerođene; kako pomaže obitelji s više djece. Tko je kakav čovjek mjeri se i po tome koliko cijeni čovjeka. A da ne govorimo o tom koliko je Isusu stalo do svakog čovjeka. Njemu su osobito na srcu bili oni "najmanji". Ti "najmanji" su svi siromasi, bolesni, bijedni, beskućnici... svi ljudi koji su u nekoj materijalnoj, duhovnoj ili duševnoj potrebi. Ipak, ti Isusovi "najmanji" sigurno su gladna i žedna djeca, djeca ostavljena, djeca zlostavljana... Ima li tužnijeg prizora od djeteta koje umire od gladi, golo i boso?! Ima li tužnijeg plača od dječjeg plača jer je bez majčinske i očinske nježnosti i ljubavi?! Pomozimo ovakvima i jednoga dana čut ćemo Isusove riječi: što god ste njima učinili i meni ste - primite zasluženu nagradu...

Bože smiluj se svima koji donose nepravedne Zakone i pomozite da se četvrto, peto, šesto, sedmo... dijete u našim obiteljima nigdje ne osjeti diskriminirano i manje vrijedno.

Pozdrav svima!

Vaša ogorčena i tužna, ali ipak puna nade

*Durdica - Čudašce
(Uređuje Andrija Anišić)*

PROŠIRENA KRUNICA

Kroz nekoliko brojeva Bačkog Klasja imali smo prilike pratiti razmatranja o sv. Krunici. Prošli smo krug od 15 Otajstava iz Isusova života: djetinjstvo, muku, slavu. Za svaku desetku pokušali smo predložiti posebnu nakanu. Neće biti na odmet da se tih nakana kojiput prisjetimo, kako bi naša molitva bila što više dio sveopće molitve Crkve.

No, svjesni smo da kroz ta tri područja iz Isusova boravka na zemlji nismo obuhvatili čitavo njegovo djelo Otkupljenja. Zato ćemo nastaviti naša razmatranja u "proširenoj krunici".

Iz Evanđelja i svete Predaje znamo da je najdulje razdoblje Isusova života proteklo u skrovitosti o kojoj se ponajviše šuti. A ipak je ono toliko puno sadržaja i dragocjeno za sve nas. Velik dio čovječanstva provodi upravo takav način života u zabiti. Zato smatram da smijemo u našem meditiranju s krunicom u ruci slijediti dvanaestogodišnjeg Dječaka Isusa kad se vraća iz Jeruzalema sa svojim Roditeljima u sivilu života tihog Nazareta. U tom susretu s Isusom u nazaretskoj kućici pred očima naše duše redaju se novi prizori iz one duhovne galerije, u koju smo zašli s prvim člankom o Gospinoj Krunici.

OTAJSTVA SKROVITOG ŽIVOTA

1. Isus, koji je napredovao u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i kod ljudi

Prirodna potreba i neosporno pravo svakog rođenog ljudskog bića je da napreduje, da se razvija i dozrijeva u fizičkom i duhovnom pogledu. U tome mu treba pomoći ljudska zajednica. Ali nadasve pojedinci koji su zaduženi za njegovu formaciju. To su u prvom redu roditelji i odgojitelji. Zato, dok se divimo Dječaku iz Nazareta, svom dušom vapimo Bogu za našu djecu, za naše mlade i molimo zaufano: da roditelji, odgojitelji i svi odrasli svojom RIJEČJU I PRIMJEROM POMOGNU izgradnju onih koji su im povjereni.

2. Isus, koji je u Nazaretu bio poslušan Mariji i Josipu

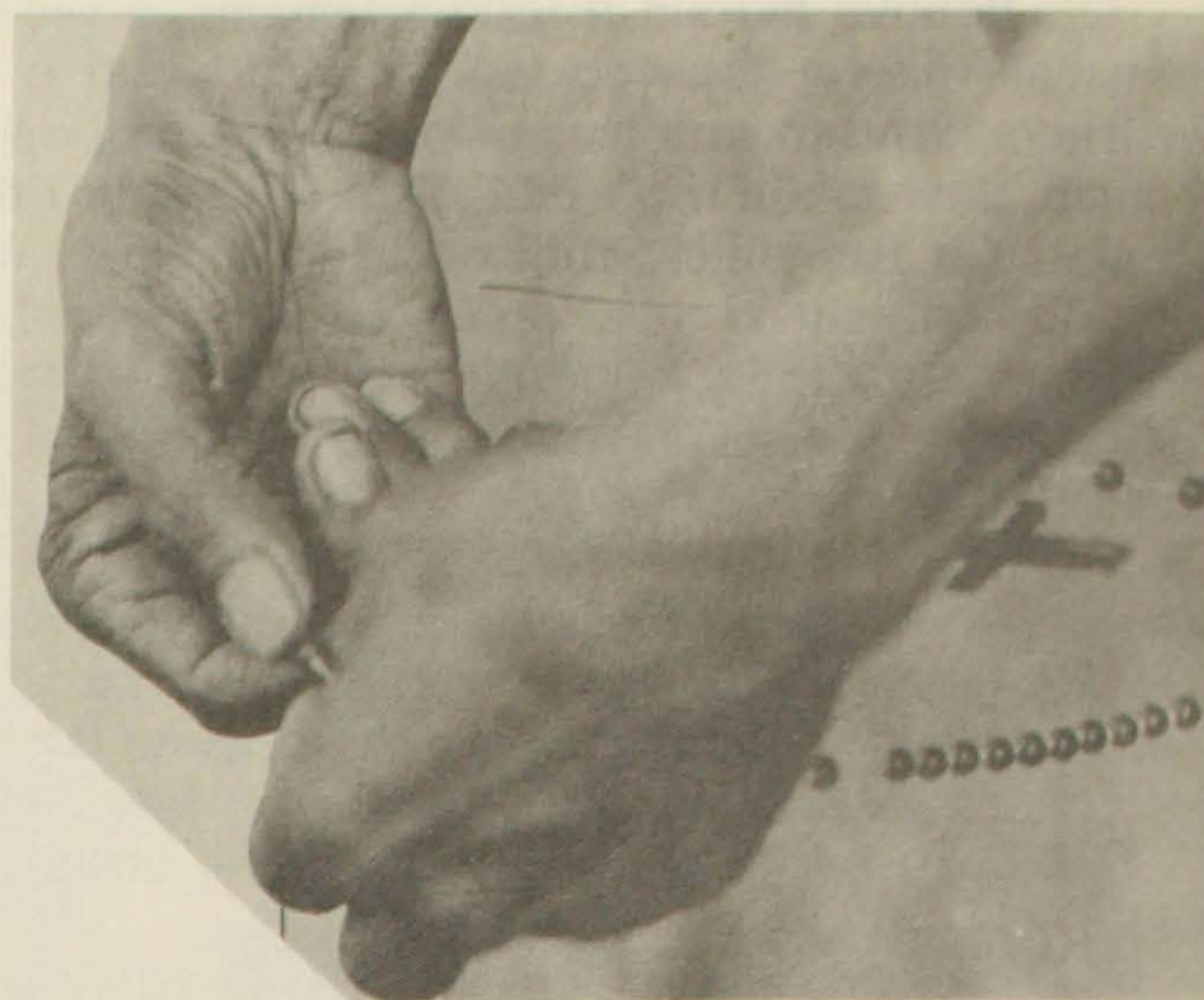
U našem vijeku mnoge vrijednosti su degradirane. Među njima je i pojam poslušnosti. Ta kršćanska krepost kao da je izgubila svoj smisao. Čovjek je postao tako važan i sebi dostatan, da mu je teško biti ovisan o nekome. To se očituje već kod male djece u obitelji, pa i u vrtiću. U vezi s time izbljedio je i autoritet pretpostavljenih. A nažalost ne poštuju se ni izričiti Zakoni ni propisi. Do toga je moralo doći zato, što se ne poštuje često ni pozitivni Božji Zakon.

Duga bi bila analiza te pojave, koja je na mnogim područjima života donijela katastrofalne posljedice. Zato ćemo s Marijom nastaviti svoju žarku molitvu: da svaki čovjek srcem i djelom PRIHVATI POSLUŠNOST BOŽJEM ZAKONU i da poštuje sve pozitivne građanske uredbe.

3. Isus, koji je do tridesete godine provodio običan život molitve i rada

Za kršćanina je veoma važno znati vrednovati potrebu molitve i potrebu rada. U tome nam je divan primjer ISUS-RADNIK sa svojom Majkom Marijom i Poočimom Josipom. Marija je kroz čitav život bila svjesna Sluškinja Gospodnja - Ancilla Domini. Kako se samo zauzeto brinula za njezina Božanskog Sina koji se je znojio u radionici teškog zanata "drvodjelje" skupa s Josipom.

U nazaretskom Domu dan je bio prožet molitvom i poslom u skladnom suživotu. Ovdje se prisjećamo prizora iz pobožne legende: Marija uzme vrč da ide po vodu, vidje to Josip i preuze joj vrč, ali Mali Isus priskoči i donese vode... Tako je Isus kroz tridesetak godina provodio ono načelo "ora et labora - moli i radi", što ga je sv. Benedikt kasnije uzeo u

temelje svoga redovništva. Moleći ovu desetku sjetit ćemo se SVIH RADNIKA koji obavljaju TEŽAČKE POSLOVE, da budu i pravedno nagrađeni.

4. Isus, kojega su nazivali "Sinom tesara iz Nazareta"

Naše vrijeme neslučenih dostignuća na području znanosti i tehnike pogoduje čovjeku i njegovoj težnji da bude velik, moćan, čašćen. On se opire svakom nižem položaju. Neke staleže smatra ponižavajućim... Svojim pristankom da bude smatran "sinom tesara" iz neuglednog provincijskog gradića, iako bijaše Sin Božji, Isus nas želi poučiti da JE ČOVJEK VELIK I VRIJEDAN PO SVOM POZIVI, DA BUDE SLIČAN BOGU Stvoritelju, a ne po tome kojem staležu pripada. Glavno je ono "kako" netko radi i kako se ponaša, a ne što radi, kako je obučen ili koliko školovan.

Ovu tvrdnju mogli bismo osvijetliti jednim primjerom: Jednako je koristan i vrijedan poštovanja jedan smetlar koji svoj posao čišćenja ulice obavlja savjesno u želji da svojim sugrađanima učini ugodnim izlazak na ulice njihova grada, kao i neki nastavnik koji svoje učenike nastoji brižno izgraditi za vrsne i korisne članove ljudske zajednice. Mnogo sličnih usporedaba možemo navesti. Ali da čovjek mogne tako ispravno shvaćati svoj poziv i rad, treba mu milost. Zato ćemo s Marijom-Radnicom moliti Isusa-radnika, da se SVI LJUDI MEĐUSOBNO POŠTUJU I LJUBE, bez obzira kojem staležu pripadaju i koji posao obavljaju.

5. Isus, za koga je Otac Nebeski kod Krštenja posvjedočio da mu je "jako omililo"

Isus je dovršio svoj tih život u Nazaretu. Kad mu je bilo trideset godina, otišao je na Jordan i dao se krstiti od sv. Ivana. Želio je izvršiti sve što je za njega bilo u Očevu planu. I kad Isus iziđe iz vode, začu se glas s neba: "Ovo je sin moj ljubljeni, u njemu mi sva milina!" (Mt 3, 13-17, sl.) Eto svjedočanstva što se Bogu sviđa! Onaj tko vrši volju Oca nebeskoga, taj mu se sviđa. A ta volja Božja očituje nam se nekada i na način koji nije lak, ni ugodan. U takvim momentima pomoći će nam samo LJUBAV PREMA BOGU.

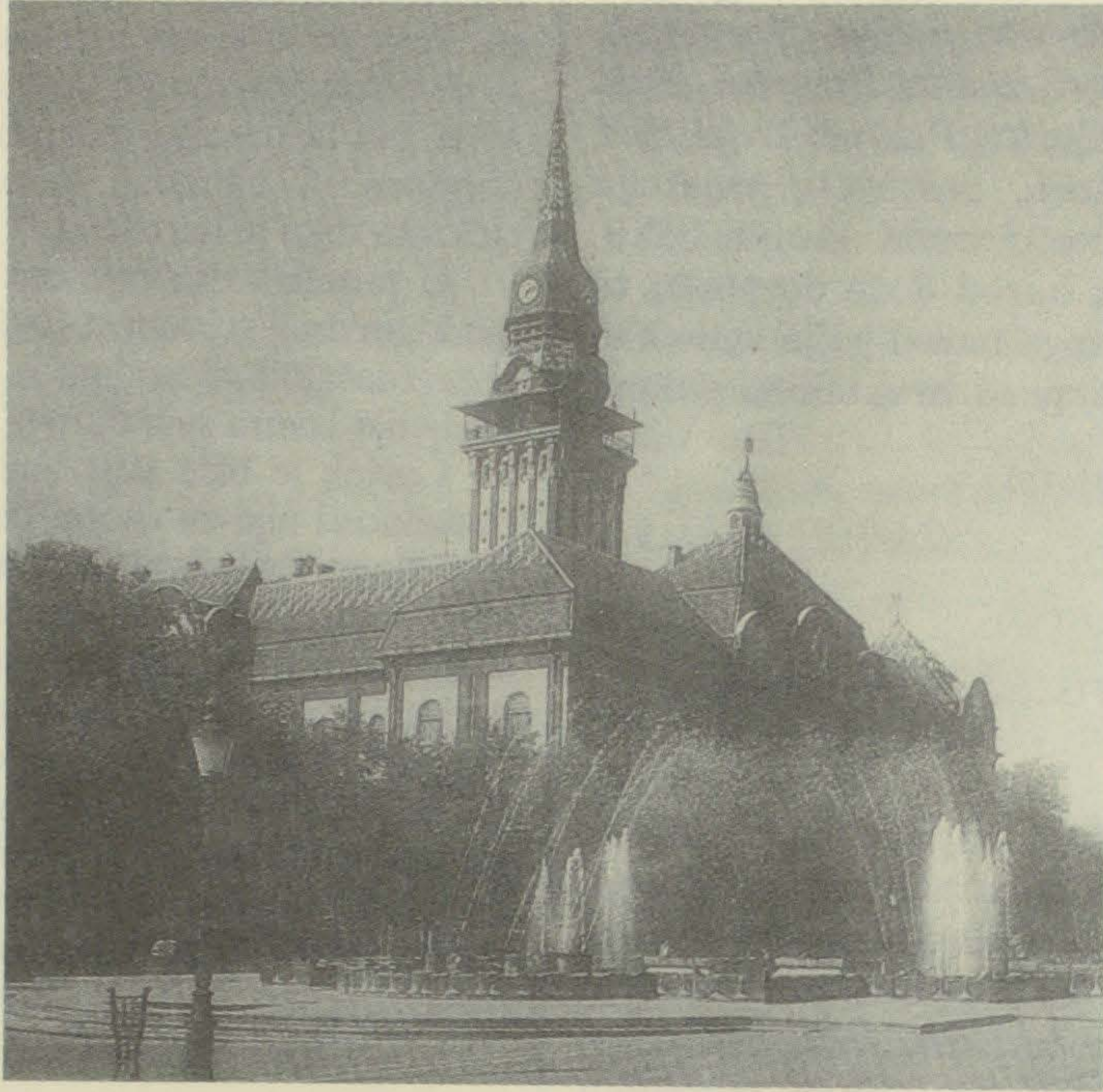
Ovom desetkom želimo pomoći našoj braći i sestrama da uvijek TRAŽE i nalaze ONO ŠTO ĆE SE BOGU SVIDJETI, jer tako će izvršiti svoj poziv na zemlji. Na svijetu smo zato da Boga spoznamo, njemu služimo, njega ljubimo i tako u nebo dođemo...

ŠEST STOLJEĆA GRADA SUBOTICE

SUBOTICA POD TURCIMA

Život u porobljenoj zemlji

Dolaskom Turaka u Bačku nastaju posve nove prilike. Prijašnje stanovništvo je dijelom potražilo utočište u sjevernim krajevima Ugarske, a drugim dijelom je palo u nemilo tursko ropstvo. Neki su prodani kao robovi u Aziji. Bačku, pa tako i Suboticu nastaniše Turci. Novim stanovnicima su bili potrebni radnici. Radnike su Turci potražili u porobljenim zemljama. Novi su gospodari Subotice za radnu snagu odabrali stanovništvo Južne Hrvatske i Bosne. Obećali su im povlastice, ne bi li ih namamili u opustjele bačke krajeve. Tormasy Gabor smatra, kako su doseljenici iz južnih krajeva Hrvatske dijelom dolazili neposredno za turskim osvajačima. Bavili su se poljodjelstvom i stočarstvom. Čim bi štogod uštedjeli, došli bi Turci, pa oduzeli. "Kad bi koji od Dalmatinaca uz veliki trud kućicu podigao, došao bi Turčin, istjerao vlasnika i sam se u njoj nastanio", bilježi Tormasy. Radi toga su se gradile samo zemunice. Vrlo su česte bile otmice žena, pa djevojaka. Ljudi se raseljavaju, skrivaju po šumama i ritovima. I vjenčanja se slave noću, u tajnosti. Segedinski franjevci bi dijelili sakramente po kućama, skrovištima, gdje su već došli do svojih vjernika. Turska vlast je bila organizirana tako, da je u Budimu bilo sjedište pašaluka, u Segedinu sandžaka, a u Subotici nahije. Područje subotičke nahije obuhvaćalo je Novi Bajmak, Veliku Bajšu, Banovce, Žednik, Đurđin, Baškut, Kelebiju, Palić, Sebešić, Zobnaticu, Verušić i Ludoš. Do 1560. godine tursku posadu u Subotici sačinjava 24 čovjeka. Od 1569. u tvrđavi se nalazi 78 vojnika, a od 1573. 91 vojnik. Tako bilježi Sekulić na 26. strani svoje knjige. Iako je padom Mohacsa, 1526. već zapravo počelo vrijeme turskog ropstva, ono je službeno moglo započeti istom 2. rujna 1541. godine, kada je Sulejman II. pokorivši Budim pokorio sve krajeve današnje Mađarske.

narod", bilježi Tormasy, "zato što je s njime bio franjevac, koga franjevačka spomenica naziva ocem Šandorom. On je u svim nevoljama ustrajao uz puk nikada ga ne prestajući tješiti, hrabriti i snažiti."

Povratak poraženih Turaka

Nakon zlostavljanja Tokolyjevih pobunjenika Subotičane napadaju pod Bečom i Budimom poraženi Turci, koji napuštajući međuriječje Dunava i Tise dolaze i u Suboticu. Oni i noću i danju napadaju skrovišta prestrašenog naroda. Pisac povjesti subotičke katedralne župe, kapelan Tormasy Gabor piše svoju knjigu na mađarskom jeziku, a po koju riječ ili rečenicu navodi u, kako on kaže, "dalmatinskom" izvorniku. Tako bilježi, kako su Turci približivši se skrovištima puka po trščaniku dozivali žene poimenice, i to "dalmatinski": "Kate, Mare, Bare, otišao je prokleti pogan, hodte napolje, nemojte se bojati!" Neke je otac Šandor uzaludno upozoravao na prepredenost Turaka. Koji su povjerovali Turčinu, pa izašli iz svojih skrovišta, nastradali su od neprijatelja. Tako su na prijevaru uhvaćene nastradale dvije Algaševičeve. Jedna je od njih bila iz rodbine Josipa Jaramazovića, kasnijeg gradskog savjetnika, a druga je bila iz obitelji Sučić. Osim njih dvije bilo je još zarobljenih, ali im imena nisu zapisana. I ovi su slučajevi registrirani zahvaljujući iskazu jedne vrlo stare žene. Franjevci su sve to unijeli u svoju spomenicu, pa je kao tužna uspomena minulih vremena doprla i do nas.

Patnje naroda

Sve do Bečkog rata, 1683.-1699. godine neće biti gotovo nikakve nade za oslobođenje, za bolje dane. Bečka i budimska pobjeda je ohrabrila Subotičane. U Tormasyja čitamo, kako su ljudi počeli napuštati svoja skrovišta. Napuštali su u većim i manjim skupinama ritove i šume. Utaborili se jedni na Ludoškom jezeru. Oko tabora su iskopali duboki jarak s visokim nasipom na vanjskoj strani. Postavili su nasip i od nekud nabavljali ručne topove. U tako podignutu utvrdu su se okupile žene,

Subotičke izbjeglice

Nakon svih tih nemilih događaja, jedna skupina Subotičana odluči da uz pristanak oca Šandora napusti Suboti-

cu i pobjegne u nešto sigurniji Segedin. Pregazivšu lu-doške močvare, sve po noći, bez ikakvih opasnosti stigli su u Segedin. Smjestili su se u sporednim zgradama segedinskog franjevačkog samostana. Po tadašnjem običaju, svi koji su živjeli unutar samostanskih zidina, uživali su potpunu sigurnost, koju ni Turci nisu narušavali. Dokle god Turci nisu napustili Segedin, tamo su se skrivali subotičke izbjeglice. Nakon izгона Turaka iz Segedina, "Dalmatinci" (tako subotičke Hrvate naziva Tormasy), nastanili su se u segedinskoj četvrti zvanj Palanka. Naši su nekadašnji sugrađani i u segedinskoj Palanci živjeli pod okriljem svog najvjernijeg pratioca, pastira i prijatelja o.Šandora. Živjeli su od nadnice i rada svojih ruku. O.Šandor se brinuo oko toga, da narod dođe do posla, te ne dođe do oskudice. Zbog svega toga narod ga je volio kao oca, a ugled Franjinih sinova je pred hrvatskim pukom sve više rastao.

Eugen Savojski i povratak u Suboticu

U svečanoj dvorani nekadašnje županijske zgrade u Somboru nalazi se veličanstvena slika palanačkog slikara Ferenc Eisenhuta, koja predstavlja bitku između kršćanske vojske i Turaka pod Sentom 1697. godine. Na slici se u sredini ističe lik velikog vojskovođe i osloboditelja Bačke, Eugena Savojskog. Eugen Savojski je svojom pobjedom konačno očistio Bačku od Turaka. Tako je Banat i dalje ostao pod Turcima, koji će u manjim ili većim skupinama, u više navrata, prevaljivati Tisu, radi nasilja, pljačke i uznemiravanja bačkog stanovništva. Na vijest o izgonu Turaka iz Bačke, segedinski će se Subotičani, vjerojatno 1698. godine, predvođeni o.Šandorom opet vratiti u Suboticu. U gradu su našli tipične turske kuće opasane visokim kamenim ogradama. Sve su one bile ruševine i neprikladne za stanovanje jedino je gradsko utvrđenje zvano "kula" pružalo koliko-toliko sigurnost. Bila je to sigurna trokatonica snažnih zidova. Na sjevernom i južnom kraju sa zapadne strane jarkom utvrđene tvrđave bile su kule s puškarnicama ali i topovima. Kad je tvrđava preuređena u crkvu, sjeverni je toranj porušen, dok je južni još povišen, da se dobije nekadašnji toranj franjevačke crkve. Topovi nađeni u nekadašnjoj tvrđavi prenešeni su u Segedin. Ovdje nađene kuće podijeliše Subotičani među sobom, a kulu podijeliše najugledniji: obitelj Sučić, Marčetić i Vujević, te franjevac o.Šandor. Na vijest o ponovnoj navali Turaka još će jednom Subotičani biti izbjeglice. Predvođeni o.Šandorom bježali su prema Jankovcu (danas Janoshalma). Šest tjedana je trajalo izbjeglištvo. Po povratku nađoše spaljenu Suboticu. Jedino je tvrđava ostala nepovrijeđena. Kraj 17. stoljeća je obećavao početak boljega. Je li 18. stoljeće u Subotici stoljeće mira i napretka? O tome u narednom broju.

Stjepan Beretić

Literatura:

1. dr Ante Sekulić, *Tragom franjevačkog ljetopisa u Subotici*, Split, 1978.
2. Tormasy Gábor, *A szabadkai római kath. főblébánia története*, Subotica, 1883.

"Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar!"

"Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu! Svagda i za sve zahvaljujte Bogu i Ocu u imenu Gospodina našega Isusa Krista!" /Ef 5, 19-20/

Ovakav početak našeg zajedničkog priloga kao da se ne uklapa u cjelokupna događanja oko nas. Situacija u kojoj se nalazimo ne smije u nama izmjeniti ljestvicu životnih vrijednosti. Teškoće koje nas iznenaduju ne smiju nas slomiti. Cijenimo svoje dostojanstva i ne dopustimo da u nama vlada nemir, nego MIR. Na tu nakanu molimo i radimo jer svatko treba dati svoj doprinos. /I najmanji kamenčić u mozaiku, ako nedostaje, cjelovita slika je narušena./

U protekla dva mjeseca slavili smo u mnogim našim župama i katedrali svečanost Dužijance - zahvale za žetvu. Slavljenje tako značajnih događaja u našim srcima budi zahvaljivanje i slavljenje Izvora svih darova.

Čovjek je biće koje zna reći "hvala" darovatelju. Izricanje zahvalnosti nije za osobu poniženje nego veličina. Zahvaljivanjem Bogu i ljudima priznajemo da ne možemo živjeti sami nego nam je potreban siguran Voditelj na životnoj stazi. Bog je samo darivanje. Njegova definicija jeste: LJUBAV. Živi od darivanja. Za nas je On neprestano nadahnuće i primjer načina življenja. Učimo se od njega ispravnom vrednovanju svoga života. Budimo mu zahvalna djeca: sinovi i kćeri. Opasnost je gledati samo dar, a zaboraviti pogledati tko je Darovatelj. U daru nam Darovatelj dariva sebe. Od Njega se učimo živjeti vlastiti život koji će biti ispunjen trajnim vrijednostima.

F.I.

**Golubica mira
želi uzletiti.
Omogućimo joj
siguran,
nesmetan smjer
leta.**

STARO! A UVIJEK NOVO

Crkva je uvijek svoju djecu pratila i hrabrila, poučavala i usmjeravala. Inspiraciju, sadržaj i sve što je za odgoj potrebno, temelji na riječi svog Učitelja i Utemeljitelja. Isus Krist je neiscrpna riznica iz koje se može vaditi i davati svakom prema njegovoj potrebi. To je hrana života nepropadljivoga.

Danas, kada nam je prolaznost života na dlanu kao nikad, a istovremeno čežnja za slobodom i mirom gotovo jedina preokupacija, Isus je tu. On, jučer, danas i sutra, star, a uvijek nov. Tako i Njegova nauka.

Evangelizatori se trude kako bi tu nauku navijestili uvijek na prikladniji način; čovjeku je predali, kako bi čovjek od nje imao životne koristi.

U ovoj školskoj i vjeronaučnoj godini 1991/92. u našoj dragoj domovini Hrvatskoj, iako ranjenoj i plamenom smrti zahvaćenoj, vjeronauk će se predavati u školama i vrtićima. U školama kao izborni predmet. Ostaje dakako uvođenje u vjerski život, vjeronauk na župi. O tome kako i zašto bilo je govoreno vrlo stručno i detaljno na Ljetnoj katehetskoj školi (ovog ljeta) u Zagrebu. Izrađeni su i programi, radi se i na novim udžbenicima. Ministarstvo za prosvjetu i kulturu Republike Hrvatske izdalo je posebne priloge i izdanja svog GLASNIKA u kojima je to objavljeno.

Mi u našoj biskupiji, u Subotici, nastojimo također sve to pratiti i uvažavati, naravno prilagođeno ovdašnjoj situaciji i okolnostima. Zato ovdje podsjećamo i pozivamo roditelje, sve mlade, kako radnu omladinu, tako i studente, srednjoškolce, kao i one iz osmogodišnje škole da se što ozbiljnije i odgovornije uključe u vjeronaučnu pouku.

Donosimo Vam raspored nekih vjeronaučnih susreta u našem gradu. Uključite se. Dođite. Neće Vam biti žao. Za ostalo se možete interesirati u vašim župama.

Pročitati obavijesti na oglasnim tablama u župnim crkvama.

- **Harambašićeva 7, srednjoškolci - ČETVRTAK U 20 SATI**
- **Sv.Rok, srednjoškolci - SRIJEDA U 19 SATI**
- **Sv.Juraj, srednjoškolci - UTORAK U 20 SATI**
- **Marija Majka Crkve, srednjoškolci - NEDJELJA U 10,30 SATI**
- **Uskrsnuće Isusovo, srednjoškolci - PONEDJELJAK U 20 SATI**
- **Franjevci, studenti i radnici - PETAK U 20 SATI**
- **Uskrsnuće Isusovo, studenti i radnici - ČETVRTAK U 20 SATI**
- **Tavankut, srednjoškolci, studenti i radnici - NEDJELJA U 19 SATI**

Također se održava molitveni susret svake srijede u 20 sati u samostanu SESTARA NAŠE GOSPE, Marije Bursać 38.

Brate, sestro! nemoj dopustiti da "tvoji dani proteku tmurni u tihu lijuć se rijeku Vječnosti. Puteve tvoje pjesan nek prati orla što vječno s krilim' se brati. Kuda koracaš nastoj da bacaš snopove zlatne svjetlosti." (Usp. I.Poljak)

Tvoj domaći pjesnik ti svjedoči i poručuje svojim iskustvom ovo: "Prolazim dolinom i razmišljam: kako je dobar Otac na nebu, koji je meni, mladome putniku, brižnom rukom spremio za put sve što je najbolje, sve što je najbolje..." (A.Kokić)

s. M. Tarzicija

MLADI U TAVANKUTU

Divan je doživljaj kada se dvije vjeronaučne zajednice saberu da zajedno mole, pjevaju, igraju se... Takav je bio susret mladih župe I.Uskrsnuća iz Subotice sa mladima župe u Tavankutu, 7.srpnja o.g. Susret bogat sadržajem pripremili su domaćini iz Tavankuta na čelu sa s.Beatom.

Gospodin nam je darovao lijepo vrijeme te je Tavankut blistao okupan zrakama sunca. Dvadesetak mladića i djevojaka na čelu sa župnikom vlč. Belom Stantićem stiglo je pred tavankutsku crkvu rano poslijepodne. Vjeronaučna dvorana, inače divno uređena za njihove redovite sastanke (puno stolica, harmonijum, prekrasne slike i tekstovi na zidovima), bila je prepuna jer su se domaćini u vrlo velikom broju odazvali pozivu da pruže gostoprimstvo mladima iz Subotice. I goste i domaće pozdravio je vlč. Andrija Anišić, kateheta mladih u Tavankutu. Nakon toga bilo je predstavljanje i upoznavanje. Slijedio je KVIZ, kojeg su pripremili gosti. Takmičari su i pored velike skromnosti, brzo i lako izabrani, a uzbuđljivo natjecanje je oduševljeno pratila publika. Svaki točan odgovor je praćen burnim pljeskom i od strane žirija pravedno ocijenjen. Domaćini su pošteno pobijedili. Nagrada za sve bila je pjesma uz zvuke tamburice.

Raspjevani i razdragani pošli smo pred Isusa u crkvu. Molitveno-meditativni program je priredio i vodio vlč. Andrija, a mladi su se svim srcem uključili u tijek molitve i vapili Gospodinu za mir, Crkvu i narod. Puni sat molitve, pjesme i slušanja riječi Božje unio je u srca sviju mir i radost zbog zajedništva u prisutnosti Uskrsloga Isusa. Na koncu klanjanja primili smo blagoslov. Ispunjeni Božjim blagoslovom pošli smo u dvoranu i prionuli na kolače i sokove (koji bijahu jako ukusni i slatki, pripremljeni s puno ljubavi u tavankutskim obiteljima), jer nas je čekao težak posao bodrenja, a dečke igranja nogometa. Livada kraj crkve je bila idealan teren za nogometaše i odbojkaše (oni koji nisu mogli pratiti napornu utakmicu), a vrijedne navijačice predano su pratile i bodrile svoje ekipe. I pored dobre odbrane vlč. Bele i žustre igre vlč. Andrije, golovi su se nizali i na koncu gosti pobijediše. Veselju nije bilo kraja. Mrak se polako spuštao. Slijedio je rastank s iskrenim željama u srcima da se ponovo nađemo zajedno u vjeri i molitvi.

Lucija

O POLJUPCU

Poljubac je najvidljivije i najsnažnije očitovanje srca. On u sebi krije sav zamah i titraje srca. On otkriva osjećaje srca. Poljubac je znak osobnog nagnuća i prihvaćanja dvoje ljudi. On je najnježniji most po kojem putuje tajna ljubavi od srca k srcu i obdaruje osobe koje se ljube sigurnošću, zaštitom i razumijevanjem; prijateljstvom i simpati-

jom; utjehom, hrabrošću i radošću, blaženstvom, mirnim snom i sretnom budućnošću... Srce poljupcem govori sve jezike svijeta i uči čovjeka pjesmu vječnosti.

Isus je svoje prijatelje i učenike, među koje spadaju također i žene i djeca, uvijek susretao srcem. Snagom srca On oživljuje i čini plodnosnom za sva vremena svoju dobrotu, milosrde, opraštanje, svoje razumijevanje i prijateljstvo, svoju ljubav i svoja obećanja...

Isus je naš Bog, Bog nježnog srca. On ne samo da nam daruje nježnost svoga srca nego se i služi gestama srca. Jedinstven primjer za to je poljubac jednog od njegovih učenika, koji je za njega postao znak izdaje i smrtne osude. Isus, budući da pridaje veliku vrijednost govoru srca, začuđeno pita Judu: zar me poljupcem izdaješ!? Svima nam je poznata Judina sudbina. Od Isusovog prijatelja on postaje njegov izdajica; poljupcem, kojim se izražava prijateljska sklonost, zadaje Isusu smrtni udarac. Svaka naša "ne-ljubav" prema prijateljima nastavak je Judine izdaje...

Jedan je umjetnik pokušao poći dalje od događaja svima nam poznatog Judinog završetka života. U jednoj opatijskoj crkvi u Francuskoj oslikao je dramatični događaj Judine izdaje. Na prvoj slici je Juda kako poljupcem izdaje svog prijatelja Isusa. Na drugoj slici Juda, nakon Isusove smrti, očajan visi na grani jednog drveta i to otvorenih usta. Slijedeća slika prikazuje uskrslog Gospodina kako svog mrtvog prijatelja uzima na ramena i odnosi ga u raj. No Isus ga je prije toga poljubio i tako mu zatvorio usta i uklonio s njegovog lica izraz očaja. Svojim poljupcem vratio je Judinom poljupcu snagu prijateljskog znaka. Na taj način je Isus, po zamisli ovog umjetnika, još jednom progovorio srcem.

Jedna irska poslovice kaže da je Bog stvarajući čovjeka veću moć dao srcu nego li razumu.

BILI SMO NA BALATONU

Gospodine, kako li su čudesni putovi tvoji! Svojim male-nim umom čovjek se silno upinje u varavoj nadi da je gospodar vlastite i tuđe sudbine, vladar svojih planova, dijete moći. A onda, odjednom Ti, tih i neprimjetan, zablistaš sjajem jednostavnosti, zavučeš prste među zamršene konce ljudske sitničavosti i sebeljublja, te razapneš nježne, lahorste i tako umilne strune neuništivosti. I sve bude tako lijepo, tako prirodno i lako! Poput sna!

Ovo ljeto pošćropljeno krvlju i umiveno suzama prosipaše na nas blage sunčane traćke što zamilovaše sjeme ljubavi zaspalo u srcima nam. I čudo se desil! Trinaestero ljudi Tvojom i ljudskom dobrotom obljubljenih, nakon mnoštva propalih planova i izgubljenih nada nađoše se na Balatonu. Još puni iskustava i sjećanja na prošlogodišnje more zagazili smo u darovanu nam pustolovinu, ovoga puta u nešto širem sastavu. Ubrzo su nas ljudi po pjesmi i smjehu počeli prepoznavati na ulici." Ide vlč. Andrija i njegovo "krdo"! Dani su se nizali nezaustavljivom brzinom. Buđenje (ne baš jednostavan proces), doručak (krdo se davi), kupanje i sunćanje (krdo uživa), večera (krdo u stampedu), šarmiranje simpatičnih zelenookih konobara (krdo u akciji), sv. Misa, pjesma, molitva, ljubav ("sveto" krdo), šetnja uz jezero, muzika, ples i opet pjesma, pa najzad trenutak sna dok se gasi još jedan divan dan. U momentu kad smo se zapitali "kako dalje jer džepovi se prazne?!" Gospodin posla predivnog čovjeka koji nam tada ispuni dane sadržajem i smjehom, a naše brige istopiše se poput snijega na suncu. Zahvaljujući ANTUŠU, našem "velikom tati" sve je poprimilo drugi, još ljepši tok. Darovano nam je tako puno! Roštilj u idilićnoj ćardi, ples do zore (bez vlč. Andrije) jedne noći u kojoj je kiša umivala ploćnike, pecanje nasred Balatona, novi ljudi što postaaše nam bliski, jahanje na valovima, pokoja modrica stećena u nogometnoj utakmici, te pregršt sitnih radosti što su nas opijale. Mi mladi i skupina starijih skupa u smjehu i molitvi. Naša sv. Misa poput krune svakoga dana resila nam je srca i duše ljepotom dok smo povezani neraskidivim lancima ljubavi vapili za narod u domovini i... Bilo je tako, tako, tako... ma ne znam, neizrecivo, neopisivo lijepo, nedodirljivo i neizbrisivo u sjećanju, da dok ovo pišem, krdo moje (vlč. Andrija, Mirko, Nataša, Snežo, Bojane, Ljerka, Dano, Sonja, Svetlano, Marija, Venesa, Geza, Svetlana) dobijam želju da vas sve zagrlim!

No naše more i naš Balaton nisu samo lijepi trenuci baćeni u vjetar! Oni žive u nama hraneći ono malo sjeme ljubavi usaćeno u srcima i rađa plodovima snažne povezanosti koja traje, djeluje i usrećuje.

Svi vi, neznani, nesretni, usamljeni ljudi, dopustite srcu da prigrlil prijatelja i zaboravom okupa samoga sebe dok nestaje kao ništavna jedinka a izranja kao veliki dar svijetu.

Zavolite zajedništvo i sreća će zasjati na vašem nebu darujući vam "kristalnu kocku vedrine".

Školjka

Subotica

SUSRET STUDENATA

U ponedjeljak, 19. kolovoza 1991. godine u samostanu sestara Naše Gospe "Anuncijata" u Subotici održan je susret studenata vjernika. Susret je imao dva dijela. U prvom dijelu dr. Stjepan Skenderović održao je predavanje o potrebi i mogućnostima angažiranja mladih intelektualaca u kulturnom i političkom životu naroda kojem pripadaju. A vlč. Andrija Anišić govorio je na temu: "Što Crkva nudi i očekuje od mladih koji se stručno pripremaju za svoje buduće zanimanje". Nakon predavanja slijedila je kratka pauza koja je omogućila prisutnima da se bolje međusobno upoznaju i, uz piće i kolaće, pripreme za drugi dio susreta.

U drugom dijelu susreta bila je diskusija. Diskusija nije imala određenu tematiku te su u okviru nje dotaknuta različita pitanja i problemi studenata. Mladi su pokazali veliku zainteresiranost za sudjelovanje u razgovoru koji je potrajao puna dva sata. Na kraju su svi prisutni kratko iznijeli svoje utiske sa ovog prvog ovakvog sastanka, te svoje viđenje budućih sastanaka.

Po svemu sudeći može se zaključiti da je cilj organizatora (s. Tarzicija Tunjić, katehista i vlč. Andrija Anišić, član Vijeća za mlade pri BKJ) postignut. Mladi su izrazili želju da i u buduće nastave s ovakvim susretima koji im omogućavaju da se bolje upoznaju i povežu kako bi sami svojim ućenjem i radom zajednički doprinjeli vedrijoj budućnosti svoga naroda. U tome ih treba podržati.

Slavica

LJETOVANJE U MAĐARSKOJ**"KAD NEBO VOLI NEKOG ČOVJEKA, DARUJE MU DA NAĐE PRIJATELJA"**

U ove sive i nesigurne dane, kada se većina nas morala pomiriti sa gorkom i bolnom činjenicom da neće vidjeti more, da putovanja ne može biti, i da će se školski raspust provesti kod kuće, nama nekolicini se osmjehnula sreća. Tridesetero djece su bili gosti u susjednoj Mađarskoj. Glavni organizatori prof. Skenderović i s. M. Tarzicija. Skupina djece iz razlićitih župa obećavala je veliko bogatstvo. Djeca su krenula 5. kolovoza oko 10 sati ispred samostana ss. Naše Gospe. Uz pažljivu vožnju vozaća Zdenka i Joške, u Kimle kraj Győr-a stigli smo oko 16 sati. Provedeno vrijeme u autobusu iskoristili smo za pjesmu, molitvu i međusobno upoznavanje. Po dolasku smo smješteni u tri paviljona, koji se nalaze u sklopu kašćela "Novakpuszta". S nama zajedno ovdje je boravila i skupina hrvatske djece iz Mađarske. S tom djecom, uz zajednićko druženje, obilaženje grada Győr-a, Sopron-a, kašćela Esterhazy, te uz zajednićko uživanje na bazenima, u sportskim nadmetanjima, doživjeli smo i ostvarili lijep kontakt na radost i veselje obiju skupina. Vrijedno je spomena da smo u Győr-u vidjeli riznicu crkvenog blaga, prekrasnu katedralu, a u Sopron-u jeli najbolji sladoled u Mađarskoj. 14. kolovoz je bio dan rastanka, ali ne i dan zaborava. Hrvati iz Subotice su ispratili uz dugo mahanje autobus sa braćom Hrvatima koji žive u Mađarskoj. Prethodno smo izmjenjali adrese i brojeve telefona, obećavši da ćemo se jedni drugima javiti i nastaviti druženje. U Suboticu smo se vratili veseli, razdragani, baš kad su zvona na našoj katedrali najavljivala početak Meditativne večeri uoći blagdana Uznesenja naše Majke - Velike Gospe. Zajednićki utisak je da nam je bilo "super". Svi smo doživjeli gornju rećenicu: "KAD NEBO VOLI NEKOG ČOVJEKA..."

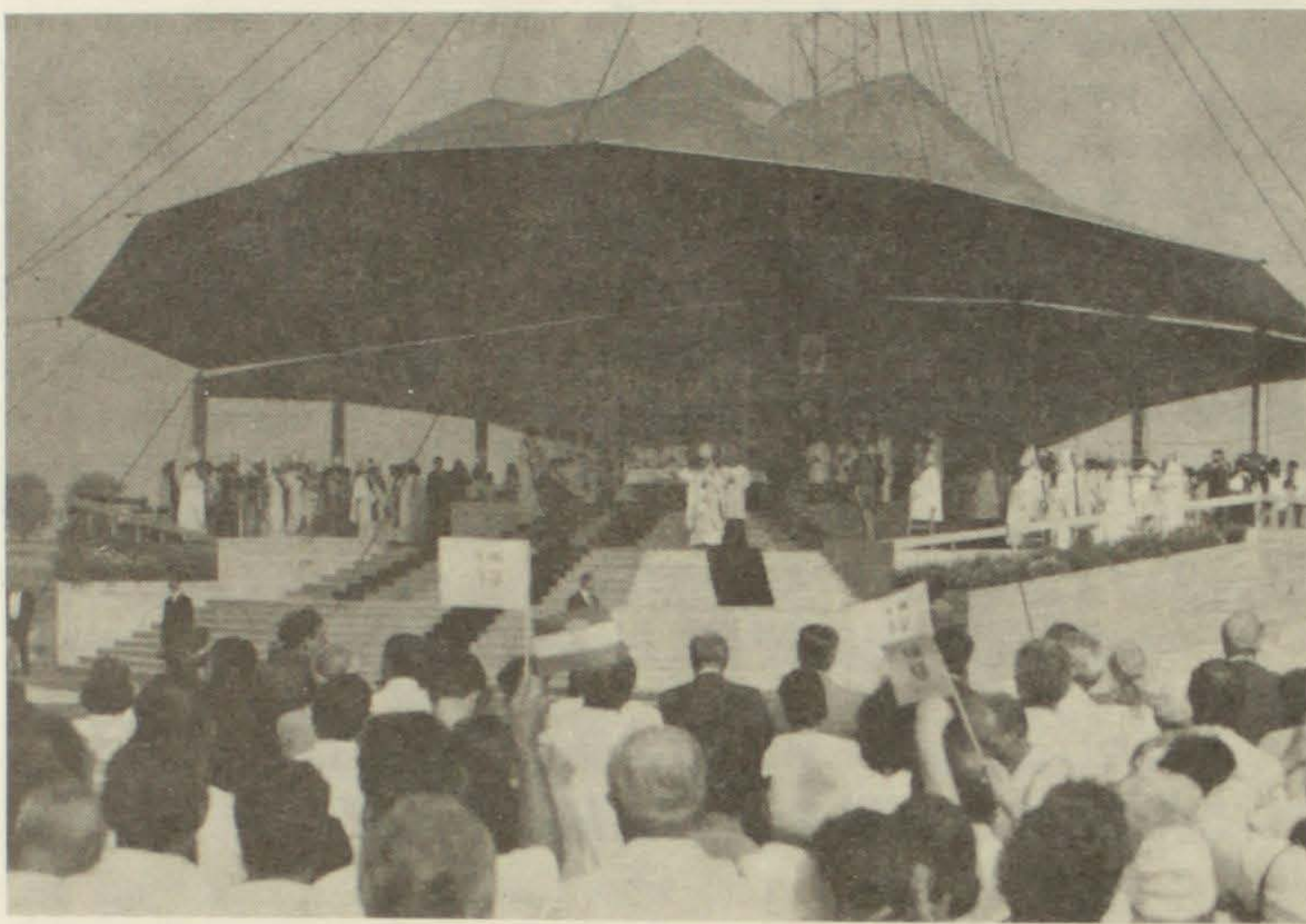
D.M.

PAPA U PEČUHU

Na susret s Papom u Pečuhu hodočastili su i vjernici iz naše biskupije (s četrdesetak autobusa i pedesetak osobnih vozila) uglavnom Mađari, ali bilo je i Hrvata, na čelu sa svojim biskupom msgr. Ivanom Penzesom i petnaestak svećenika.

Papinoj misi u Pečuhu pribivalo je oko 160 tisuća vjernika. Među njima je bilo, uz dvadesetak tisuća Hrvata iz Mađarske i oko 1300 iz Hrvatske. Nažalost, na vrlo lijepo uređenom prostoru na "poganskom aerodromu" mnogi sektori ostali su nepopunjeni. Oni su bili predviđeni za hodočasnike iz Hrvatske. Međutim, zbog teških ratnih prilika u Domovini većina prijavljenih hodočasnika je odustala od putovanja.

Uz našeg biskupa s Papom su koncelebrirali uzoriti g. Franjo kardinal Kuharić, nadbiskup zagrebački, pomoćni zagrebački biskup msgr. Đuro Kokša, đakovački biskup msgr. Ćiril Kos i njegov pomoćni biskup msgr. Marin Srakić, te biskup zrenjaninski msgr. Huzsvár Laszlo.

Misa je služena na latinskom i mađarskom jeziku. Pjevalo se mađarski, hrvatski i njemački, a prvo misno čitanje iz Knjige otkrivenja čitano je mađarski, hrvatski i njemački. Dva zaziva molitve vjernika bila su također na hrvatskom jeziku. Osobito je potresan bio krik predmolitelja: "Da prestane krvoproliće u Hrvatskoj...".

Sve je bilo svečano i lijepo organizirano. U hotelu "Panonija", u kojem su odsjeli biskupi i drugi ugledni gosti, jedan od domaćina bio je Hrvat, tako da smo osjećali kao da smo došli k svojim. Osobit dojam davali su "tepisi" prostri po njivama. I njive su postale ceste kako bi hodočasnici lakše i brže mogli doći na ovu zajedničku Euharistiju. To me je podsjetilo na prizor iz evanđelja kad su ljudi sa svih strana hrlili slušati Isusa, a Papa je njegov namjesnik na Zemlji. Zanimljivo je spomenuti i to da područje na kojem je bila misa pripada hrvatskoj župi Nemeti. U ovoj se župi, čiji je župnik vlč. Stjepan Zagorac, gradi nova crkva Kraljice Mira. Oltar na kojoj je sv. Otac služio misu darovan je ovoj crkvi, a oltarnu sliku Kraljice Mira izradila je s. Milena hercegovačka franjevka i akademska slikarica.

Svakako je za prisutne vjernike Hrvate najdirljiviji momenat bio kad je Papa progovorio hrvatskim jezikom. Evo u cijelosti njegovih riječi.

"Srdačno pozdravljam kardinala Kuharića, zagrebačkog nadbiskupa, i druge biskupe koji su došli iz Hrvatske zajedno s brojnim vjernicima. Još jedanput vas uvjeravam da sam bliz vašim zakonitim težnjama, ponavljajući svoj apel međunarodnoj zajednici da vas pomogne u ovom teškom času vaše povijesti. Nadam se da ću jednog nedalekog dana doći također k vama".

A.

IMENOVANJA I PREMJEŠTAJI U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Subotički biskup msgr. Ivan Penzes objavio je 30 travnja o.g. da je sv. Otac Ivan Pavao II. šestoricu naših svećenika imenovao svojim kapelanima. Oni od sada imaju titulu monsinjora (msgr; mons). Novi monsinjori su: Bela Stantić, Mihovil Zolarek, Tári János, Berenyi Ferenc, Koncz István i Željko Kokić (no on je, nažalost, umro prije nego što mu je uručeno imenovanje). Novim monsinjorima čestitamo na iskazanoj im časti i želimo da im to bude na radost.

Ove godine izvršeni su slijedeći premještaji svećenika u našoj biskupiji:

Bús András premješten je iz Telečke u Sentu (sv. Franjo)
 Željko Augustinov iz Bačkog Brega u Bač;
 Bennarik Ferenc iz župe Imena Marijina u Novom Sadu gdje je bio kapelan za upravitelja župe sv. Elizabete u Novom Sadu;
 Brasnyó Ferenc iz Horgoša u Mali Iđoš;
 Blaško Dekanj iz Novog Sada u Suboticu (sv. Rok);
 Róbert Erhard, kapelan u Adi za upravitelja župe u Telečkoj;
 Josip Miloš, arhivar i duhovnik sjemeništa u Bački Breg;
 Molnár József, kapelan iz Bajmoka za kapelana u Adu;
 Lazar Novaković, katedralni kapelan za upravitelja župe u Maloj Bosni;
 Ivan Prčić iz Male Bosne u Bajmok;
 Palatinus István, katedralni kapelan za upravitelja župe u Horgošu;
 Sztrikovits János iz župe sv. Elizabete u Novom Sadu za župnika župe Imena Marijina u Novom Sadu;
 Slavko Večerin iz Bača za duhovnika sjemeništa "Paulinum";
 Vrecko Ferenc kapelan iz Sombora za kapelana u Bajmok.

U mirovinu su otišli dr Marin Šemudvarac i Tóth József.

POZDRAV BUNJEVCIMA U LICI

Koristim ovu priliku, da na zgodan način pozdravim veliki skup hrvatskih vjernika na Krasnu, koji će se u povodu 350. obljetnice sabrati u tom poznatom ličkom svetištu Majke Božje, u ime Instituta "Ivan Antunović" iz Subotice i u ime svih bunjevačkih Hrvata sa sjevera Bačke, kojima se u posljednje vrijeme, baš na temelju njihove "bunjevštine", želi poreći njihovo hrvatsko podrijetlo. No pri tom se zaboravlja na činjenicu, da upravo Bunjevci u Lici i okolici Senja nikada nisu posumnjali u svoje hrvatsko podrijetlo, baš kao ni oni u Dalmatinskoj Zagori, te oni u Hercegovini, odakle svi mi vučemo svoje korijene. Dakle, u ime tih Hrvata, čestitamo veliki jubilej toga Marijina svetišta u kojima su se vrlo vjerojatno molili i naši daleki predci koji su barem stanovito vrijeme boravili u tim prostorima ili barem prošli tim krajem. U svakom slučaju to je uz naš Bunarić kraj Subotice i Vodicu kraj Baje, svetište koje sakuplja najveći broj onih hrvatskih vjernika koji sebe nazivaju još i Bunjevcima. Ozbiljno smo razmišljali uzeti udjela na tim proslavama, ali nam poznata ratna situacija u našoj domovini Hrvatskoj, nije dopustila da to realiziramo, a pod velikim je upitnikom i već najavljeno hodočašće u trsatsko svetište koncem rujna o.g. Toga dana bit ćemo u molitvama sa svima Vama u jedinstvenoj želji da se čim prije vrati mir u punoj slobodi svim prostorima na kojima žive Hrvati, kako bismo sa svim ljudima dobre volje, koji nas okružuju mogli ne samo živjeti jedni pored drugih kao dobri susjedi, nego još više, graditi civilizaciju ljubavi, ujedinjene Europe i svijeta!

Lazar Ivan Krmpotić

BAJSKI RAZGOVORI "BUNJEVCI DANAS"

Decenijama su Hrvati u Mađarskoj bili prepušteni sami sebi bez potrebne pomoći službenih predstavnika vlasti u Hrvatskoj i u susjednoj Vojvodini.

Kada su nastale demokratske promjene u Hrvatskoj a nova demokratska vlada u Mađarskoj počela pokazivati više razumijevanja prema nacionalnim manjinama u državi, sve više se razmišljalo što treba poduzeti u tim novim uvjetima.

Obnovljena Bunjevačka čitaonica u Baji i njen predsjednik Antun Mujić i Institut "Ivan Antunović" u Subotici i njegov predsjednik Lazar Ivan Krmpotić dogovorili su se da treba na prošćenje sv. Antuna u franjevačkoj crkvi u Baji prirediti narodno-crkveno slavlje, a dan ranije organizirati skup na kojem će biti obradjene teme iz društvenog i kulturnog života Bunjevaca sa obadvije strane državne granice.

Skup je nazvan bajski razgovori "Bunjevci danas" i prvi put je održan 16.VI 1990. god. a drugi skup je održan 15.VI 1991. god. u društvenoj zgradi političkih stranaka (Partok haza, Arpad ter 1).

Na ovom drugom skupu bilo je obradjeno više tema.

Antun Mujić je u svom uvodnom predavanju govorio o položaju Hrvata u Mađarskoj tokom proteklih decenija kada ih je trianonska granica odvojila od Hrvata u Bačkoj poslije prvog svjetskog rata.

Bili su prepušteni nebrizi službenih predstavnika vlasti u Hrvatskoj, a uz to pritisnuti asimilatorskom politikom mađarske vlasti prema nacionalnim manjinama. Rezultati su porazni, jer naši mladi naraštaji ne znaju svoj maternji jezik.

Tek u novim demokratskim prilikama u Hrvatskoj i Mađarskoj stvoreni su osnovni uvjeti za nacionalni i kulturni preporod Hrvata u Bajskom Trokutu i u drugim krajevima te države. Mnogo je učinjeno, ali nije dovoljno.

Mnogo bi pomogao povratak franjevaca u svoj samostan u Baji. (Tokom toga dana često je istaknuta misao da su franjevci doveli Bunjevce u ove krajeve i jedino ih oni mogu spasiti).

Zatim je skup pozdravio Janos Cserhati, zamjenik gradonačelnika u Baji. On je govorio o problemu manjina u svim evropskim državama i o potrebi da se sačuva kulturna baština Bunjevaca u Baji.

U ime Sabora Republike Hrvatske skup je pozdravio prof. Djuro Vidmarović, narodni zastupnik i predsjednik Potkomisije Sabora za suradnju sa Hrvatima u susjednim zemljama. On je istakao da Europska zajednica vodi posebnu brigu o položaju i pravu manjina. Odnos prema manjinama je pokazatelj stupnja demokracije u nekoj zemlji. Dio hrvatskog naroda je raseljen i raskidan pa zato je svaki od njih dio opće brige bez obzira gdje na svijetu živi. Tako i Hrvati-Bunjevci sa obadvije strane državne granice ne smiju biti zaboravljeni i prepušteni stihiji asimilacije. Treba da sačuvaju svoj maternji jezik i svoju samobitnost, jer dok to imaju, oni postoje. Za Hrvate u Mađarskoj potrebna je simetrična dvojezičnost, t.j. znanje maternjeg i mađarskog jezika. Tokom povijesti za ime naroda upotrebljavani su nazivi: Bunjevci i Šokci pa su tako nastojili odvojiti ih od drugih Hrvata.

O aktualnim problemima manjinskog školstva u Mađarskoj govorila je Janja Horvat, savjetnica vladinog Ureda za nacionalne i etničke manjine.

Bosanski franjevac iz Dervente o. Andrija Zirdum pročitao je predavanje "700 godina franjevaca u Bosni".

Prof. dr. Ante Sekulić je pročitao svoje predavanje "600. obljetnica prvog povijesnog spomena Subotice" (1391. god.)

Gost iz Zagreba, predstavnik Matice hrvatske na ovom skupu, Stjepan Sučić govorio je o radu ove stare kulturne ustanove i o njenim zadacima među Hrvatima u dijaspori.

Postavlja se pitanje: Šta Matica hrvatska može učiniti za Hrvate u Mađarskoj.

Tajnik Sekcije PEN kluba u Zagrebu govorio je o tom udruženju i nastojanju da budu obuhvaćeni hrvatski književnici u Mađarskoj.

Lazar Ivan Krmpotić je pročitao predavanje "Što je učinio Institut "Ivan Antunović" u 1990. i plan rada za 1991. god." Predavač je govorio kao predsjednik te kulturne ustanove u Subotici koji dobro poznaje njene poteškoće i probleme u radu.

Predsjednik DSHV-a g. Bela Tonković je govorio o temi: "Rad Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini". U glavnim crtama je iznio program aktivnosti ove političke stranke.

Glavni urednik vjerskog lista "Svjetlo riječi" u Sarajevu, fra Ljubo Lucić je govorio o dolasku franjevaca u Bosnu. Oni su u najtežim uvjetima ostali povezani sa pukom. Obradovala ga je želja prisutnih da se franjevci vrate u svoj samostan u Baji.

Subotički publicista i književnik Vojislav Sekelj pročitao je predavanje: "Salaš-Bunjevci-Europa". Danas, kada svi naši narodi ističu da žele u Europu, postavlja se pitanje: "Čime Hrvati-Bunjevci da se otvore Europi_" Imaju oni što ponuditi. (Članak je objavljen u listu "Glas Ravnice" 1991., br. 11., str. 11-12.).

Između pojedinih predavanja Kaća Bačlija, glumica i Anka Pešut čitale su bunjevačke narodne pripovetke iz knjige Balinta Vujkova: "Jabuka s dukatima".

Na kraju skupa Lojzija Stantić je darovao sliku, a Milovan Miković u ime Subotičkih novina darovao je bajskoj Bunjevačkoj čitaonici "Rečnik bačkih Bunjevaca" Marka Peića i Grge Bačlije.

Zaključujući prikaz ovog skupa, treba istaći potrebu da organizatori u program stave više tema o problemima suvremenog života bunjevačkih Hrvata sa obadvije strane državne granice. Osobito bi trebalo sve poduzeti da na Bajskim razgovorima bude više naših ljudi u Mađarskoj, jer oni nemaju svojih kulturnih priredaba. Bolno nas se dojmila lijepa i velika društvena dvorana, ali poluprazna sa malo domaćih gostiju, a njima je to sve veoma važno i sudbonosno.

Bela Gabrić

Tavankut

JUBILEJ STANTIĆEVOG KRIŽA

Uz tavankutski put, naspram bivšeg Stantićevog šora postoji lijep i dobro očuvan kameni križ. Njega je ravno prije 50 godina podigao Blaško Stantić sa suprugom. U nedjelju 7. srpnja taj jubilej svečano je obilježen. Večernju svetu Misu služio je generalni vikar subotičke biskupije preč.g. Bela Stantić, unuk graditelja križa. Brojni vjernici iz Stantićeve familije s drugim vjernicima, proslavili su ovu svetu Euharistiju. Iza Mise svi su išli pod križ, gdje je održana služba riječi i blagoslov križa. Domaćin slavlja bio je Lajčo Stantić u čijoj smo kući imali prijateljsko druženje i srdačno pogošćenje.

A.G.

KONCERT KATEDRALNOG ZBORA

U subotu 8. lipnja, na blagdan Srca Marijina, održan je godišnji koncert katedralnog zbora "Albe Vidaković", u katedrali-bazilici sv. Terezije u Subotici. Već je postala tradicija da se katedralni zbor sjeti svoga sugrađanina Albe Vidakovića svetom Misom i godišnjim koncertom. Ovaj koncert je i doprinos proslavi jubileja 600. obljetnice prvog spominjanja Subotice u pisanim dokumentima. U isto vrijeme bila je želja pjevača da uz glazbu i pjesmu mole za mir u našem gradu, za mir u domovini, za mir među narodima. Nastupilo je zbor djece, mladih, i katedralni mješoviti zbor pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

Najprije je nastupio dječji zbor "Zlatni klasovi" koji je otpjevao "Cvijeće za Mariju", "Sve slavi Boga" i pjesmu sa ovogodišnje "Zlatne harfe" - "Sloboda je Božji dar". Treba istaći i mlade soliste: na orguljama Alen Kopunović, Silvana Bilinc i Jasna Jegić; na flauti Marina Pečerić; na violini Emil Gabrić i Koco Csaba; na violončelu Zeke Aniko; Marijana Ivković je pjevala "Laudate Dominum" i Terezija Buljovčić-Jegić "Ave maris stella". Mladi koji su kroz pet godina nastupali na "Zlatnoj harfi", a sada su članovi katedralnog zbora, poput molitve su otpjevali pjesme "Molitva" i "Bone Jesu". Znatan doprinos je dao i sam katedralni zbor koji se svojim pjesmama priključio proslavi Mocartove godine. Kao zadnju točku izveli su Bethoveenov motet "Nebesa sjaju" gdje su molili i govorili zajedno sa pjesnikom: "Puna je zemlja dobrote Gospodnje i sve je Božja mudrost stvorila. On jest i ljubav i mudrost i snaga. On Bog je tvoj i tvoj je spas." Uz navedena djela na programu svečanog koncerta bili su zastupljeni i drugi poznati skladatelji.

Na kraju su svi zajedno od srca i iz duše zapjevali pjesmu "Dobri Kralju Mira" i zamolili zagovor Majke Marije da nas preporuči svome Sinu Isusu. Za sve slušatelje bio je ovo bogat i lijep doživljaj, poslije kojeg su svi bili zadovoljni, znajući da su proveli jednu večer zajedno u molitvi.

Nevena i Bernadica

PROŠTENJE NA BUNARIĆU

I ove godine, kao i proteklih 99 godina, na posljednju nedjelju kolovoza na Bunariću okupilo se nekoliko tisuća vjernika iz Subotice i okolice da između ostalih nakana u prvom redu mole Gospu za mir.

U subotu navečer, 24. kolovoza, održana je svečanost koju je predvodio naš biskup msgr. Ivan Penzes. S posebnom radošću ističem da je ove godine bio prisutan izuzetno veliki broj mladih koji su pobožno molili i pjevali s vjerom i nadom da će im draga Majka Marija uslišiti molbe.

U svom nagovoru u okviru pokorničkog bogoslužja preč. Andrija Kopilović, upravitelj svetišta, je govoreći o uzrocima nemira i rata u našoj Domovini divno zapazio da kada bi 51% stanovnika bili molitelji za mir oružje bi sigurno popadalo iz ruku onima koji su za rat. Uz moljenje krunice obavljena je i sveta ispovijed, a nakon toga sa zapaljenim svijećama uz pohvale Bogorodici (akatistos) i pjevanje poznate lurdске pjesme "Ave Maria" prenešen je Gospin lik u procesiji na oltar. Poslije procesije bila je sveta misa u kojoj je katedralni župnik, preč. Stjepan Beretić, održao lijepu i poučnu propovijed.

U nedjelju, 25. kolovoza svečanu svetu misu na mađarskom jeziku održao je naš biskup msgr. Ivan Penzes, a misu u 10 sati na hrvatskom jeziku predvodio je zadarski nadbiskup-koadjutor msgr. Ivan Prenda. On je u svojoj propovijedi između ostalog naglasio da svi mi možemo biti bogatstvo za druge ako smo svjesni sebe, ako smo svjesni tko smo i što smo, kao što i drugi narodi mogu nas obogatiti svojom

kulturom i svojom vjerom. Svima nam je potrebna obnova koja potiče iz žive vjere. Na taj način ćemo biti izvor osvježenja za druge, kao što uvijek svježa voda bunarićka osvježava naše tijelo. Aludirajući na tragične događaje u Hrvatskoj nadbiskup je rekao: "Putujući od Zadra do Subotice doimao sam potresne slike mnogih krajeva kroz koje sam prolazio i mislim da je možda u ovom trenutku našoj domovini potrebni mir od kruha... Zato sa ovog mjesta poručujem svima onima koji su odgovorni za sadašnje stanje da je ovoj zemlji potrebno vratiti što prije mir kako bi se svi mogli vratiti na svoju zemlju i svoja ognjišta".

Blaženka

PROŠTENJE U FRANJEVAČKOJ CRKVI SV. ANTE U BAJI

U nedjelju poslije liturgijskog blagdana sv. Ante, održava se u bajskoj franjevačkoj crkvi godišnje bunjevačko proštenje. Svečano liturgijsko slavlje predvodio je izaslanik njegove uzoritosti Franje kardinala Kuharića, nadbiskupa zagrebačkog, svećenik subotičke biskupije i predsjednik Instituta "Ivan Antunović" iz Subotice, Lazar Ivan Krmpotić u koncelebraciji su bili fra Ljubo Lucić, bosanski franjevac i urednik lista "Svjetlo Riječi", fra Marijan Karaula, također bosanski franjevac i član uredništva istog lista, te izaslanik kaločkoga nadbiskupa kanonik Molnar Istvan i p. Ćiril (Jozef) Kniepf kapucin, koji je jedini od mlađih svećenika premda po narodnosti Njamac, veoma lijepo naučio hrvatski jezik, da bi mogao evangelizirati tamošnji hrvatski živalj u njihovoj materinjskoj riječi. Prije Mise djeca i mladež, obučeni u bunjevačku i šokačku narodnu nošnju sakupili su se pred Domom kulture "Jozef Attila" i odatle u svečanom mimohodu uz pratnju narodne glazbe, dodoše do franjevačke crkve u centru grada. Predsjedatelj liturgijskog slavlja u homiliji je istakao značenje Božje riječi propovjedane u živoj materinjskoj riječi za život čovjeka pojedinca, obitelji i naroda, jer takova riječ ima mogućnost probiti čovjeku do u dubinu duše i postati preobraznom i djelotvornom silom, koja potiče čovjeka na duhovno stvaralaštvo. Sjećajući se sedamstote obljetnice dolaska prvih franjevaca u Bosnu, čiji su kasniji potomci kroz stoljeća vodili duhovnu skrb o tamošnjem hrvatskom živilju, poželio je da bi bosanski franjevci čim prije ponovno preuzeli pastoralnu brigu o tamošnjem živilju, što bi bilo Bogu na slavu, Crkvi na priznanje, a našem hrvatskom narodu na korist. Prema ocjeni poznavalaca tamošnjih prilika, ovogodišnje proštenje okupilo je oko tristo duša, što je u poredbi sa proštenjem od prije nekoliko godina deset puta više a sve se to pripisuje činjenici, da se ova bogoslužja obavljaju u živoj hrvatskoj riječi.

Toga dana u već spomenutom Domu kulture u Baji otvorena je veoma uspješna izložba, ovdašnjih hrvatskih i mađarskih slikara, koji su radom iz Baje i obližnjih hrvatskih sela, a sada ih većina živi u Baji. Na ovoj izložbi su izložili svoje slike: Katica Karagić-Jesenović, Katarina Strikanac, Klara dr. Marjanović, Elizabeta Elki, Antun Križan Kačmarski i Stipan Kubatov. Izložbu je otvorio Stipan Filaković, novinar iz Pečuha. Izložba je bila otvorena tjedan dana i pobudila veliki interes građanstva.

Kada sve to imamo pred očima možemo ustvrditi, da su ovogodišnji "Bajski dani" postali značajna kulturno-vjersko-narodna manifestacija hrvatskog živilja u Bajskom trokutu i da oni postaju jamstvo da će taj naš živalj, unatoč nedaćama bliže i dalje prošlosti uspjeti sačuvati svoj vjerski i narodni identitet i time obogatiti svojim doprinosom zajednički evropski stol.

PRVO REĐENJE NA HRVATSKOM JEZIKU U RUMUNJSKOJ

PASTORALNI POSJET BISKUPA ĐURE KOKŠE RUMUNJSKIM HRVATIMA

Od 20. do 25. lipnja o.g. pomoćni zagrebački biskup Đuro Kokša učinio je pastoralni posjet hrvatskim župama u Rumunjskoj. Na svom putu u Rumunjsku na kratko se zaustavio u Baji i tu se zadržao u kraćem razgovoru sa istaknutim hrvatskim intelektualcima toga grada i sa predsjednikom Instituta "Ivan Antunović" iz Subotice, svećenikom Lazarom Ivanom Krmpotićem, koji je organizirao ovaj posjet i pratio biskupa na tom putu. Na tom susretu i gozbi ljubavi bajski hrvatski intelektualci su istakli da je to, koliko im je poznato, da prvi puta u povijesti jedan biskup iz Zagreba posjećuje Hrvate u Bajskom trokutu. Na to je biskup odgovorio: "Dosta je žalosno da je ovo prvi posjet jednog biskupa iz hrvatske metropole!" 21.lipnja biskup Kokša u pratnji mons.Lovre Cindorija, upravitelja hrvatskog nacionalnog svetišta Marije Bistrice i Lazara Ivana Krmpotića posjetio je hrvatsku župu Klokotić. Iako je bio obični radni dan, u selu od 1800 žitelja svakako više od 1000 bilo je na svečanom dočeku biskupa ispred župne crkve i zatim na svetoj Misi u najvećoj župnoj crkvi među hrvatskim selima u Karaševskoj dolini. Biskup je bio iznenađen svečanim dočekom, na kojem ga je u ime sela pozdravio knez sela. Mladež je bila obučena u živopisne narodne nošnje toga kraja. Biskup ih je u homiliji poticao da ostanu vjerni vjerskoj i kulturnoj baštini svojih preda i sada u novonastaloj situaciji demokracije i slobode u njihovoj domovini Rumunjskoj. Sljedećeg dana biskup Kokša je pohodio najveću hrvatsku župu toga kraja i u cijeloj Rumunjskoj, a to je Karaševo po kojem Hrvate u tom kraju vole nazivati "Krašovani". Interesantno je da je svako ime za Hrvate ljepše od hrvatskoga i gdje god je to moguće nastoji ga se istisnuti. U posljednja vremena beogradski tisak ih želi proglasiti Srbima "katoličke vere", kao što to čine konačno i sa nama Hrvatima u Bačkoj. Tu najveću župu vodi bolestan sedamdesetogodišnji starac, rođen u istoj župi, g.Teodor Katić. U župi i dvama filijalama živi dobro preko 3000 vjernika Hrvata. Taj svećenik bi svake nedjelje trebao imati 4 mise i preko 30 sati vjeronauka. Oslanjajući se o štap, sa suzama u očima, pozdravio je u prepunoj crkvi naroda visokog gosta iz hrvatske metropole Zagreba, istakavši da je to prvi posjet jednog hrvatskog biskupa Hrvatima u Rumunjskoj. Biskup je u homiliji izrazio svoju radost, da je upravo on taj prvi hrvatski biskup koji posjećuje karaševske Hrvate u njihovu povjesnom centru, gnijezdu u Karaševu, gdje je kroz gotovo 6 vijekova bilo duhovno i kulturno središte, iz kojega su djelovali najprije bosanski franjevci a zatim isusovci, pa opet hrvatski franjevci iz Bugarsko-vlaške provincije i konačno u dva posljednja stoljeća biskupijski svećenici. U misi se je molilo za sretno rješenje pastoralne problematike njihova mjesta.

SVEĆENIČKO REĐENJE ĐAKONA NIKOLE LAUŠA

Vrhunac i razlog dolaska biskupa Kokše u Rumunjsku, bilo je svećeničko ređenje Nikole Lauša, đakona iz sela Lupaka. Lupačka župa sv.Mateja pripremala se trodnevnicom za ovaj veliki događaj, koji je vodio osiječki kapucin fra Ante Kukavica. Veliko mnoštvo vjernika tih dana se ispovjedilo i tako dostojno pripremlilo za slavlje svećeničkog ređenja. Budući da se predviđalo veliko mnoštvo vjernika iz cijele karaševske doline, u prostranom dvorištu pokraj župne crkve sagrađeno je veliko postolje na kojem je bio postavljen oltar i sve ostalo potrebno za svećeničko ređenje. Mnoštvo vjerničkog svijeta ispunilo je dvorište oko lupačke crkve, svakako preko 2 tisuće ljudi.

Župnik lupački, Marijan Tjinkul u svečanoj procesiji, u kojoj su sudjelovali svećenici iz okoline na čelu sa dekanom Mašekom po narodnosti Čehom, te dvadesetak bogoslova temišvarске biskupije, te mladež i djeca iz župe sa rodbinom i roditeljima dopratili su mladomisnika do župne crkve, gdje su se svećenici i biskup obukli u liturgijska odijela. Cijelo slavlje svećeničkog ređenja obavljalo se na hrvatskom jeziku, što je svakako po prvi put u šeststogodišnjoj povijesti ove naše narodne enklave u Rumunjskoj. Obredi su tumačeni na hrvatskom i rumunjskom jeziku radi

prisutnosti vjernika i znatiželjnika drugih narodnosti. Svečanu homiliju na svećeničkom ređenju održao je sam biskup Kokša.

Poslije ređenja mladomisnik je uz biskupa predvodio svečanu koncelebraciju u kojoj je sudjelovalo četrdesetak svećenika. Na koncu liturgijskog slavlja mladomisnik je podjelio svoj mladomisnički blagoslov. Veselju velikog mnoštva vjernika nije bilo kraja. Slavlje se nastavio za bogatom trpezom u obiteljskom domu mladomisnika, na kojem je uz veliko mnoštvo domaćih gostiju bila zapažena delegacija Hrvata iz Baje. Mons.Lovro Cindori je znalački izvršio ulogu stoloravnatelja. Izrečeno je i mnoštvo zdravica, među kojima je bilo onih koje su zadirale duboko u crkvenu i kulturnu problematiku toga naroda.

POSJET HRVATIMA U REKAŠU

Sljedećeg dana bila je svetkovina rođenja sv.Ivana Krstitelja. Tog dana biskup Đuro Kokša posjetio je nekada hrvatsku župu, istočnije od Temišvara. Bio je to dan njihova proštenja, jer je crkva u tom mjestu posvećena sv.Ivanu Krstitelju. Svečanu koncelebriranu svetu Misu predvodio je biskup Đuro Kokša a homiliju je održao Lazar Ivan Krmpotić o duhovnosti Ivana Krstitelja koji je pripremao put Gospodinovu dolasku, a po njegovu dolasku se trudio nestati sa pozornice zbivanja, kako bi Krist rastao. Na slavlju je sudjelovao i prof.Stjepan Krpan, poznati istraživač prošlosti i sadašnjosti Hrvata u susjednim zemljama. Toga dana biskup Kokša posjetio je biskupa temišvarskog Sebastijana Krautera, kako bi mu referirao o ređenju Nikole Lauša i ostavio potrebne dokumente. Usput je biskup Kokša posjetio i grkokatoličkog biskupa Plosarija, koji je jedan od dvojice grkokatoličkih biskupa, koji su preživjeli sve strahote komunističkog terora i zatvora, dok su ostala deseterica umrli u zatvorima. Biskup još uvijek živi kao podstanar u jednom stanu u gradu. Katedrala mu je vraćena, ali biskupski dvor još zasada nije.

U SVETIŠTU MAJKE BOŽJE U RADNOJ

Posljednji dan svoga boravka u Rumunjskoj biskup Kokša je iskoristio da posjeti poznato Marijansko svetište u Radnoj, koje su svojedobno osnovali bosanski franjevci, dok su za turska vremena, prativši svoj hrvatski narod pred turskim najezdama, boravili u ovim prostorima. Pokraj toga poznatog svetišta Majke Božje, bosanski franjevci su sagradili i veliki samostan, koji je sada ponovno vraćen franjevcima Rumunjske provincije, ali je još pun stanara. To hodočašće završilo je svetom Misom koju je predvodio biskup Kokša. U okviru te svete Mise predali smo novog zaređenog Nikolu Lauša i cijeli naš hrvatski puk u Rumunjskoj moćnoj i materinjskoj zaštiti Majke Božje. Prof.Stjepan Krpan posjetio je neke tamo živuće Hrvate u Radnoj, kojih je u prošlosti bilo daleko više a u počecima bila je to hrvatska naseobina. Sa osjećajem da smo u tim danima učinili nešto lijepo za Boga i za naš narod, vratili smo se preko Madarske u domovinu.

JOŠ JEDNO KONTEMPLATIVNO ZVANJE IZ BAČKE

Dne 8. lipnja o. g. ušla je u samostan sv. Josipa bosonogih karmelićanki u Šaregradu nedaleko od Iloka svršena medicinska sestra somborske bolnice Ljiljana Prelić. Ljiljana je rođena u hrvatskoj obitelji u najvećem šokačkom selu u Bačkoj u Sonti. Poziv za ovaj najstrožiji Red u Katoličkoj crkvi dobila je Ljiljana prigodom jednog posjeta redovničkoj zajednici istoga

Reda u njihovom samostanu u Kloštru Ivaniću, u kojem također živi i djeluje druga naša sunarodnjakinja, rođena u Somboru s. Lidija od Duha Svetoga (krsnim imenom Lidija Bakula) koja već petnaest godina živi u toj zajednici i trenutno je u službi odgovorne sestre. Život u fizičkoj izolaciji i dubokoj šutnji, koja omogućuje čovjeku jedan posebno intiman suživot s Bogom toliko je oduševio, tada još srednjoškolku Ljiljanu, da je ona sama osjetila Božji poziv da se pridruži toj sretnoj družini Božjih izabranica. Taj je poziv u njezinoj duši polagano sazrijevao unatoč jakom protivljenju članova same obitelji i šire okoline.

Ljiljana je na blagdan Srca Marijina dopraćena od svog župnika i članova uže obitelji, po sumornom i kišnom vremenu, svečano ušla u samostansku zajednicu u Šaregradu.

Nakon što je unijela nešto malo potrebne garderobe i osobnih stvari, obukla je haljinu pripravnice ove redovničke zajednice.

Svetu Misu je predvodio njezin župnik g. Marko Forgić, a slavlju se pridružio i Lazar Ivan Krmpotić, urednik našega lista.

U nekoliko pobudnih riječi, koje je urednik izgovorio na koncu euharistijskog slavlja, potakao je pripravnicu da ne zaboravi Crkvu svojeg rođenja i djetinjstva, koja je silno potrebna temeljite duhovne obnove, kako naroda a možda još više klera. Posebno je naglasio da je terezijanski Karmel ustanovljen kao posebna karizma u Crkvi da bude "sol soli", kako se je znala izraziti sv. Terezija Avilska, to jest da njezine kćeri svojim molitvama i žrtvama trebaju pomagati očuvati "sol svijeta" tj. svećenike i uopće službenike Crkve, kako bi uistinu bili sol svijeta. Zato su karmelićanke sol, koja čuva onu pravu sol da ne oblutavi. Izrazio je nadu, da sama činjenica da je iz Bačke u posljednje vrijeme pozvano tri djevojke na život u Božjem prijateljstvu, znak je da Bog nije digao ruke od Bačke, nego da joj sprema ljepše sutra, a čemu i ona svojim molitvama, žrtvama i svojim boravkom u toj dubokoj tišini, treba aktivno doprinijeti. Na kraju je izrazio želju da se jedna skupina ovih kontemplativaca nastani i u Bačkoj, kada se to do sada nije ostvarilo.

Treća kontemplativna redovnica iz Bačke je s. Cecilija Dulić sa Đurdina, koja živi u Zagrebu u zajednici Sestara od Pohodjenja koje je osnovao sv. Franjo Saleški i sv. Franciska de Chantal.

Staro je pravilo životne mudrosti, koje kaže: primjeri vuku. Neka ova velikodušna djevojka, koja je do slova ostavila sve i pošla za Kristom bude poticaj i izazov tolikim mladim katoličkim djevojkama i mladićima kako bi se i sami otvorili Kristovu djelovanju u duši i hrabro slijedili njegov glas.

Z.K.

SUSRET MINISTRANATA

Dne 31. kolovoza održan je susret ministranata na razini naše biskupije. Bilo je prisutno samo stotinjak ministranata. Odazvalo se nešto više od pola župa. Mnogi subotički ministranti nisu mogli doći radi održavanja natjecanja u nogometu na razini grada.

Pored mnogih poteškoća i teške situacije ipak smo se uspjeli okupiti. Bili su ministranti iz subotičkih župa: sv. Terezi je, sv. Juraja, sv. Roka, Isusova Uskrsnuća, Marije Majke Crkve; zatim iz Male Bosne, Tavankuta, Bača, Bačkog Monoštora, te iz somborskih župa: Presvetog Trojstva, sv. Križa i sv. Nikole Tavelića.

Susret je započeo poslije 10 sati na Bunariću. Ministranti su predstavili svoje župe. U slobodnom vremenu igralo se nogomet i druge društvene igre. Poslije zajedničkog ručka i boljeg upoznavanja ministrantske službe krenuli smo kružnim putem do Palića. Nakon kratkog zadržavanja nastavili smo putem do Subotice. Zaustavili smo se u franjevačkoj crkvi u kojoj nam je gvardijan o. Andrija Matić kratko iznio povijest crkve i samostana. Gradom smo se prošetali do sjemeništa u kojem je bio dobro organiziran kviz. Bilo je interesantno natjecanje u kojem je pobedio predstavnik župe Isusova Uskrsnuća. Vrhunac susreta bilo je misno slavlje u katedrali koje je predvodio biskup Ivan Pénzes. Nadahnuto i interesantno je govorio g. Stjepan Beretić. Biskup se poslije sv. mise pozdravio sa svakim ministrantom i predao razglednicu sjemeništa na čijoj poledini je bio tekst spomena na ovaj susret. Pjevanjem i sviranjem za vrijeme sv. mise ravnali su s. Mirjam i Alen.

Na kraju cjelodnevnog susreta u ime organizatora i voditelja susreta svima se zahvalio g. Franjo.

Obogaćeni i razdragani mnogi su ministranti izrazili želju da se svake godine zajedno okupimo na ovakvo zborovanje u kojem bi se svi bolje upoznali i zbližili. Željeli bi da nas ubuduće bude mnogo više.

Hvala svima koji su na bilo koji način doprinijeli da nam ovaj dan bude tako lijep i bogat. Hvala Bogu na prekrasnom vremenu i sretnom putu.

F.I.

PROSLAVA KARMELSKE GOSPE

Već je ustaljen lijep običaj u našoj biskupiji da se dne 16. srpnja, na dan Karmelske Gospe, okupimo u većem broju na proštenje u karmelskoj crkvi u Somboru.

Raspored sv. mise je bio prema ustaljenom redu ovoga dana. Glavne svete mise na mađarskom i hrvatskom jeziku predvodio je biskup subotički Ivan Pénzes. On je održao i prigodnu homiliju o ulozi Blažene Djevice Marije u životu Crkve i vjernika.

Misno slavlje uljepšali su djeca i mladi u narodnim nošnjama. Oni su sudjelovali u ulaznoj i prikaznoj procesiji. Na svetoj misi na hrvatskom jeziku u 10,30 bilo je u koncelebraciji dvadesetak svećenika iz cijele naše biskupije.

Na završetku misnog slavlja domaćin o. Ante Knežević, prior samostana, zahvalio se o Biskupu, svećenicima i vjernicima na zajedništvu i sudjelovanju u ovom slavlju.

F.I.